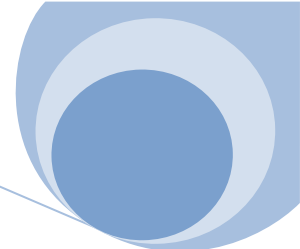
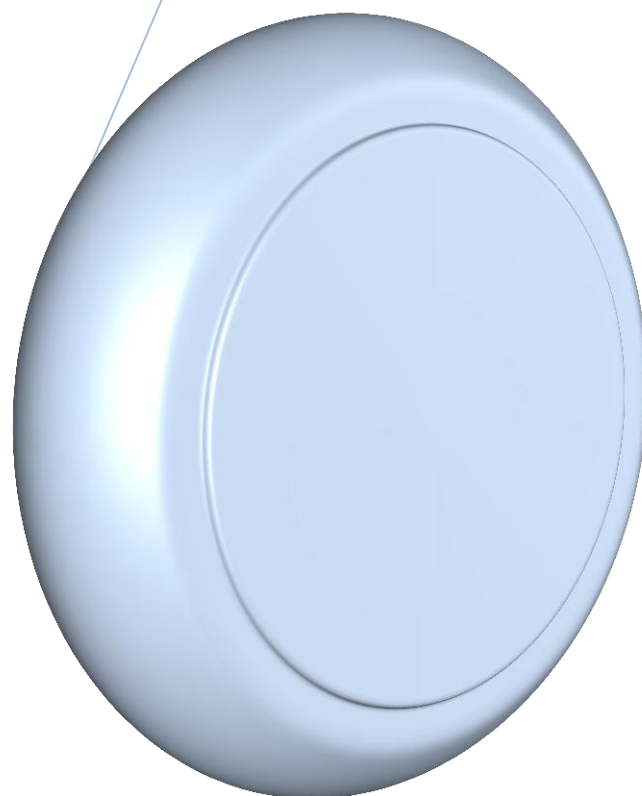

**Program razvoja
sektora ribarstva
Zadarske županije
2013.- 2015. g.**

Naručitelj: Zadarska županija

Izrađivač: ZADRA d.o.o.

AUTORI:

dr. sc. Lav Bavčević

dr. sc. Vlasta Franičević

Valentina Andrić, mag.ing.

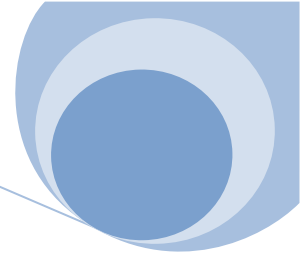
dr. sc. Neven Bosnić

- **Zadarska županija**
Upravni odjel za poljoprivredu
Daniel Segarić, dipl. ing.

- **Razvojna agencija Zadarske županije, ZADRA d.o.o.**
Marica Babić, dipl. ing. (koordinatorka izrade)
Sanja Peričić, dipl. oec.

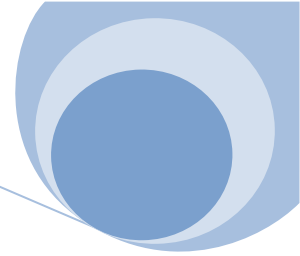

ZADRA
RAZVOJNA AGENCIJA
ZADARSKE ŽUPANIJE

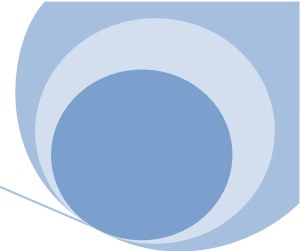
Sadržaj

1) Uvod	3
2) Pristup izradi programa	4
3) Politika razvoja sektora ribarstva EU 2007.-2013.....	6
3.1 Lokalna akcijska grupa u ribarstvu - FLAG	8
4) Analiza stanja sektora ribarstva Zadarske županije	9
4.1. Ribolov	9
4.1.1. Ribolovno područje Zadarske županije (teritorijalno određenje i opis lovišta)	9
4.1.2 Veličina, struktura i karakteristike ribolovne flote Zadarske županije.....	10
4.1.3 Ulovna statistika	13
4.1.4 Stanje ribarske logistike i infrastrukture u Zadarskoj županiji	18
4.1.5 Potrebe za obalnom infrastrukturom za iskrcaj ribe.....	22
4.1.6 Ugroženost jadranske ihtiofaune.....	23
4.1.7 Razvojne potrebe i ograničenja sektora	24
4.2. Akvakultura	26
4.2.1. Trenutno stanje akvakulture u Zadarskoj županiji.....	26
4.2.2. Proizvodna statistika.....	28
4.2.3. Obalna infrastruktura u akvakulturi Zadarske županije – stanje i potrebe	30
4.2.4 Razvojne potrebe i ograničenja sektora	31
4.3 Prerada	33
4.3.1 Prerada ribe u Zadarskoj županiji	33
4.3.2 Proizvodna statistika.....	35
4.3.3.Kapaciteti prerade po oblicima prerade	36
4.3.3 Obalna infrastruktura u preradi ribe Zadarske županije – stanje i potrebe	39
4.3.4 Razvojne potrebe i ograničenja sektora	41
4.4. Gospodarska analiza sektora Ribarstva	44
4.4.1. Prihodi u Sektoru	44
4.4.2. Zaposlenost u sektoru.....	46
4.4.3. Investicije.....	49
4.4.4. Tržište	49
4.4.4.1. Međunarodno tržište	49
4.4.4.2. Domaće tržište	53
5) SWOT analiza sektora ribarstva Zadarske županije	55
6) Program razvoja ribarstva Zadarske županije	58
6.1 Vizija, strateški ciljevi i prioritete razvoja ribarstva	58
6.1.1 Vizija.....	58
6.1.2. Ciljevi i prioritete.....	58
6.2 Usklađenost operativnog programa razvoja sektora ribarstva sa dokumentima više razine.....	72
6.2.1 Usklađenost sa strateškim dokumentima nacionalne razine	72
6.2.2. Usklađenost sa strateškim dokumentima lokalne razine	73
6.3. Provedba i praćenje provedbe Programa.....	77
Dodatak 1: Popis članova Radne skupine za izradu Programa razvoja Sektora ribarstva Zadarske županije	78

Popis kratica

Kratica	Puni naziv
CFP	Common fishery policy
EU	Europska unija
EFF	Europski fond za ribarstvo
EFR	Europskog fonda za ribarstvo
HSŠRM	Hrvatski savez za športski ribolov na moru
IQF	Individually Quick Frozen
JLS	Jedinica lokalne samouprave
kW	kilovat
FLAG	Lokalna akcijska grupa u ribarstvu
MP	Ministarstvo poljoprivrede
NKD	Nacionalna klasifikacija djelatnosti
NN	Narodne novine
PPDS	Područja od posebne državne skrbi
PSS	Poljoprivredna savjetodavna služba
PPZŽ	Prostorni plan Zadarske županije
ZADRA	Razvojna agencija Zadarske županije
GT	Registarska tona
RH	Republika Hrvatska
SWOT	Strengths, weakness, opportunities threats
ZŽ	Zadarska županija
ZRP	Zajednička ribarstvena politika
ZMR	Zakon o morskom ribarstvu
ZERP	Zaštićeni ekološki ribolovni pojas
ZOP	Zaštićeni obalni pojas
ŽLU	Županijska lučka uprava
ŽZJZ	Županijski zavod za javno zdravstvo

1) Uvod

Obalno područje Zadarske županije, koje uključuje obalni pojas kopna, otoke, te zbog njihova broja i rasporeda, gotovo cijeli akvatorij županije, zasigurno je njezin najznačajniji razvojni resurs. Ribarstvo je tradicionalna djelatnost Zadarske obale i otoka i izvor egzistencije za veliki dio obalnog i otočnog stanovništva.

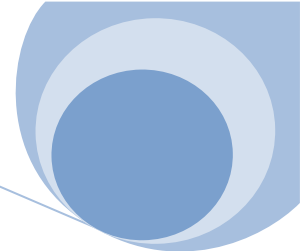
Danas, ribari Zadarske županije ostvaruju i do 47 % ukupnog ulova ribe i drugih morskih organizama u Republici Hrvatskoj. U Zadarskoj županiji se obavlja iskrcaj preko 30% od ukupnog ulova riba i drugih morskih organizama u RH i Zadarska županija sudjeluje s oko 60 % u ukupnoj proizvodnji marikulture RH. Stoga ne čudi da je u Županijskoj razvojnoj strategiji Zadarske županije (2011 – 2013) sektor ribarstva prepoznat kao jedan od prioritetnih sektora ali i kao sektor koji ima značajan potencijal za daljnji razvoj.

S obzirom na skori ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju, te s obzirom da danom ulaska RH u EU u ribarstvu se neposredno počinju primjenjivati Uredbe EU vijeća i Komisije koje čine Zajedničku ribarstvenu politiku, sektor ribarstva RH pa tako i Zadarske županije, se suočava s novim izazovima. Na koje treba znati odgovoriti. Naime RH postaje članica EU u trenutku velikih promjena u ribarstvu, kako na nacionalnoj tako i na EU razini. Stanje resursa pokazuje da je nužno poduzeti različite mjere upravljanja, smanjivanjem ribolovnog napora u nekim ključnim područjima, te donošenjem planova upravljanja za niz alata i vrsta koje oni iskorištavaju. Pritom je veliki izazov pronaći pravu ravnotežu aktivnosti koja će osigurati održivost sektora ali i očuvanje resursa.

Zbog svega navedenog, na lokalnoj razini, potrebno je, ojačati postojeće kapacitete i uspostaviti sustav koji će osigurati planski i održivi razvoj Sektora, te koji će omogućiti što bolje iskorištavanje prilika koje se pružaju procesom integracije u EU, kao i osigurati smanjenje poteškoća koje donosi prijelazno razdoblje. To znači da se Zadarska županija zajedno s ostalim relevantnim institucijama kao i privatni sektor, u ovom kratkom razdoblju trebaju što bolje prilagoditi zajedničkoj ribarskoj politici EU.

Kako bi odgovorili na spomenute izazove, Zadarska županija odlučila je krenuti u izradu dokumenta *Program razvoja sektora ribarstva Zadarske županije*, a sve u cilju osiguravanja planskog razvoja sektora i u cilju strateških priprema Županije i Sektora za izazove koji slijede do ulaska Hrvatske u Europsku uniju i neposredno nakon ulaska u EU. Za provedbenog partnera odabrana je Razvojna agencija Zadarske županije (ZADRA).

Program razvoja sektora ribarstva Zadarske županije je programsko - planski dokument kojim se određuju strateški ciljevi i prioriteti održivog razvoja sektora ribarstva u Zadarskoj županiji

2) Pristup izradi programa

Program razvoj Sektora ribarstva Zadarske županije

Cilj Programa razvoja Sektora ribarstva Zadarske županije je da u periodu neposredno prije ulaska, zatim od ulaska RH u Europsku uniju pa do kraja 2014. godine, predloži realno ostvarive i mjerljive ciljeve i prioritete, koje će osigurati usmjeren i održiv razvoj Sektora, a koji je u potpunosti u skladu sa ZRP EU. Također Program predstavlja svojevrsni temelj za izradu sveobuhvatnijeg strateškog dokumenta - **Strategije razvoja sektora ribarstva Zadarske županije**, koja bi se izradila za duže vremensko razdoblje.

Programsko razdoblje ovoga dokumenta je kraće od strategija, što ga čini konkretnijim i usmjerenijim. Također, prilikom izrade dokumenta, a posebice pri oblikovanju ciljeva i prioriteta vodilo se računa **da se predlože ciljevi i prioriteti na čiju realizaciju realno može utjecati lokalna razina**, svjesni da određeni strateški problemi Sektora tu razinu nadilaze.

Strateški ciljevi i prioriteti Programa definirali su se na način da budu u potpunosti u skladu sa strateškim dokumentima više razine, prvenstveno Županijskom razvojnom strategijom Zadarske županije kao i Strategijom regionalnog razvoja RH.

Faze izrade Programa

Izrada Programa podijeljena je u tri faze:

1. FAZA – sastavljanje radnoga tima i identifikacija radne skupine.

Radna skupina sastoji se od predstavnika civilnog, javnog i privatnog sektora bitnih za Sektor ribarstva Zadarske županije. **Radni tim**

predstavlja operativno tijelo odgovorno za izradu strategije.

Radni tim prikuplja sve potrebne informacije i podatke potrebne za izradu analize stanja što uključuje: pregled svih dostupnih dokumenata bitnih za izradu Programa, statističkih baza, znanstvenih članaka, zakonskih propisa, uredbi i sl.

2. FAZA se sastoji od organizacije i održavanja radnih skupina i kontinuiranih sastanaka radnog tima.

Radne skupine se sastaju u cilju izrade SWOT analize, te u svrhu određivanja ciljeva i prioriteta. Radni tim se kontinuirano sastaje, određuje konačni sadržaj Programa, i na temelju prikupljenih informacija, te inputa radnih skupina, oblikuje poglavlja.

3. FAZA konačno oblikovanje programa

Organizacija tijela za izradu Programa

Cjelokupni proces izrade Programa temelji se na **parterskom pristupu i participativnoj metodologiji** kojoj je svrha postići konsenzus predstavnika svih ciljnih skupina (javni, privatni i civilni sektor) u definiranju razvojne politike Sektora. Temeljem toga formiraju se sljedeća tijela za izradu Programa.

Radni tim - je operativno tijelo koje svakodnevno radi na izradi Programa. To uključuje planiranje i koordiniranje aktivnosti izrade, organizaciju sastanaka i radnih skupina, i samu izradu, tj. sklapanje dijelova Programa. Radni tim se sastoji od predstavnika ZADRA-e, Zadarske županije i privatnih konzultanta.

Radna skupina - Uključuju sve ključne dionike Sektora ribarstva Zadarske županije. Radne skupine formirane su tako da uključuju predstavnike javnog, privatnog i civilnog sektora. Zaključci radnih skupina su izuzetno bitni jer predstavljaju viđenje problematike Sektora od

strane ključnih dionika koji su, zbog dugogodišnjeg rada u sektoru (bilo u gospodarskoj, znanstvenoj ili administrativnoj funkciji) vrlo dobro upoznati sa svim njegovim praktičnim aspektima. Radne skupine su sudjelovale direktno svojim prijedlozima i kritikama u svim fazama izrade Programa. Njihovi inputi posebice su pomogli kod izrade SWOT analize, te ciljeva i prioriteta Programa. Radne skupine su djelovale preko organiziranih radionica. Također, članovi radnih skupina, su putem elektronske pošte imali uvid u nacrt dokumenta, na koji su se mogli očitovati u bilo kojoj fazi pripreme.

Izrada Programa temeljila se na sljedećim pristupima:

- **Partnerski pristup** – u izradu Programa bili su uključeni svi relevantni dionici Sektora. Prilikom formiranja programskih tijela, vodilo se računa o tome, da budu zastupljeni predstavnici, **javnog, civilnog i privatnog sektora**. Svi dionici bili su pozvani da sudjeluju u samoj izradi, ali i daju prijedloge, kritike i komentare na proces izrade Programa kao i na sam Program. U procesu izrade se rukovodilo sljedećim principima:

KONSENZUS – prilikom donošenja zaključaka i odluka nastojalo se donijeti sporazumno jednoglasnu odluku koja se ne zasniva na "vladavini većine" već na najvećoj mogućoj suglasnosti svih dionika.;

JEDNAKOST – niti jednom članu nije omogućen dominantan utjecaj u radu tijela za izradu Programa;

TRANSPARENTNOST – svi dionici bili su informirani i upoznati s aktivnostima koje radni tim poduzima u svom radu

- **Istraživački i analitički pristup** – Na sastanku radnoga tima definirale su se vrste podataka i relevantni izvori, čijim prikupljanjem se osigurala kvalitetna statistička i analitička osnova za izradu Programa. Temeljem prikupljenih i obrađenih ulaznih podataka izradila se Analiza stanja, koja uz inpute radnih skupina, predstavlja temelj za izradu

SWOT – analize. Analiza stanja, SWOT – analiza i inputi radne skupine, predstavljale su temelj za izradu ciljeva, prioriteta i vizije Programa.

- **Strateški pristup** - Strateški pristup podrazumijeva dugoročno planiranje i određivanje željenog pravca razvoja Sektora. To uključuje definiranje željene slike sektora u budućnosti (VIZIJE) te ciljeve i prioritete (objedinjene u Programu) koje bi trebale doprinijeti njezinom ostvarenju.

Slika 1: Shematski prikaz procesa izrade Programa

Izvor: ZADRA

3) Politika razvoja sektora ribarstva EU 2007.-2013.

Politika razvoja sektora ribarstva u razdoblju 2007. – 2013. je sastavnica desetogodišnjeg razdoblja 2003. -2013. i logičan je slijed razvoja zajedničke ribarstvene politike EU koja se provlači od samog osnivanja zajednice. Na početku integracijskih aktivnosti, osnivači Europske zajednice prepoznali su socijalnu i gospodarsku važnost morskog ribarstva koje se temelji na značajnom i obnovljivim biološkim bogatstvima mora. Zbog stalnog pada ribljih zaliha u morima zemalja članica kao i u morima susjednih zemalja već 1983. godine EU donosi **Uredbu (170/83)** kojom se utvrđuje uspostava sustava **Zajednice za očuvanje i upravljanje ribolovnih resursa**. Spomenuta uredba je bila općenita pa je s vremenom bila ukazana potreba donošenja mnogih dopuna i ispravaka. Uredba 3760/92 koja donosi i **Zajedničku ribarstvenu politiku (Common Fishery Policy – CFP)**.

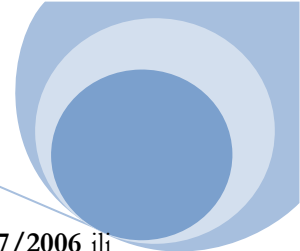
Zajednička ribarstvena politika pokriva iskorištavanje živih vodnih resursa i akvakulturu, ali i preradu i promet proizvoda iz ribolova i akvakulture koja se provodi na teritoriju zemlje članice ili u ribolovnim vodama Zajednice ili s brodovima koji pripadaju EU ribarskoj floti. Što se tiče eksploatacije, zajednička politika podrazumijeva zaštitu i očuvanje dostupnih i pristupačnih bioloških bogatstava mora te provođenje razumnog i odgovornog iskorištavanja na temeljima održivosti. Politika obuhvaća i prikladne socijalne i ekonomske uvjete ribarskog sektora s implikacijama na morski ekosustav, a posebno vodeći računa o potrebama proizvođača i potrošača. Donošenjem **Uredbe 3760/92** donose se „Pravila pristupanja ribolovnim vodama i resursima, upravljanje i praćenje ribolovnih aktivnosti“ koja predviđaju uspostavu slijedećih mjera: uspostavu 9 zona gdje je ribolov ograničen ili zabranjen, ograničenje iskorištavanja zaliha, uspostava količinskih limita

ulova, vremensko ograničenje ribolova, fiksiranje broja i vrste ribolovnih plovila s povlasticom, definiranjem tehničkih mjera za ribolovne alate i načine njihove primjene, utvrđivanje minimalnih mjera za pojedine vrste u ulovu i uspostava poticaja, uključujući i ekonomske, za promicanje selektivnijeg ribolova.

Nakon usvajanja načela odgovornog i održivog ribarstava za zemlje članice EU utvrđen je nedostatak uredbe na nivou Zajednice koja regulira ribolov u Mediteranu. Zato je 1994. godine **donesena Uredba Vijeća 1626/94** kojom se donose određene tehničke mjere radi očuvanja ribolovnih resursa u Mediteranu. Cilj mjera je bio harmonizacija upravljanja ribljim bogatstvima na nivou pojedinih zemalja kako bi se uspostavile uravnotežene i progresivne zakonske mjere zaštite u zemljama članicama. Istim dokumentom je utvrđena potreba uspostave ribarske politike EU za Mediteran zajedno sa zemljama mediteranskog obalnog područja.

Obzirom da je nedvosmisleno utvrđena degradacija ribolovnih bio-zaliha utvrđuje se potreba zaštite dijelova obalnog područja na kojem će se odvijati samo mali gospodarski ribolov s najselektivnijim alatima, a u ostalim dijelovima će se utvrditi ograničenja za ribolovne alate i minimalne ulovne veličine za pojedine vrste riba. Uredba ostavlja i mogućnost uspostave drugačijih nacionalnih minimalnih mjera, ali na način da budu prihvaćene od Komisije EU kroz proceduru revizije glede usklađenosti s Zajedničkom ribarstvenom politikom i zakonima Zajednice.

Posebna pažnja se posvećuje uspostavi kontrole nad nekomercijalnim ribolovom obzirom na njegov visok intenzitet u Mediteranu i uređuju se pravila u gospodarskom ribolovu posebice s

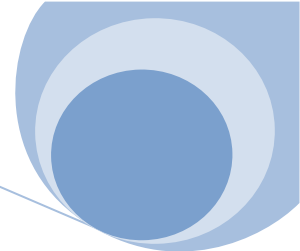
obzirom na aktivne ribolovne alate (okružujuće i povlačne mreže). Utvrđuje se potreba ograničenja veličine oka mreže, visina mreže prema sumi nategnutih oka mokre mreže i duljine mreža. Utvrđuje se minimalna veličina organizama koji se smiju loviti s naznakom da manji od dozvoljenih ne mogu biti zadržani na brodu niti stavljeni u daljnje postupanje (ishrana, trgovina i sl.). Prema istoj Uredbi zemlje članice mogu zabraniti iskrcaj ulova na obalu izvan određenih iskrcajnih mjesta.

Utvrđuju se osjetljive odnosno ugrožene vrste koje pripadaju sisavcima, pticama gmazovima i ribama i staništa koja obuhvaćaju obalne močvare i staništa morskih fenerogamnih biljaka (morske cvjetnice).

Temeljnu uredbu danas predstavlja **Uredba o očuvanju i o održivom iskorištavanju ribarskih resursa u okviru zajedničke ribarstvene politike 2371/2002** kojom se utvrđuje potreba za daljnjim unaprjeđenjem ribarstvene politike na primjeni načela održivog iskorištavanja bio-zaliha, kako bi se osigurala vitalnost ribarskog sektora. Dokumentom se utvrđuje da je postizavanje zadanih ciljeva moguće postići jedino postavljanjem višegodišnjih okvira i primjenom višegodišnjeg gospodarskog plana u ribarstvu. U tom svjetlu zemljama zajednice se dopušta uspostava očuvanja i upravljanja u zoni do 12 milja od polazišne crte (teritorijalne vode), ali na način da se ne može diskriminatorno odnositi prema ribarskim plovilima drugih članica zajednice. Isto tako mjere se mogu donijeti samo uz prethodnu konzultaciju i prihvaćanje od strane Zajednice.

Nakon toga slijedi **Uredba vijeća 1967/2006** ili tzv. **Mediterranska uredba** koja dodatno specificira provođenje **ZRP** u Sredozemlju i koja je bila temelj za pregovore RH i EU za **poglavlje 13. – Ribarstvo**.

U 2013. godini već je aktualna reforma CFP koja će se provoditi u razdoblju 2014.-2020. U osvrtu na provedenu politiku utvrđeno je da je preko **88%** zaliha riba, pod kontrolom EU, pod ribolovom koji prelazi granicu maksimalno održivog ribolova. Promjene u resursima su ocijenjene dramatičnim te se tvrdi da je trideset posto navedenih stokova već izvan sigurnih bioloških granica što znači da se ne može očekivati njihovo obnavljanje. Velik dio ulova se odnosi na nedoraslu ribu, npr. u Sjevernom moru 93 % bakalara se lovi prije prvog mriješta. Velik dio EU flote je u gubitku ili zarađuje vrlo malo, što dodatno uzrokuje politički pritisak za dopuštanje kratkoročnih prilika za zaradu i na taj način dovode budućnost ribolova u još veću neizvjesnost. U nekim zemljama Europe je procijenjena potpora ribarstvu u većem iznosu od ukupne vrijednosti ulova. Europska Komisija za ribarstvo je utvrdila pogreške dosadašnje politike ribarstva i sažela ih kroz probleme: prevelike ribarske flote, nepreciznih ciljeva politike, sustava donošenja stavova koji ohrabruju kratkoročne ciljeve, nedovoljnu odgovornost sektora i nedostatak političke volje za usklađivanje s dugoročnim ciljevima. Zato je zaključena potreba donošenja korjenitih promjena u Zajedničkoj ribarstvenoj politici EU što će sigurno imati odraza i na hrvatsko usklađivanje ribarskog sektora s pravnom stečevinom EU.

3.1 Lokalna akcijska grupa u ribarstvu - FLAG

Razvojna politika EU prepoznaje **ruralni razvoj kao jedan od stupova razvoja**. Kada je riječ o ribarstvu, razvoj ruralnih područja je prepoznat u širem smislu jer se odnosi na obalna područja koja mogu obuhvatiti i veća urbana naselja, a naglasak je na održivom razvoju područja ovisnih o ribarstvu. Ostvarivanje potpora iz Europskog fonda za ribarstvo (EFR) za razvojne projekte u zajednicama koje ovise o ribarstvu, za period 2007-2013, moguće je ostvariti preko Osi 4. Uvjet za ostvarivanje potpora za lokalne zajednice koje ovise o ribarstvu je osnivanje lokalne akcijske grupe (FLAG) koja povezuje lokalne zajednice koje ovise o ribarstvu. FLAG povezuje privatni sektor, javne institucije na svojem području i lokalne vlasti za područja obuhvaćena ovom zajednicom. FLAG mora biti određen:

- teritorijem na kojem se osniva
- partnerstvom i grupom sudionika
- integriranom razvojnom strategijom lokalnog područja

Teritorijalno povezivanje ovisi o ciljevima koji se želi ostvariti pa se tako stvara „regija“ temeljena na razvojnom projektu. Uspostava FLAGA se temelji na **LEADER¹ pristupu** koji ima sljedeće elemente:

- Lokalno javno-privatno partnerstvo i lokalnu akcijsku grupu
- Lokalnu razvojnu strategiju temeljenu na području obuhvata zajednice
- Pristup „bottom-up“ koji se temelji na prijedlozima koji se grade od nositelja gospodarskog i ruralnog razvoja prema javnim institucijama i lokalnim vlastima, te na primjeni tako izrađene strategije
- Integrirani i multi-sektorski pristup

- Inovativnost
- Umreženost
- Suradnju

Os 4 u EFR se razlikuje od ostalih osi jer se potpore ne temelje na razvoju samog sektora ribarstva nego na područje koje ovisi o djelatnosti ribarstva. To područje treba biti geografski ograničeno i dovoljno povezano sa socijalnog, ekonomskog i geografskog gledišta.

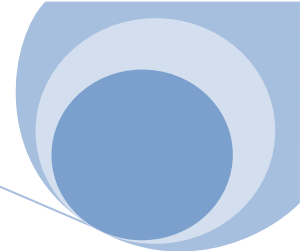
FLAG predstavlja partnerstvo na određenom području gdje se odvija ribarstvo, u donošenju i ostvarivanju razvojnih strategija na lokalnom nivou. Strategija se ostvaruje kroz :

- Jačanje ekonomskog i socijalnog razvoja područja po FLAG-om
- Potporu otvaranju novih radnih mjesta kroz diversifikaciju proizvoda i restrukturiranje djelatnosti
- Promicanje održivosti i očuvanje okoliša u obalnom području.

U reformi Zajedničke ribarstvene politike se najavljuje formiranje novog fonda - **Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo**. U najavi reforme se naglašava socijalna dimenzija politike i okretanje prema gospodarskom ribarstvu malim ribolovnim alatima i lokalnim zajednicama koje ovise o ribarstvu. U prijedlogu se najavljuje nastavak mogućnosti korištenja sredstava kao što je već započeto u brojnim zemljama kroz os 4.

S obzirom da RH prepoznaje prednosti koje će ostvariti pristupanjem u EU potrebno se i pripremiti na primjeren način, u ovom slučaju kroz formiranje FLAG-a, kako bi se iskoristile potencijalne mogućnosti sufinanciranja razvoja područja u kojem se ribarstvo odvija.

¹ Više informacija o LEADER pristupu na http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/index_en.htm

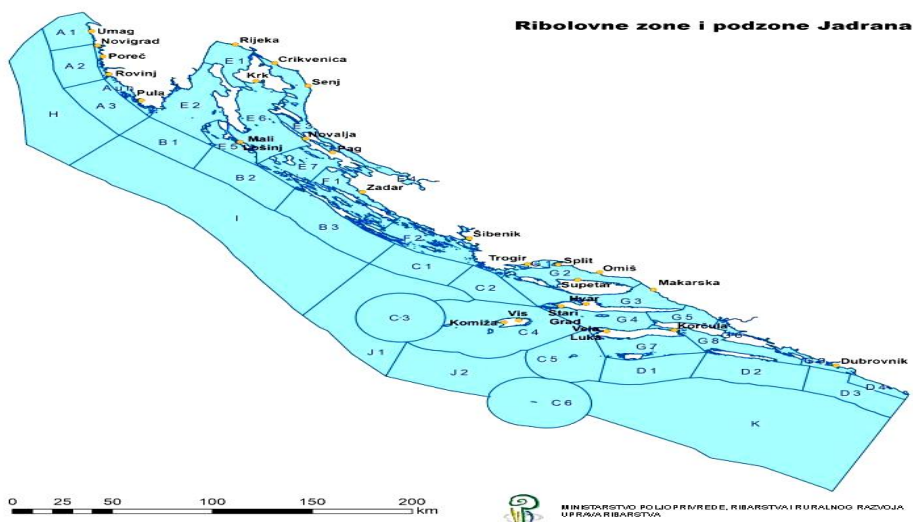
4) Analiza stanja sektora ribarstva Zadarske županije

4.1. Ribolov

4.1.1. Ribolovno područje Zadarske županije (teritorijalno određenje i opis lovišta)

Područje djelovanja hrvatske ribolovne flote je teritorijalno more Republike Hrvatske, podijeljeno na ribolovne zone prema Pravilniku o granicama u ribolovnom moru Republike Hrvatske ("Narodne novine" 05/2011). Ribolovno more Republike Hrvatske dijeli se na jedanaest (11) ribolovnih zona, ribolovne zone su podijeljene na podzone (Slika 2).

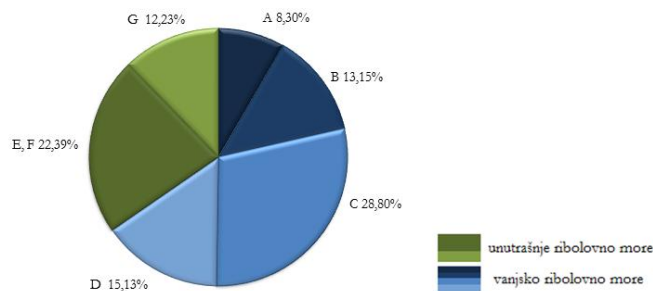
Slika 2 Ribolovne zone i podzone na području Republike Hrvatske

Izvor: Poljoprivredna savjetodavna služba

Ribolovne zone E, F i G čine unutrašnje ribolovno more, zone A, B, C i D vanjsko ribolovno more, a iza njih slijede ribolovne zone H, I, J i K koje čine ZERP. Ribolovna zona A podijeljena je na 4 podzone (A1,A2,A3,A4), ribolovna zona B podijeljena je na 3 podzone (B1,B2,B3), ribolovna zona E na sedam (E1,E2,E3,E4,E5,E6,E7), ribolovna zona F na dvije (F1,F2), ribolovna zona C na 6 (C1,C2,C3,C4,C5,C6), ribolovna zona D na 4 (D1,D2,D3,D4), ribolovna zona G na 9 (G1,G2,G3,G4,G5,G6,G7,G8,G9), a ribolovna zona J na dvije podzone (J1,J2). Udio pojedinih ribolovnih zona u ukupnoj površini teritorijalnih voda Republike Hrvatske prikazan je grafom 1.

Graf 1.: Udio pojedinih ribolovnih zona u ukupnoj površini teritorijalnih voda RH

Izvor: Poljoprivredna savjetodavna služba

Imajući u vidu geomorfološke karakteristike sjevernog Jadrana, rasprostranjenost bioloških resursa i karakteristike ribolovne flote, ribolovne zone kojima gravitiraju ribari Zadarske županije su ribolovna područja koja su Pravilnikom o granicama u ribolovnom moru Republike Hrvatske označene kao ribolovne zone B, E i F. Unutrašnje ribolovne zone u kojima se obavlja ribolov (E i F zona) karakteriziraju plića kanalska područja, Novigradsko more je mrjestilište i rastilište mnogih vrsta riba, dok su u ribolovnoj zoni B veće dubine pogodne za pelagijske vrste. Zadarski akvatorij karakterizira izrazito razvedena obala s najvećim arhipelagom u Jadranskom moru. Čine ga četiri niza otoka ukupne površine od 3.682 km² (12% teritorijalnog mora RH): 24 veća i 300 manjih otočića i hridi. Sa 1.300 km obalne linije (uključujući otoke) to je najrazvedenija obala Mediterana. U području zadarskog arhipelaga nalazi se i nacionalni park Kornati s parkom prirode Telašćica.

4.1.2 Veličina, struktura i karakteristike ribolovne flote Zadarske županije

S obzirom na vrstu eksploatiranih naselja ribolovnu flotu možemo podijeliti na tri oblika ribolova: **plivaričarenje, kočarenje i priobalni ribolov**. Ribolovna flota Republike Hrvatske registrirana je prema područnim jedinicama Uprave ribarstva Ministarstva poljoprivrede koje izdaju povlastice za obavljanje gospodarskog ribolova na moru. U Republici Hrvatskoj registrirano je oko **15.000** plovila od čega je u gospodarskom ribolovu oko 4.039 plovila. Ostali dio flote od oko 10.961 plovila obavlja mali ribolov. Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju ova kategorija prestaje vrijediti, a u prijelaznom razdoblju nakon njezinog ulaska omogućiti će se osobama starijim od 65 godina i lošijeg imovinskog stanja korištenje malog obalnog ribolova kao kategorije tradicionalnog načina obavljanja ribolova. Zadarska flota s **565** plovila registriranih za gospodarski ribolov čini oko **14 %** od ukupne ribolovne flote Republike Hrvatske. Iz prikazanih podataka vidljiv je visoki udio tonaže od **61 % GT-a** i **56 % kW** snage u odnosu na ukupnu tonažu i snagu flote u Republici Hrvatskoj (Tablica 1).

Ulaskom RH u EU prestaje vrijediti kategorija malog ribolova.

Tablica 1.: Broj plovila, ukupni GT i kW² u RH i Zadarskoj županiji

	Broj plovila	Ukupni GT	Ukupni KW
Republika Hrvatska	4.039	40.000	310.000
Zadarska županija	565	24.463	173.144
Udio ZŽ u RH (%)	14	61	56

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Uprava ribarstva

Kapacitet flote ograničeni su na vrijednost koju je država unijela u trenutku pristupanja EU.

Analizom strukture plovila Zadarske županije u odnosu na ukupnu ribolovnu flotu RH, vidljivo je da plovila duljine od 12 do 18 m čine 16 % flote RH tog dužinskog razreda, plovila duljine 18 do 24 m čine 36 % od ukupnog broja plovila te duljine u RH i 37 % plovila preko 24 m (Tablica 2). Prema danas važećim propisima, kapacitet flote se određuje na dan pristupanja države Uniji (to će se RH dogoditi 01.07.2013.). Kapacitet flote ograničeni su na vrijednost koju je država unijela i smije se samo smanjivati.

Tablica 2.: Struktura ribarskih plovila u RH i Zadarskoj županiji prema duljini

	<12m	12-18 m	18-24 m	>24 m	ukupno
Duljina plovila u RH	3263	531	124	121	4039
Plovila Zadarske županije	388	87	45	45	565

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Uprava ribarstva

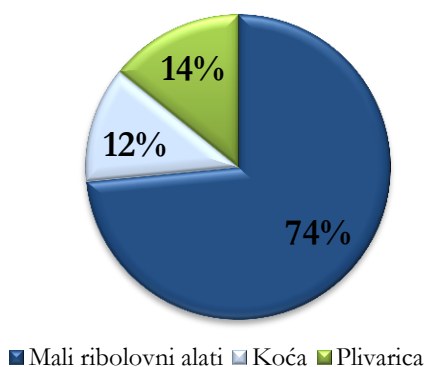
² Ribolovni kapacitet prema europskim propisima izražava se snagom (u kilovatima kW) i tonažom (u registarskim tonama, GT) flote. Posredno ukazuje na pritisak na morski ekosustav u obliku uloženoga ribolovnog napora (produkt kapaciteta flote i dana provedenih na moru)

Na području Zadarske županije razlikujemo **gospodarski i negospodarski ribolov**. Za gospodarski ribolov registrirano je oko 565 plovila, a ostali dio flote od oko 2.400 plovila čine plovila koja se koriste u malom ribolovu. Uz navedene dvije kategorije na području Zadarske županije obavljaju se i **rekreacijski te sportski ribolov**. Rekreacijski ribolov obavlja se na temelju dozvola koje izdaje Uprava ribarstva koja je tijekom 2011. godine izdala 1.050 dozvola. Sportski ribolov je prema evidenciji Hrvatskog saveza za športski ribolov na moru (HSSRM) na području Zadarske županije obavljalo 4.105 sportskih ribolovaca što je oko 10% od ukupnog broja športskih ribolovaca u RH.

Gospodarski ribolov obavljaju ovlaštenici povlastica registrirani za djelatnost morskog ribolova na temelju povlastice za obavljanje gospodarskog ribolova na moru (pravne osobe i obrti).

Kod gospodarskog ribolova razliku sljedeće vrste ribolova: **priobalni, demerzalni i pelagijski**, ovisno o vrsti ribolovnog alata kojim se obavlja. Od ukupno **565 plovila** u gospodarskom ribolovu, njih oko **388** gospodarski ribolov obavlja malim ribolovnim alatima. Pridnena povlačna mreža koća upisana je u oko 102 povlastica (65 aktivnih), dok je okružujuća mreža plivarica srdelara upisana u 75 povlastica (*Graf 2*).

Graf 2.: Ribarska flota Zadarske županije prema ribolovnim alatima

Izvor: Poljoprivredna savjetodavna služba

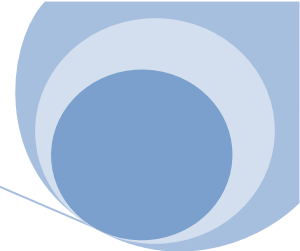
U Zadarskoj županiji registrirano je oko **75 plovila koja obavljaju ribolov ribolovnim alatom okružujuća mreža plivarica srdelara što je 35 % u odnosu na ukupan broj plivarica u Hrvatskoj**. Od ukupno 102 plovila koja obavljaju ribolov pridnenom mrežom koćom, njih 65 je aktivnih, što je oko 19% u odnosu na ukupan broj koća u Hrvatskoj (*Tablica 3*). Iz ovih podataka vidljivo je da je ribolovna flota Zadarske županije prvenstveno okrenuta prema ulovu sitne plave ribe, a u manjem postotku kočarskom ribolovu.

Tablica 3.: Broj plovila prema vrsti ribolovnog alata u Republici Hrvatskoj i Zadarskoj županiji

Plovila prema vrsti ribolovnog alata	Republika Hrvatska	Zadarska županija	Udio (%) ZŽ u RH
Plivaričari	214	75	35
Kočari	547	102	19
Višenamjenska plovila	3278	388	12
Ukupno	4039	565	14

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Uprava ribarstva

Ribarska flota Zadarske županije specifična je po visokom udjelu brodova koji sudjeluju u izlovu plavoperajne tune (*Thunnus thynnus*) namijenjene prvenstveno za uzgoj. Od ukupno **39 plovila** u RH koji imaju upisani ribolovni alat okružujuća mreža tunolovka te kojima je dodijeljena i trajna kvota za izlov plavoperajne tune, 33 se nalaze u ZŽ. Izlovnna kvota Republike Hrvatske u 2010. godini iznosila je 393,50 tona, od čega je 384,28 tona namijenjeno za izlov okružujućom mrežom tunolovkom. Iako je najmanja dopuštena veličina ulovljenih primjeraka 30 kg, za potrebe uzgoja, iznimno u Jadranu je dozvoljen ulov i tune ulovne veličine veće od 8 kg isključivo u svrhu uzgoja.

Najbrojnija ribarska flota nalazi se u **Zadru, Kalima i Biogradu na moru (oko 60% od ukupne flote)**, a ribolovna područja se velikim dijelom nalaze u području unutarnjih ribolovnih zona E i F i vanjske ribolovne zone B (stacionarna flota). Migratorna flota obavlja ribolov na ribolovnim područjima od ribolovne zone A na sjeveru pa do otvorenog južnog Jadrana s ribolovnim zonama C i D i zona ZERP-a (I, J, K) (Tablica 4). U cilju zaštite nezrelih jedinki ili nedoraslih riba i drugih morskih organizama obavljanje ribolova pridnom povlačnom mrežom kočom zabranjeno je u području **Velebetskog, Zadarskog i Pašmanskog kanala kao i u Ljubačkim vratima.** Mala plovila koja obavljaju kočarski ribolov na području ribolovnih zona E i F imaju snagu motora do 110 kW zbog ograničenja snage pogonskog stroja pri obavljanju kočarenja u dijelovima ribolovnih zona E i F u kojima radi veći dio ribara tog područja. Tijekom 2010. godine došlo je i do ukupnog povećanja prosječne snage motora kod kočarskih plovila zbog povećanja broja plovila koja su ribarila u tim zonama tijekom 2010. godine.

Tablica 4.: Plovila prema luci upisa u Zadarskoj županiji

Mjesto	< 12 m	12-18 m	18-24 m	>24 m	Ukupno
Banj	2				2
Bibinje	4				4
Biograd na moru	26	2	1	5	34
Božava	6				6
Drage	8	1			9
Ist	2				2
Kali	27	7	17	25	76
Kraj	9	1			10
Kukljica	8	10	4	1	23
Lukoran	5				5
Mali Iž	4				4
Mandre	11	1			12
Molat	4				4
Nevidane	4	3			7
Novigrad	11	3			14
Olib	3				3
Pag	20	3			23
Pakoštane	7	1		1	9
Pašman	8				8
Povljana	2				2
Preko	7				7
Premuda	4				4
Privlaka	15			1	16
Rava	1				1
Ražanac	13				13
Starigrad					0
Sali	14	1			15
Sestrunj	1				1
Silba	8				8
Starigrad Paklenica	5				5
Sv.Filip i Jakov	4				4
Šimuni	20	1	1		22
Tkon	15		2	2	19

Tribanj	2				2
Turanj	6	1			7
Ugljan	6		1		7
Veli Iž	4				4
Veli Rat	6				6
Vir	17				17
Zadar	73	14	11	15	113
Zaglav	4	1			5
Ždrelac	1	2	2		5
Žman	9		1		10
Ukupno	423	52	40	50	565

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Uprava ribarstva

4.1.3 Ulovna statistika

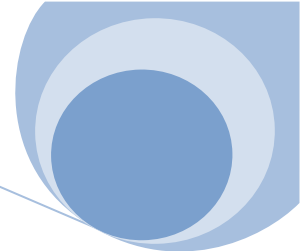
Ulov riba i drugih morskih organizama, evidentira se u **Upravi ribarstva prema dostavljenim očevidnicima ili izvješćima o ulovu**. Ukupan ulov riba i drugih morskih organizama u Republici Hrvatskoj prikazan je u tablici br. 5.

Tablica 5.: Ukupan ulov u RH i Zadarskoj županiji

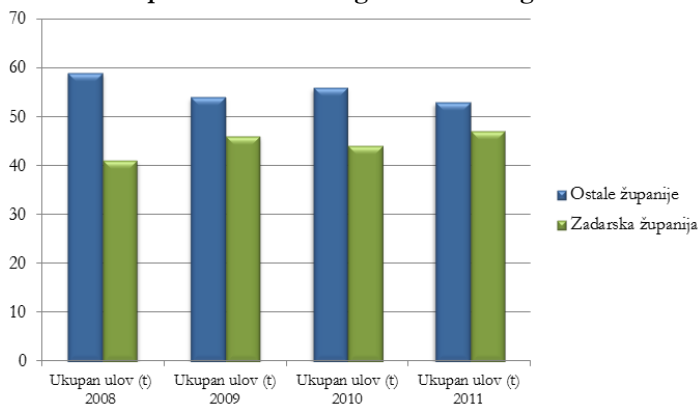
	Ukupan ulov 2008 (t)	Ukupan ulov 2009 (t)	Ukupan ulov 2010 (t)	Ukupan ulov 2011 (t)
Republika Hrvatska	48.976	55.319	52.360	70.469
Zadarska županija	20.122	25.533	22.915	33.356
Udio ZŽ u RH (%)	41	46	44	47

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Uprava ribarstva

Ribari s područja Zadarske županije ostvaruju od **41 %** do **47 %** ukupnog ulova ribe i drugih morskih organizama Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2008. do 2011. godine (Graf 3).

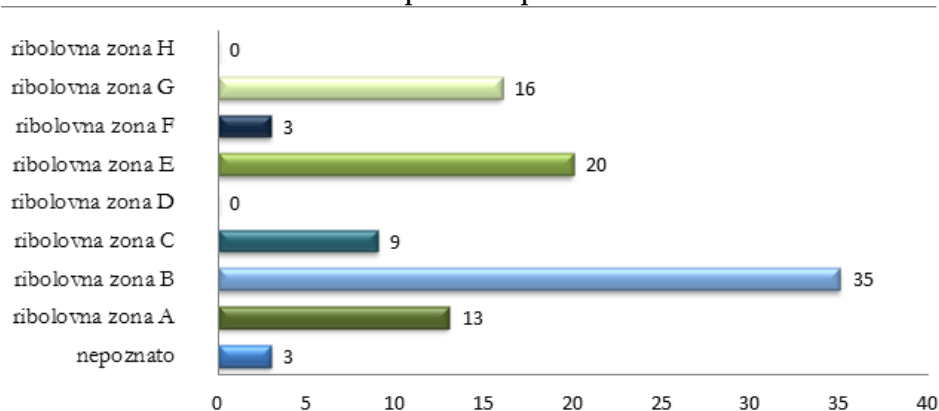
Graf 3.: Ukupan ulov ribe i drugih morskih organizama u RH

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Uprava ribarstva

Od ukupnog ulova male plave ribe u Republici Hrvatskoj na području ribolovnih zona Zadarske županije (B,E,F) lovi se oko 58 % (Graf 4).

Graf 4.: Ulov male plave ribe po ribolovnim zonama

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Uprava ribarstva

Na području Zadarske županije ostvaruje se **najveća količina ulova okružujućim alatima (mreže plivarice) oko 89 %**, kojima su srdela i inćun glavna ulova. Povlačnim ribolovnim alatima ostvaruje se oko **8%** ulova, dok se mrežama stajaćicama ostvaruje nešto više od **1%** od ukupnog ulova. Ulovi ostvareni malim ribolovnim alatima (priobalni ribolov) na području Zadarske županije potječu iz ribolovnih zona E i F kojima gravitira veliki broj ribara koji imaju plovila duljine do 12 m i registrirani su kao višenamjenska plovila tipična za mediteranski oblik ribolova (nema ciljanih vrsta i koristi se više vrsta ribolovnih alata tijekom godine).

Ribari ZŽ ostvaruju od 41 % do 47 % ukupnog ulova ribe i drugih morskih organizama RH, te 58 % ukupnog ulova male plave ribe.

Ukupni kočarski ulov ribara s područja Zadarske županije ostvaren 2008. godine iznosio je 416.813 kg, 2009. godine 414.666 kg, a 2010. 342.498 kg, iz čega je vidljiv pad kočarskog ulova u promatrane tri godine. Udio kočarskog ulova Zadarske županije iznosi oko 10 % ukupnog ulova bijele ribe Republike Hrvatske, koji je prema službenim statističkim podacima u zadnje tri godine iznosio oko 4.500 tone. Kočarski ulovi koji se ostvaruju na području Zadarske županije (zona B, E i F) čine oko **25 %** od ukupnih ulova. Ove ulove ostvaruju i plovila iz drugih županija koja rade na ovom području.

Najveći dio ukupnog ulova u Republici Hrvatskoj čini mala plava riba (srdela i inćun) s oko 80 % udjela. Ostali dio čini kočarski ulov (bijela riba), glavonošci (oko 2%) i školjkaši (cca. 2%).

Količina i sastav otpada te prilova³ koćarskih lovina nije evidentiran. Potrebno je izvršiti analizu količina i vrsta otpada radi adekvatnog zbrinjavanja u skladu s EU standardima.

Na području Zadarske županije glavna područja za sakupljanje školjkaša su Novigadsko more (dagnja, *Mytilus galloprovincialis*), područje oko otoka Paga (brbavica, *Venus verrucosa*), te Pašmanski kanal i područje između Paga i Vira (kunjka, *Arca noae*). Na području županije priručna oprema za sakupljanje drugih morskih organizama upisana je u 10-ak povlastica za obavljanje gospodarskog ribolova na moru. Prema dostavljenim izvješćima sakupljeno je prosječno 5 tona školjkaša godišnje, odnosno oko 5% ukupne količine školjkaša prikupljene u RH. Procjenjuje se da se sakupljanjem školjkaša bavi veliki broj osoba koje nisu registrirane za obavljanje gospodarske djelatnosti te se 70-80% sakupljenih školjkaša prodaje na „sivom“ tržištu. Iako sakupljanje školjkaša na području Zadarske županije nije komercijalno značajno potrebno je uspostaviti kvalitetnije gospodarenje, kontrolu i monitoring zbog održive eksploatacije ovih morskih organizama.

Iskrcaj ribe i drugih morskih organizama obavlja se na 264 iskrcajna mjesta na području Republike Hrvatske, a na 63 iskrcajna mjesta obavlja se 95 % od ukupnog iskrcaja. Na iskrcajnim mjestima na području ZZ obavlja se više od 30 % od svih iskrcaja ribe na području Republike Hrvatske (Tablica 6).

Tablica 6.: Iskrcaj ribe i drugih morskih organizama u glavnim iskrcajnim mjestima RH

	Iskrcaj 2008 (kg)	Iskrcaj 2009 (kg)	Iskrcaj 2010 (kg)
Republika Hrvatska	46.963.890,59	54.633.311,91	51.433.171,00
Zadarska županija	14.605.119,79	18.617.970,75	16.855.733,23
Ostale županije	32.358.770,80	36.015.341,16	34.577.437,77
Udio ZZ (%)	31	34	32

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Uprava ribarstva

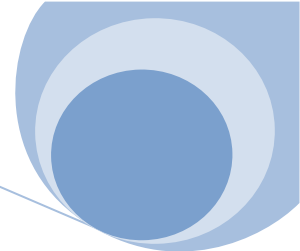
Tablica 7: Ukupan iskrcaj važnijih vrsta riba na području RH u 2009.godini

Županija	Srdela	Inćun	Oslić	Trija	Škamp	Ukupni ulov
Zadarska	14.589	5.813	108	118	27	25.785
Splitsko dalmatinska	4.431	2.930	317	285	112	10.226
Istarska	4.323	839	31	171	15	6.943
Primorsko goranska	4.146	2.829	193	134	167	8.545
Šibensko kninska	707	736	120	115	28	2.182
Dubrovačko neretvanska	494	627	27	16	18	1.633
Ličko senjska	0	0	9	2	3	50
Sveukupno	28.690	13.774	805	841	370	55.364

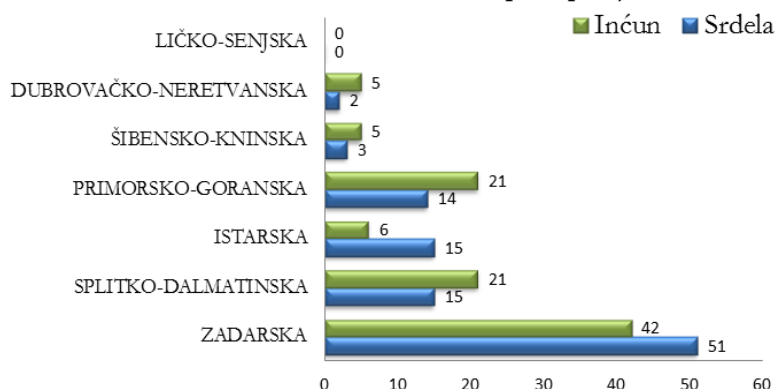
. Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Uprava ribarstva

Ribari Zadarske županije ostvaruju preko 50 % od ukupnog ulova srdele u Republici Hrvatskoj.

³ Prilov - prilov čine gospodarski nevažne vrste riba i beskralježnjaka, ali i neke druge zakonom zaštićene vrste.

Graf 5.: Ulov srdele i inćuna u RH po županijama

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Uprava ribarstva

Najzastupljenije vrste u ulovu i iskrcaju ribara Zadarske županije su srdela s preko 50 % udjela u ukupnom ulovu srdele u RH i inćun koji čini 42 % ulova ove vrste ukupnom ulovu.

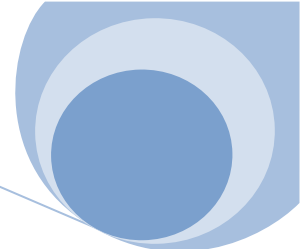
Iskrcajna mjesta sa područja Zadarske županije na kojima se obavlja iskrcaj preko 30 % od ukupnog ulova riba i drugih morskih organizama u Republici Hrvatskoj imaju značajnu ulogu u razvoju ribarskog sektora (Tablice 8 i 9).

Usporedbom podataka o ulovu i iskrcajnim količinama ribe uočljiva je razlika, koja nastaje zbog iskrcaja dijela ulova izvan iskrcajnih mjesta Zadarske županije, za potrebe prerađivačke industrije ili izvan iskrcajnih mjesta za potrebe uzgoja tune na uzgajalištima.

Tablica 8.: Iskrcaj male plave ribe u RH i Zadarskoj županiji

ISKRAJNO MJESTO	Iskrcaj male plave ribe 2008 (kg)	Iskrcaj male plave ribe 2009 (kg)	Iskrcaj male plave ribe 2010 (kg)
Zadar - Foša	5.659.261,40	4.920.278,20	3.159.747,68
Kali - Vela lamjana	3.676.879,30	5.346.028,50	5.346.557,20
Biograd - glavni mul	2.266.293,10	4.783.435,40	3.776.931,54
Zadar - Gaženica	744.208,00	1.508.134,80	1.162.207,00
Zaglav	829.444,00	843.526,00	849.589,00
Vir	224.369,00	473.647,30	871.434,57
Mandre			548.624,38
Šimuni	198.245,30	373.628,50	
Ukupno ZŽ	13.598.700,10	18.248.678,70	15.715.091,37
Ostala mjesta	22.224.687,91	24.558.562,86	25.432.286,57
Izvan iskrcajnog mjesta	4.759.075,80	5.571.338,90	4.528.524,51
SVEUKUPNO	40.582.463,81	48.378.580,46	45.675.902,45

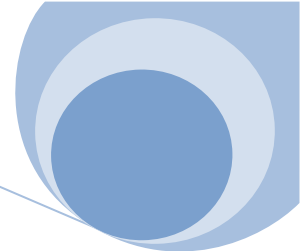
Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Uprava ribarstva

Tablica 9: Iskrcaj ribe i drugih organizama u iskrcajnim mjestima Zadarske županije

ISKRAJNO MJESTO	2008 (kg)	ISKRAJNO MJESTO	2009 (kg)	ISKRAJNO MJESTO	2010 (kg)
Zadar - Foša	5.963.708,30	Kali - Vela lamjana	5.364.408,50	Kali - Vela lamjana	5.386.022,20
Kali - Vela lamjana	3.827.192,60	Zadar - Foša	5.125.415,30	Biograd - gl. mul	3.848.850,44
Biograd - gl. mul	2.275.532,03	Biograd - gl. mul	4.812.408,40	Zadar - Foša	3.336.146,18
Zaglav	834.158,00	Zadar - Gaženica	1.508.194,80	Zadar - Gaženica	1.164.349,70
Zadar - Gaženica	745.608,00	Zaglav	885.198,20	Vir	889.933,72
Šimuni	261.118,86	Šimuni	424.215,35	Zaglav	853.755,30
Vir	237.583,00	Novigrad	70.169,00	Mandre	549.533,98
Novigrad	81.735,00	Mandre	52.296,00	Kraj	147.025,50
Kraj	49.396,00	Kraj	51.836,00	Šimuni	104.243,28
Novigrad (Dalmacija)	47.846,80	Brbinj - Lučina	37.852,00	Vlašići - otok Pag	92.595,10
Ražanac	36.362,00	Novigrad (Dalmacija)	32.660,50	Novigrad	68.704,00
Tkon	31.626,00	Tkon	30.096,20	Privlaka	45.854,46
Brbinj - Lučina	23.961,00	Proboj	28.310,20	Premuda - Krijal	38.136,00
Kukljica - Ribarki gat	19.657,00	Ražanac	26.437,00	Tkon	27.436,20
Proboj	13.811,50	Zadar	16.752,30	Ražanac	26.622,00
Vlašići - otok Pag	11.700,40	Biograd na moru	13.181,60	Zadar	24.641,40
Zadar	11.436,50	Brgulje	9.604,50	Novigrad (Dalmacija)	24.020,40
Biograd na moru	11.087,80	Pag	8.741,30	Sukošan	22.349,00
Pag	10.412,90	Privlaka (Dalmacija)	8.538,80	Biograd na moru	18.219,70
Privlaka (Dalmacija)	10.085,50	Vlašići - otok Pag	8.328,00	Brgulje	17.662,90
Kukljica	9.571,80	Sveti Filip i Jakov	8.097,00	Kukljica - Ribarki gat	17.275,62
Žman	8.872,30	Kali	7.528,00	Proboj	15.806,60
Dugi Rat	7.895,00	Sali	7.448,00	Preko	13.247,90
Kali	7.711,20	Preko	7.366,50	Pašman	11.298,50
Privlaka	7.623,00	Privlaka	6.872,00	Pag	10.587,40
Ždrelac	6.692,50	Pakoštane	6.471,00	Kali	9.784,50
Molat	6.313,30	Sukošan	6.463,80	Molat	9.319,90
Sali	6.146,50	Kukljica - Ribarki gat	5.900,00	Sveti Filip i Jakov	8.661,10
Sveti Filip i Jakov	6.118,00	Ždrelac	5.742,00	Sali	7.696,80
Preko	5.802,80	Molat	5.599,10	Pakoštane	7.652,00
Pakoštane	4.794,10	Žman	5.047,00	Privlaka (Dalmacija)	7.605,50
Ist	3.547,00	Povljana	4.051,50	Veli rat	5.930,15
Silba	2.584,00	Ist	3.523,80	Ždrelac	5.239,00
Povljana	2.396,50	Premuda - Krijal	2.969,50	Žman	5.201,50
Ugljan	2.049,00	Veli Iž	2.362,00	Veli Iž	4.491,00
Tribanj	1.967,80	Kukljica	1.837,20	Neviđane	3.449,50
Veli Rat	1.823,80	Veli Rat	1.779,40	Ist	2.722,80
Lukoran	1.771,00	Lukoran	1.718,00	Olib	2.588,60
Veli Iž	1.374,00	Ugljan	1.696,50	Lukoran	2.308,00
Silba - porat	1.300,00	Pašman	1.680,50	Kukljica	2.271,20
Starigrad Paklenica	1.131,10	Silba	1.669,50	Starigrad Paklenica	2.200,40
Olib	1.026,00	Olib	1.655,00	Povljana	2.182,60
Brgulje	923,00	Neviđane	1.486,00	Silba	2.173,50
Premuda	914,00	Vrsi	1.197,00	Ugljan	2.086,00
Pašman	276,00	Tribanj	1.177,10	Tribanj	2.063,40
Božava	202,00	Premuda	995,50	Božava	1.959,20
Premuda - Krijal	139,00	Starigrad Paklenica	687,10	Silba - porat	1.700,00
Sestrunj	79,90	Božava	194,00	Bibinje	1.296,60
Rava	56,00	Rava	79,00	Premuda	771,70
UKUPNO ŽŽ	14.605.119,79		18.617.970,75		16.855.733,23
Ostale županije	32.358.770,80		36.015.341,16		34.577.437,77
SVEUKUPNO RH	46.963.890,59		54.633.311,91		51.433.171,00

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Uprava ribarstva

4.1.4 Stanje ribarske logistike i infrastrukture u Zadarskoj županiji

Ribarska logistika i infrastruktura koja se vezuje za sektor ribolova obuhvaća:

- Iskrcajna mjesta
- Privežišta
- Remontna brodogradilišta
- Prometnu povezanost obalne infrastrukture
- Poduzetničke zone u kojima je smještena logistika (prihvat ribe, smrzavanje i skladištenje ribe, odobreni objekti za stavljanje ribe u promet, preradbeni kapaciteti i radionice za popravak i održavanje ribarskih alata i opreme)
- Opskrbu plovila gorivom

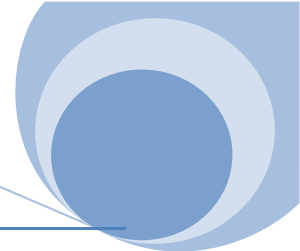
Navedeni sadržaji mogu biti djelomično ili potpuno obuhvaćeni ribarskom lukom što predstavlja najbolje rješenje ili se, na određenom teritoriju, mogu nalaziti pojedinačno stvarajući infrastrukturnu i logističku mrežu. U drugom slučaju funkcionalnost infrastrukture i logistike ovisi o organiziranosti ribarskog sektora te državnih institucija i institucija lokalne i regionalne samouprave.

4.1.4.1 Iskrcajna mjesta

Jedan od ključnih elemenata u sustavu kontrole i nadzora ribolova u legislativi EU predstavljaju iskrcajna mjesta. U **Uredbi Vijeća EU 1224/2009.** iskrcaj ribe spada u ribolovne aktivnosti što se posebno odnosi na obavezu deklariranja iskrcajne ribe u dokumentu koji ribu prati od iskrcajnog mjesta do odobrenog objekta. U proceduri usklađivanja s europskim propisima RH je donijela odluku o popisu iskrcajnih mjesta za ribarska plovila koja obavljaju gospodarski ribolov na moru (NN.64/2009) gdje su iskrcajna mjesta podijeljena u dvije skupine, iskrcajna mjesta za plovila manja od 15 metara duljine i iskrcajna mjesta za brodove dulje od 15 metara (Tablica 10). S navede liste u Zadarskoj županiji nalaze se sljedeća iskrcajna mjesta:

Tablica 10.: Iskrcajna mjesta

Iskrcajno mjesto za plovila veća od 15 m	Iskrcajno mjesto za plovila manja od 15 m
Zadar – Adria	Zadar – kod mosta
Zadar – Bredgeti	Zadar – Foša
Biograd – glavni mul	Pakoštane
Vir	Sukošan
Miletići	Privlaka
Jesenice – Maslenica Trajektno pristanište van funkcije)	Ražanac
Kali – Vela lamjana	Mandre
Preko	Šimuni
Kukljica – Stari gat	Proboj
Kukljica – kod Gospe od sniga	Povljana
Brbinj – Lučina	Kukljica-Ribarki gat
Turanj	Lukoran
Novigrad	Ugljan
Molat – Lučina	Muline
Sali – Mardešić	Tkon
	Kraj
	Zaglav
	Žman
	Pašman-lukobran

Pašman
Veli rat
Silba-porat
Olib
Premuda – Krijal
Ist – Kosirača
Brgulje
Iž-Bršanj
Vlašići – otok Pag

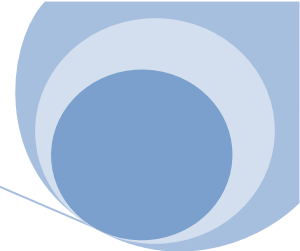
Prema Zakonu o pomorskom dobru i morskim lukama (N.N. 158/03, 100/04, 141/06 i 38/09) iskrcaj ribe spada u lučke djelatnosti koja se može obavljati u lukama otvorenim za javni promet svih veličina i razina po značaju za RH.

Uspostava funkcionalnih iskrcajnih mjesta u RH, ovisno kapacitetu za iskrcaj ribe (prometa) i veličini plovila, suočena je s različitim poteškoćama koje je potrebno prevladati kako bi se osigurala potrebna funkcionalna administrativna kvaliteta mreže iskrcajnih mjesta. Ovakvo opće stanje ima utjecaja na iste poteškoće i u Zadarskoj županiji.

Za iskrcajna mjesta namijenjena za plovila duljine preko 15 metara temeljni problem predstavljaju nedovoljna duljina raspoložive obale i iskrcaj na mjestima koja ne udovoljavaju temeljnim higijensko sanitarnim uvjetima za iskrcaj ribe. To posebno pogađa ribolovnu flotu koja lovi sitnu plavu ribu, što može značajno utjecati na kvalitetu i cijenu iskrcajne ribe. Ovaj problem je prepoznat od regionalne samouprave pa su u županijski prostorni plan uvrštene tri ribarske luke: postojeća luka u **Velikoj Lamjani** koju je potrebno proširiti sukladno napravljenom projektnoj dokumentaciji, ribarska luka u okviru **luke Gaženica** koja spada u kategoriju luke otvorene za javni promet od osobitoga (međunarodnoga) gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku i Ribarska luka u **Tkonu** s iskrcajnim mjestom u Biogradu. Prepoznavanje samog problema i poduzete aktivnosti postavljaju Zadarsku županiju daleko iznad hrvatskog prosjeka, ali to nije dovoljno za uspostavu dovoljnog lučkog kapaciteta u nekom zadanom vremenu. Ovdje se misli na potrebe flote i ribarstva općenito nakon ulaska RH u EU.

Planirane ribarske luke imaju prostora za objedinjavanje nekih od navedenih sastavnica logistike i infrastrukture, ali niti jedna planirana ribarska luka nema mogućnost za uspostavu svih obalnih sadržaja koji su nužni za autonomno funkcioniranje pripadajuće ribarske flote. Zato je nužno i ove ribarske luke staviti u kontekst mreže ribarske infrastrukture i logistike u Zadarskoj županiji.

Za iskrcajna mjesta namijenjena za plovila čija je duljina manje od 15 metara treba naznačiti da su raspoređena u luke različite razine značajnosti kao i u okviru sportskih luka i lučica. Ova kategorija obuhvaća gospodarske ribare koji koriste različite ribolovne alate i obuhvaćaju plovila od malih brodice (5-6 metara) do plovila koja imaju potrebe gotovo jednake onima u višoj kategoriji. Zbog značajne razvedenosti obale u Zadarskoj županiji veliki je broj naselja na otocima i uz obalu, a u velikom broju tih naselja postoji jedan ili svega nekoliko gospodarskih ribara. Većina tih malih gospodarskih ribara lovi na ograničenom ribolovnom području te je posljedično vezana za iskrcaj u luci priveza. Različita koncentracija sudionika u ribarstvu, različita količina iskrcajne ribe i različit položaj u prostoru određuju potrebe za različitim razinom uređenja iskrcajnih mjesta. Kompleksnost ove problematike u Zadarskoj županiji zahtjeva posebnu analizu iskrcajnih mjesta pojedinačno kao i prijedloge mogućih rješenja.

4.1.4.2 Privezišta

Prema Zakonu o pomorskom dobru i morskim lukama privez ribarskih brodova i brodice je predviđen u lučkom području luka otvorenih za javni promet i to kroz komunalni vez ili kroz ribarski vez i privezište. Ribarski brodovi i brodice kada ne obavljaju ribolov trebaju mjesto u okviru luke prvenstveno radi sigurnosti, ali i radi obavljanja ukrcaja i iskrcaja opreme i ribolovnih alata te radi manjih popravaka zbog kojih nije potrebno odlaziti u remontna brodogradilišta ili na istezališta za brodice. Većina brodova većih od 15 metara svoj smještaj u lukama rješava u formi privezišta gdje su brodovi vezani jedan uz drugog i samo dio brodova ima direktan kontakt s obalom. Na postojećim privezištima otežan je ukrcaj i iskrcaj opreme i alata te je otežano obavljanje popravaka i tekućeg održavanja brodova. Glavna privezišta za ribarske brodove nalaze se u Kalima (Vela Lamjana i Batalaža), u Zadru (gradska luka, Gaženica,) Biogradu, Tkonu i Kukljici. Veće ribarske brodice imaju sličan status kao i ribarski brodovi - nemaju riješen ribarski vez već se vezuju u više ili manje organiziranim privezištima. Manje brodice rješavaju svoj vez ili kroz komunalni vez ili u okviru sportskih lučica gdje dolazi do izražaja zajednički interes gospodarskih ribara s malim brodicama i sportskih i rekreacijskih ribara u rješavanju potreba za obalnom infrastrukturom.

U Zadarskoj županiji više ne postoje remontna brodogradilišta koja bi servisirala značajnu ribolovnu flotu velikih ribarskih brodova, a manji ribarski brodovi i brodice nemaju adekvatnu infrastrukturu za remont plovila.

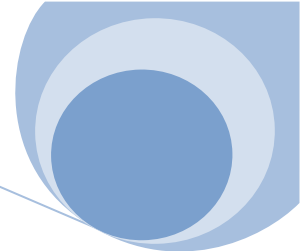
4.1.4.3 Remontna brodogradilišta

Remontna brodogradilišta su nužna za održavanje ribolovne flote u smislu održavanja vrijednosti plovila i sigurnosti plovidbe, koja je sastavni dio djelatnosti ribolova. Nakon prestanka rada remontnog brodogradilišta u Velikoj Lamjani, ribarski brodovi u potpunosti obavljaju remont izvan Zadarske županije (Nerezine, Murter...). Manji brodovi i veće brodice redoviti remont obavljaju u marinama (marina Sukošan), a male ribarske brodice koriste istezališta športskih ribolovnih društava ili lokalnih nautičkih centara.

U manjim mjestima postoje i mala „javna“ (komunalna) istezališta brodice koja nemaju adekvatnu opskrbu strujom vodom i potrebnim skladištima s vrlo ograničenim brojem mjesta za istezanje brodice. Nerijetko se remont brodice obavlja na mjestima koja nisu predviđena za ovu djelatnost (javne površine uz privatne kuće, privatna dvorišta) i to najčešće zbog potrebne dostupnosti vode i struje.

Svježe ulovljena riba predstavlja izuzetno osjetljiv proizvod i brzina iskrcaja predstavlja jedan od prioriteta za postizanje optimalne cijene za ulovljenu ribu. Samim iskrcajnim mjestom se međutim ne rješavaju svi problemi vezani za kvalitetan transport od broda do odobrenog objekta koji treba osigurati kontinuitet hladnog lanca. Jedna od vrlo važnih komponenti brzog transporta je i prometna povezanost iskrcajnih mjesta s glavnom cestovnom mrežom. Otočna iskrcajna mjesta za velike ribarske brodove imaju punu konkurentnost kada se na njima iskrcava riba namijenjena skladištenju ili potrošnji na samim otocima. Međutim kada je ulov namijenjen za odredišta na kopnu ili do kojih se dolazi kopnenim putem, tada imaju nedostatak u potrebi ponovnog transporta morskim putem. U takvom slučaju iskrcajna mjesta na otocima trebaju imati direktan cestovni pristup radi ukrcaja ulova u transportna vozila s rashladnom komorom. Jedan takav primjer je iskrcajna luka u Veljoj Lamjani koja ima najveći promet u RH. Problem u koncepciji iskrcaja ribe na otocima predstavlja i ljetna gužva na trajektima koju treba rješavati izvan domene ribarskog sektora.

Iskrcajna mjesta na obali najčešće imaju pristup cestovnoj mreži, ali ponekad može postojati problem u regulaciji prometa oko iskrcajnog mjesta ili se iskrcaj obavlja preko „prepreka“ na obali (primjer lanac za ograđivanje pješačke zone u luci Zadar). Najveći dio problema vezanih za prometnu povezanost obalne infrastrukture riješio bi se ostvarenjem projekata izgradnje ribarskih luka.

4.1.4.4 Opskrba plovila gorivom

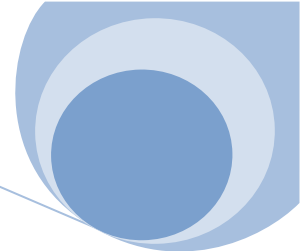
Veći dio ribarskih plovila koriste pogonske strojeve koji troše dizelsko gorivo, a samo mali dio brodica koristi benzinske ili izvanbrodske motore. Uz glavna plovila s motorima koji se pokreću na dizelska goriva, u obavljanju ribolova koriste se i pomoćna plovila za koja je dozvoljeno povećanje odobrene kvote do maksimalno 15 % po plovilu. Pogonski strojevi ribarskih plovila registriranih u Zadarskoj županiji iznose ukupno 173 144 kW što je 56 % od ukupne snage motora u Republici Hrvatskoj. Uz prosječan dnevni rad stroja od deset sati i kapacitet potrošnje kod ribarske flote Zadarske županije iznosi oko 270 000 litara dizelskog goriva na dan. Sukladno članku 77. Zakona o trošarinama („Narodne novine“ 83/2009) i Pravilnika o primjeni Zakona o trošarinama koji se odnosi na plinsko ulje obojano plavom bojom za namjenu u poljoprivredi, ribolovu i akvakulturi („Narodne novine“ 1/2010) ribarska plovila mogu koristiti „plavi dizel“. „Plavi dizel“ dostupan je ribarskim plovilima na samo tri benzinske postaje u Zadarskoj županiji: Grad Zadar - Voštarnica, Preko i Biograd. Kapacitet ovih postaja limitiran je veličinom spremnika za gorivo i obilježjima obale u području postaje (nemogućnost istovremenog korištenja za dva ili više plovila). Veliki ribarski brodovi opskrbljuju se gorivom u Luki Gaženica gdje se gorivo prelijeva u plovilo izravno iz auto-cisterne. Velika razvedenost obale i brojna naselja uz obalu i na otocima u kojima se nalaze ribarska plovila (Tablica 4) uz raspoložive postaje za „plavi dizel“ ukazuju na neadekvatnu logističku podršku za opskrbu ribarskih plovila gorivom.

„Plavi dizel“ dostupan je ribarskim plovilima na samo tri benzinske postaje u Zadarskoj županiji. Kapacitet ovih postaja limitiran je veličinom spremnika za gorivo i obilježjima obale u području postaje.

4.1.4.5 Poduzetničke zone

U Zadarskoj županiji planirane su 74 poduzetničke zone s ukupnom površinom od 2600 ha. Planirani kapacitet nadilazi potrebe ribarskog sektora, odnosno dovoljan je za izgradnju logističkih sadržaja na kopnu. Najveći dio logističkih sadržaja za ribarstvo dolazi iz pogona za preradu ribe. Postojeći servisi za ribolovnu opremu i alate nisu u potpunosti prepoznati i nisu kvalitetno umreženi pa se ne može utvrditi ni sama dostatnost ovih sadržaja. Djelatnost izrade i servisiranja ribarskih mreža nije vezana samo za ribolov već je vrlo značajna i za kavezni uzgoj riba. Biogradska tvrka „Tvornica mreža i ambalaže“ je nositelj tradicije u proizvodnji mrežnih ribolovnih alata i mrežnog tega za uzgoj riba, a pored nje razvilo se nekoliko manjih poduzetnika.

Broj gospodarskih ribara u ŽŽ i broj kaveznih uzgajališta riba, te razvojni potencijal u marikulturi ukazuju na potrebu za izgradnjom dodatnih logističkih sadržaja za potrebe ribarstva u ŽŽ.

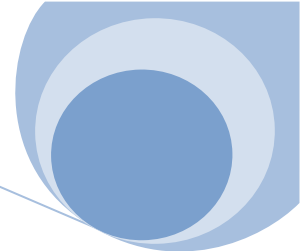

4.1.5 Potrebe za obalnom infrastrukturom za iskrcaj ribe

Procjena potrebne obalne infrastrukture kao i pripadajućih sadržaja po svakom iskrcajnom mjestu, privezištu ili ribarskoj luci je obiman posao koji svakako treba napraviti kako bi sektor mogao organizirano pristupiti izgradnji, dogradnji ili uređenju ribarske infrastrukture. Sa stajališta ribolova, vrijednosti ostvarenog prometa i veličine potrebnih zahvata najveće potrebe se odnose na izgradnju i uređenje obalne infrastrukture za potrebe ribarskih brodova ZZ i migratorne flote RH koja iskrcava ribu na području ZZ. Najveći iskrcaj migratorne flote odvija se ljeti, kada postoji i interes i drugih sektora za korištenjem obale u lukama otvorenim za javni promet. Osim potrebne realizacije ribarskih luka utvrđenih PPZZ potrebno je unaprijediti upravljanje lukama kako bi se skupe investicije u same luke što učinkovitije iskoristile. Također, treba naglasiti da nedostaje i jedno iskrcajno mjesto na sjeveru županije, koje je potrebno kada flota lovi na područjima Kvarnerića i s jugozapadne strane otoka Lošinja i Ilovika. Sada se koriste neadekvatna iskrcajna mjesta na Viru i u Novalji (Ličko- senjskoj županiji).

Veličina flote i količina iskrcane ribe ne ukazuju na potrebu za uređenjem iskrcajnih mjesta u manjim naseljima duž obale i na otocima, ali izgradnja i uređenje primjerenih iskrcajnih mjesta za manja plovila ima značajnu ulogu u harmonizaciji ruralnog razvoja otoka i priobalja. Za razliku od sezonskih gospodarskih aktivnosti ribolov se može obavljati cijelu godinu, pa pored sudjelovanjem u turističkoj ponudi tijekom sezone daje doprinos gospodarskoj održivosti ruralnih područja tijekom cijele godine.

Zbog stanja bioresursa i činjenice da je broj brodova u gospodarskom ribolovu ograničen, te s obzirom da se neće izdavati povlastice za dodatni broj plovila, kao i s obzirom da privezišta ne predstavljaju ograničavajući faktor za usvajanje pravne stečevine EU, problem privezišta nije hitan kao rješavanje problema iskrcaja ribe. To međutim ne znači da ne treba prepoznati problem nedostataka duljine obale u lukama koje su namijenjene za privez ribarskih plovila. Prema studiji pod naslovom „*Kriteriji za definiranje i upravljanje ribarskom infrastrukturom sukladno pravnoj stečevini EU*“ koju je objavilo Ministarstvo poljoprivrede 2007. godine, u ZZ potrebno je od 2100 do 2900 metara obale koja bi bila namijenjena ribolovnom sektoru. Od toga približno 1500 metara se odnosi na plovila manja od 15 metara, a (ovisno o razini opremljenosti), dok je za plovila veća od 15 metara potrebno 600 do 1400 metara. Duljina obale u studiji podrazumijeva potrebe u slučaju maksimalne prisutnosti migratorne flote što uz aktivno upravljanje lukama može biti reducirano.

4.1.6 Ugroženost jadranske ihtiofaune

Ribe spadaju među najugroženije životinjske skupine u moru poglavito zbog velike gospodarske važnosti. Unatoč mnogim i očitim znacima prekomjernog iskorištavanja, koji se već par desetljeća zapažaju u Jadranu, ribolovni pritisak na populacije riba ne opada. U Jadranu su ugrožene **123** vrste ili **28%** ukupno zabilježenih, te se ujedno nalaze **na Crvenom popisu**⁴ morskih riba Hrvatske.

U Jadranu su ugrožene 123 vrste – 28% ukupno zabilježenih.

Negativan utjecaj ribolova može se promatrati dvojako – s jedne strane on utječe neposredno na populacije **izlovljavanjem** (ribolovna smrtnost), a s druge strane posredno jer se na mnogim područjima intenzivnog ribolova, **prekidaju hranidbeni lanci**, što utječe na životni ciklus vrsta, čitavih zajednica i na cjelokupnu biološku ravnotežu. Neposredan utjecaj ribolova očituje se u opadanju gustoće ribljih populacija u prostoru.

Pod pojmom **prelova** se podrazumijeva stanje kada duži niz godina vladaju negativni trendovi u ukupnom ulovu neke vrste, ulovu po jedinici ribolovnog napora i smanjenju lovne dužine jedinki. Veliki broj gospodarskih važnih vrsta u Jadranu nalazi se u stupnju „prelova odraslih jedinki“⁵, a u posljednje vrijeme kod najvažnijih kočarskih vrsta (oslić, škamp, grdobina, kovač i druge) uočavaju se simptomi „prelova novaka“⁶.

Zadaća **održivog ribolova** je kontrolirati one čimbenike koji se mogu regulirati tijekom ribolova s ciljem zadržavanja dovoljne količine jedinki u moru dostatnih za normalno prirodno obnavljanje. Postizanje održivog ribolova je jedan od temeljnih ciljeva sektora ribarstva ZŽ.

Neredovite procjene bioloških zaliha u moru, koje se provode radi donošenja zakonskih mjera za njihovo razumno iskorištavanje, zatim upotreba neselektivnih alata te slaba provedba postojeće zakonske regulative ribolova dodatno pospešuju negativne utjecaje na obnovljiva živa bogatstva i okoliš.

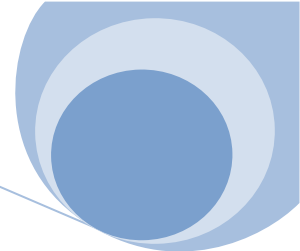
More onečišćuju aktivnosti i **onečišćivači s kopna i mora**. U onečišćenju mora najviše sudjeluju komunalne otpadne vode (organska tvar, hranjive soli, fekalni i patogeni organizmi), industrijske otpadne vode (organska tvar, teške kovine i druge toksične i peristentne tvari), zatim rijeke i podmorski izvori – vrulje, ispiranje poljoprivrednih površina, i taloženje iz atmosfere. Glede izvora smještenih u moru, najveći utjecaj dolazi od pomorskog prometa (balastne vode, onečišćenje naftom i naftnim derivatima) i nautičkog turizama.

Nadalje, procjenjuje se da je u zadnjih 100 godina prosječna temperatura globalno porasla za oko 0,6 C. Posljedice globalnog zatopljenja mogu se uočiti i u Jadranskom moru. Prosječna površinska temperatura jadranske vode porasla je od 1990. godine za otprilike 0,3 C te se smatra da bi temperaturne promjene, uz prirodna kolebanja temperature i saliniteta (jadranske ingresije), mogle biti uzrokom kvalitativnog i kvantitativnog sastava ihtiofaune, te širenju nekih toploljubnih vrsta prema sjevernom Jadranu s porasti brojnosti njihovih populacija.

⁴ Crveni popis sastoji od popisa ugroženih svojti u Republici Hrvatskoj, kojima su pridružene odgovarajuće kategorije ugroženosti prema kriterijima Međunarodne unije za očuvanje prirode.

⁵ Prelov odraslih jedinki – prosječno smanjenje pecature i dužine jedinki kod koje nastupa prva spolna zrelost.

⁶ Prelov novaka - Nakon što je iz životinjske populacije uklonjeno toliko odraslih jedinki (spolno zrelih) da je poremećena normalna reprodukcija, dolazi do pada biomase mladih primjeraka što vodi do kolapsa populacije.

4.1.7 Razvojne potrebe i ograničenja sektora

Veličina sektora prvenstveno ovisi o proizvodnom kapacitetu bioresursa. Zato je utvrđivanje razvojnih potreba formalno ograničeno nacionalnom razinom upravljanja biološkim resursima.

U okviru prilagodbe pravnoj stečevini EU Republika Hrvatska mora izraditi planove upravljanja u ribarstvu koji će posredno ili neposredno odrediti ribolovni kapacitet hrvatske ribolovne flote. Planovi upravljanja će biti završeni do ulaska RH u EU. Do tada predviđanja se mogu dati iz povijesti ulova (*Tablica 5*) i trendova u ribolovu. Iz dostupne statistike može se prepoznati stanje maksimalno dopuštenog ribolovnog napora kao i stanje prelovljenosti za pojedine ribolovne alate.

U ostvarenju Zajedničke ribarstvene politike, koja ulaskom RH u EU postaje temeljna ribarstvena politika RH, važnu ulogu imaju udruženi ribari i uzgajivači koji bi svoje zajedništvo trebali ostvariti kroz zajedničko trženje proizvoda koje se ostvaruje kroz organizacije proizvođača. RH je prepoznala ovaj prioritet i nekoliko godina snažno podupre ribarske zadruge s ciljem stjecanja statusa organizacija proizvođača.

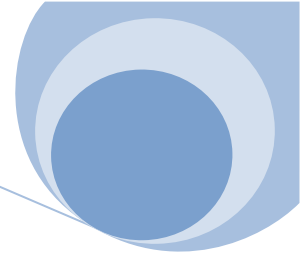
U ZŽ županiji postoje tri prepoznate ribarske zadruge **RZ Ribarska sloga (Kali)**, **RZ Omega 3 (Kali)** i **RZ Zadar (Zadar)**. RZ „Omega 3“ preko IPARD-a i uz kredit HBOR-a ostvarila je značajnu investiciju u preradbeni pogon i hladna skladišta u poslovnoj zoni u Šopotu.

Imajući u vidu smjernice za reformu ZRP jačanje udruženog djelovanja ribara i uzgajivača, njihovo organiziranje i zajednički ulazak u investicije predstavlja temeljnu razvojnu potrebu ribarskog sektora. Interesno udruženi ribari i uzgajivači s lokalnom i regionalnom samoupravom, uz podršku Vlade RH i fondova za ribarstvo EU, mogu dodatno ostvariti razvojne potrebe u dijelu uređenja i izgradnje obalne infrastrukture.

Razvoj ribarstva ne ovisi samo o primarnim potrebama koje su sadržane u potrebnoj infrastrukturi već i u znanju i obrazovanju sudionika u ribarskom sektoru. S obzirom na relativnu veličinu ribarske flote i razvoju tehnologija vezanih za ribarstvo potrebno je uspostaviti trajnu stručnu i znanstvenu podršku ribarskom sektoru ZŽ. S obzirom na razvoj visokog školstva (odjel za ekologiju, agronomiju i akvakulturu i odjel za pomorstvo pri zadarskom Sveučilištu) u ZŽ i na tehnološki razvoj ribarstva postoji potreba za osnivanjem **razvojno istraživačkog centra (centra kompetencije) kroz koji bi se mogao ostvariti put u bolje organizirano i održivo ribarstvo.**

Skladištenje i prijevoz ambalaže za ribu također predstavlja trošak prerađivačima i sudionicima u ribarstvu. Podizanjem proizvodnog pogona za izradu ambalaže troškovi prijevoza i skladištenja mogli bi se pretočiti u prihode dodatnog gospodarskog sadržaja na području ZŽ.

Sve više ulovljene i uzgojene ribe završava u pogonima za preradu. Posljedica toga je generiranje otpada životinjskog porijekla. Za sada svaki proizvođač rješava otpad u okviru svojeg proizvodnog pogona i najčešće se šalje u kafileriju u Sesvetski Kraljevac. Otpad od riblje industrije može biti pogodan za proizvodnju vrijednih prerađevina kao što je riblje ulje ili riblje brašno. Imajući u vidu sadašnje troškove za zbrinjavanje otpada i troškove izgradnje i eksploatacije, mogla bi se utvrditi ekonomska opravdanost za podizanje jednog pogona u obliku zajedničke investicije. Posebno bi mogla biti zanimljiva mogućnost korištenja fondova za povećane ekološke učinkovitosti djelatnosti ribarstva. Imajući u vidu prirodna ograničenja sektora ribarstva, razvojne potrebe u sektora idu u smjeru održivosti i što veće iskoristivosti ulovljene ribe.

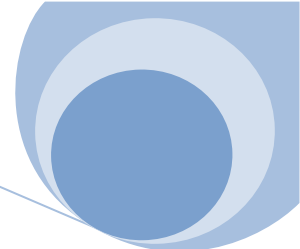
Ukratko razvojne potrebe i ograničenja su:

Potrebe:

- Izrada operativnog plana uređenja obalne infrastrukture za potrebe sektora ribarstva ZŽ
- Završetak izgradnje planiranih ribarskih luka
- Nastavak poticanja interesnog udruživanja gospodarskih ribara i uzgajivača, formiranje Lokalne akcijske grupe u ribarstvu (FLAG-a).
- Osnivanje Centra kompetencije Sektora u ZŽ
- Izrada studije izvodivosti izgradnje centra za zbrinjavanje otpada iz ribarske prerađivačke industrije

Ograničenja:

- Ograničen kapacitet bioresursa
- Nedovoljna povezanost proizvođača i niska razina organizacije proizvođača za nastup na EU i svjetskom tržištu
- Nedovoljna iskorištenost otpada od riblje industrije
- Nedovoljna ekološka učinkovitost djelatnosti ribarstva
- Nepostojanje proizvodnog pogona za izradu ambalaže

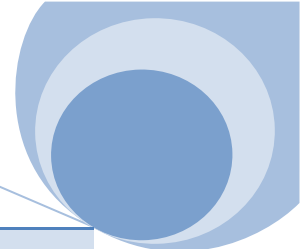
4.2. Akvakultura

4.2.1. Trenutno stanje akvakulture u Zadarskoj županiji

U Zadarskoj županiji registrirano je **20 uzgajivača**, od čega 9 uzgajivača bijele ribe (25 lokacija), 2 uzgajivača tuna (12 lokacija) i 9 uzgajivača školjkaša (10 lokacija). Dozvoljeni uzgoj na ovom području iznosi 4925 tona bijele ribe, 20.000.000 milijuna komada mlađi bijele ribe, 4520 tona tuna i 735 tona školjkaša. Koncesionirane površine na pomorskom dobru Zadarske županije za uzgoj ribe i drugih morskih organizama iznose ukupno 15.511.346 m² od čega 5.900.000 m² za uzgoj tuna, 8.395.346 m² za uzgoj bijele ribe i 1.216.000 m² za uzgoj školjkaša. Uzgajališta ribe nalaze se na području otoka Pašmana, Ugljana, Iža, Vrgade i Dugog otoka. Najviše je uzgajališta u Srednjem kanalu (uvale Ugljana i Pašmana) i na južnoj punti Pašmana. Koncesionirane površine za uzgoj školjaka nalaze se u Novigradskom moru, u Velebitskom kanalu i u uvali Dinjiška na otoku Pagu (u polikulturi s bijelom ribom). U Ninu se nalazi najveće mrjestilište bijele ribe u RH, ukupnog proizvodnog kapaciteta 20.000.000 komada mlađi. Zadarska županija je jedina županija koja je u svoj prostorni plan uvrstila područja za marikulturu koristeći principe integralnog planiranja obalnim pojasom. Zahvaljujući takvom multidisciplinarnom planiranju izbjegnuti su potencijalni konflikti sa drugim korisnicima prostora i stvoren je optimalni okvir za smještanje ove djelatnosti u prostor (Tablica 11).

Tablica 11.: Popis uzgajališta morske ribe i školjkaša na području Zadarske Županije

Naziv tvrtke/obrta	Naziv lokacije	Dozvoljene vrste u uzgoju
CROMARIS DD	K.O. Nin-čestice zemlje 2537, 2571/4, 2536/4, 2538/4	Mlađ bijele ribe
	Kod otoka Bisage, K.O. Kukljica, općina Kukljica	Bijela riba
	JI kraj otoka Ugljana, kod otoka Golac, Općina Kali	Bijela riba
	JI kraj otoka Ugljana, kod otoka Veli Školj, Općina Kali	Bijela riba
	Otok Pašman, Općina Tkon, Košara 3	Bijela riba
	Otok Pašman, Općina Tkon, Košara 2, Polje 1	Bijela riba
	Maslinjak, K.O. Tkon, općina Tkon, Košara 1B	Bijela riba
	Otok Pašman, Općina Tkon, Žižanj C	Bijela riba
ESSO GRANDE d.o.o.	Uvala Vela Sveža, Iž	Bijela riba
Damir Lalić- "PATRICIJA"	Sjeverno od otoka Žižnja, K.O. Tkon, Općina Tkon	Bijela riba
LIMBORA d.o.o.	Otok Pašman, Općina Tkon, Košara 1 A	Bijela riba
	Otok Pašman, Općina Tkon, Žižanj B	Bijela riba
MARIKULTURA FORTICA d.o.o.	Uvala Dinjiška, Pag	Bijela riba
	Uvala Dinjiška, Pag	Bijela riba
DALMAR d.o.o.	Između otočića Školjić Veli, Školjić Mali, Oblik i Murvenjak	Bijela riba
	Velo-Malo žalo, Sali	Bijela riba
	Sjeverozapadno od uvale Velo i Malo žalo na Dugom otoku, Općina Sali	Bijela riba
MARTINOVIĆ FISH d.o.o.	Akvatorij otočića Glurović, SZ od otoka Iža	Bijela riba
	Uvala Kablin, otok Pašman, općina Sali, K.O. Ždrelac	Bijela riba
	Između otoka Iža i otoka Sridnji, K. O. Veli Iž, Grad Zadar	Bijela riba
	Akvatorij SZ od otoka Iža - rt Skrajno i JI od obale otoka Glurović	
DUMBOKA-MAR d.o.o.	Uvala Dumboka, K.O. Sali, Općina 5000	Bijela riba
KALI TUNA d.o.o.	Pod Mrđinom, polje B, SW strana otoka Ugljana, općina	Tuna

	Kali	
	Između otočića Fulija i Kudica, k.o. Iž mali, grad Zadar, NW od otoka Fulija	Tuna
	SI strana otoka Zverinca, polje A, općina Sali	Tuna
	SI strana otoka Zverinca, polje B, općina Sali	Tuna
	Pod Mrđinom, polje A, SW strana otoka Ugljana, općina Kali	Tuna
	Otok Lavdara Vela, Srednji kanal, Općina Sali, Polje 1	Tuna
	Otok Lavdara Vela, Srednji kanal, Općina Sali, Polje 2	Tuna
	Otok Lavdara Vela, Srednji kanal, Općina Sali, Polje 3	Tuna
	Otok Lavdara Vela, Srednji kanal, Općina Sali, Polje 4	Tuna
	Otok Lavdara Vela, Srednji kanal, Općina Sali, Polje 5	Tuna
	Otok Lavdara Vela, Srednji kanal, Općina Sali, Polje 6	Tuna
JADRAN TUNA d.o.o.	SI od otoka Gira, K.O. Vrgada, Općina Pakoštane	Tuna
Duje Šarlija "PIDOČA"	Uvala Seline	Školjkaši
OSTREA DALMATIA d.o.o.	Akvatorij uvale Stara Poveljana, otok Pag, općina Poveljana	Školjkaši
IGLUN KOMERC d.o.o., Posedarje	Prdelj, K.O. Kruševo, Grad Obrovac	Školjkaši
Šime Karamarko "PORAT"	Prdelj, K.O. Kruševo, Grad Obrovac	Školjkaši
Šime Maruna "BONACA"	Uvala Zališće, K.O. Jasenice, Općina Jasenice	Školjkaši
Poljoprivredna zadruga Paklenica	Velebitski kanal, K.O. Seline, Općina Starigrad	Školjkaši
	Velebitski kanal, K.O. Tribanj, Općina Starigrad	Školjkaši
PECTEN d.o.o.	Novigradsko more, Općina Novigrad	Školjkaši
Braniteljska zadruga DAGNJA	područje Selina, Općina Starigrad	Školjkaši
LUKAR PROJEKT d.o.o.	otočić Lukar, Pag	Školjkaši

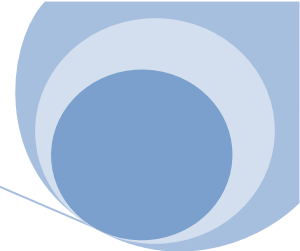
Izvor podataka: MP

U Zadarskoj županiji nalazi se svega jedan uzgajivač slatkovodne ribe, i to na području Donjeg Srba – Donja Suvaja, koji se bavi uzgojem kalifornijske pastrve ukupne količine oko 50 tona konzumne ribe godišnje (Tablica 12).

Tablica 12.: Popis uzgajališta slatkovodne ribe na području Zadarske Županije

Naziv tvrtke/obrta	Naziv lokacije	Dozvoljene vrste u uzgoju
RIBARSTVO d.d.	Donji Srb, Donja Suvaja	Kalifornijska pastrva

Izvor podataka: MP

4.2.2. Proizvodna statistika

Marikultura predstavlja jednu od vrlo značajnih djelatnosti na području Zadarske županije i sudjeluje s oko 60 % u ukupnoj proizvodnji marikulture RH. U tablici 13. prikazana je ukupna proizvodnja morskih riba i školjkaša u RH za razdoblje proteklih pet godina.

Zadarska županija sudjeluje sa oko 60 % u ukupnoj proizvodnji marikulture RH

Tablica 13.: Proizvodnja u uzgoju morskih organizama u RH (u tonama) za razdoblje 2006.-2010.

	2006	2007	2008	2009	2010
Bijela riba	3.500,00	4.000,00	4.500,00	5.000,00	5.200,00
Školjkaši	3.500,00	3.500,00	3.000,00	2.000,00	2.000,00
Tune	6.700,00	4.180,00	3.711,00	4.200,00	3.368,00
Ukupno	13.700,00	11.680,00	11.211,00	11.200,00	10.568,00

Izvor podataka MP

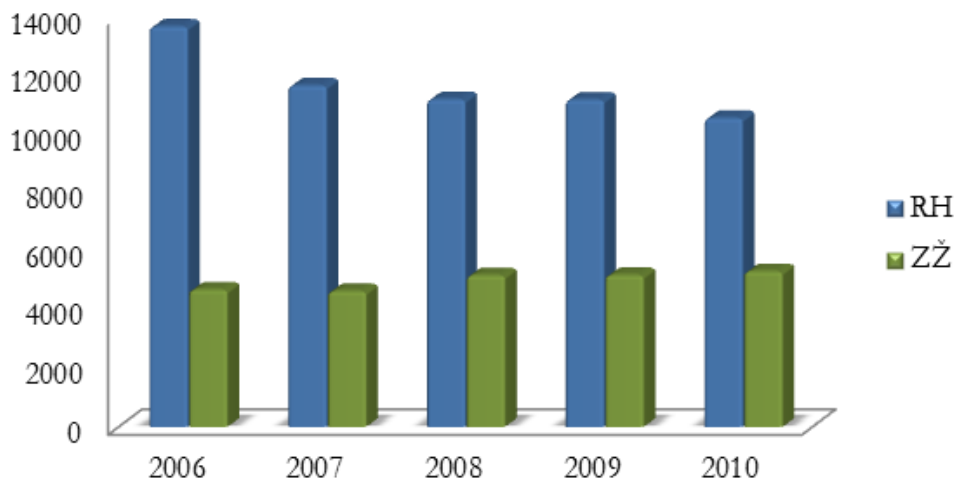
Promatrajući trendove uzgoja na području Zadarske Županije u istom razdoblju može se zaključiti kako proizvodnja bijele ribe raste, dok proizvodnja u uzgoju tuna pada, jednako kao i na razini RH (Tablica 14).

Tablica 14.: Proizvodnja bijele ribe i tuna u ZŽ u razdoblju 2006. – 2010. (tone)

	2006	2007	2008	2009	2010
Bijela riba	2.000,00	2.300,00	2.400,00	2.700,00	3.400,00
Tune	2.640,00	2.249,00	2.693,00	2.365,00	1.727,00
Ukupno	4.640,00	4.549,00	5.093,00	5.065,00	5.127,00

Izvor podataka MP

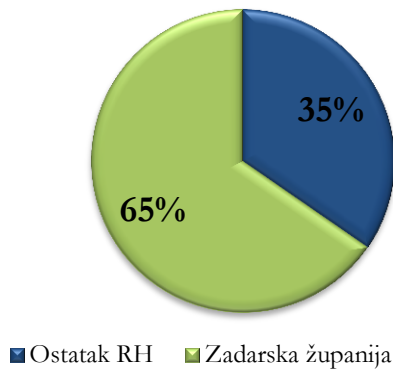
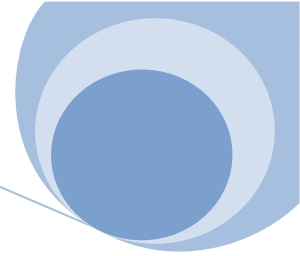
Graf 6.: Proizvodnja u uzgoju morskih organizama u RH i u ZŽ (tone) za razdoblje 2006.-2010.

Izvor podataka MP

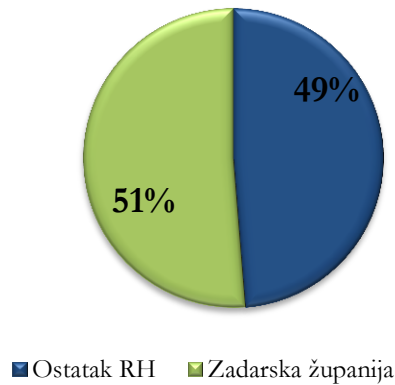
U 2010. godini Zadarska županija sudjeluje sa 65% u ukupnoj proizvodnji bijele ribe RH, 51% u ukupnoj proizvodnji tuna, dok u uzgoju školjkaša sudjeluje tek sa 10% (Graf 7,8,9).

Graf 7.: Udio Zadarske županije u proizvodnji bijele ribe RH u 2010. godini

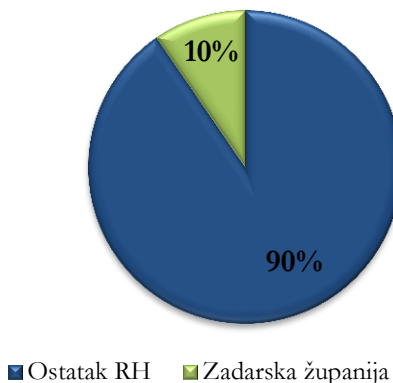
Izvor podataka MP

Graf 8.: Udio Zadarske županije u proizvodnji tuna RH u 2010. godini

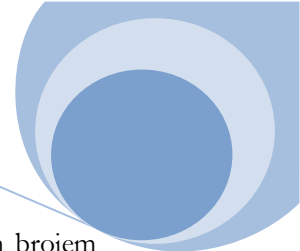
Izvor podataka MP

Graf 9.: Udio Zadarske županije u proizvodnji školjkaša RH u 2010. godini

Izvor podataka MP

Uzgoj školjkaša u 2010. godini na području ZŽ iznosi oko 200 tona, čime u ukupnoj proizvodnji RH sudjeluje sa svega 10%. Međutim, u nekoliko proteklih godina primjećuje se značajno povećani interes za otvaranjem novih uzgajališta školjkaša, kako onih obiteljskog tipa, tako i na razini zadruga. Obzirom da od svih vrsta morskih organizama koji su zastupljeni u uzgoju na ovom području školjkaši

zahtijevaju najmanju početnu investiciju, te da se djelatnost može obavljati sa relativno malim brojem zaposlenih, za očekivati je da će se ovaj trend nastaviti i dalje. Nije za očekivati da bi se na ovom području pojavila inicijativa za pokretanjem velikih uzgajališta, koja podrazumijevaju primjenu modernijih i zahtjevnijih tehnologija, iako otvaranje EU tržišta za ove proizvode može dovesti i do značajnijih zaokreta u načinu uzgoja. Važno je napomenuti potencijal koji se pruža uzgojem školjkaša u polikulturi s ribom, pa je u tu svrhu potrebno predvidjeti ovu mogućnost uzgoja već na razini prostornog planiranja i određivanja zona za uzgoj.

U uzgoju tuna također je došlo do značajnih promjena, uvjetovanih sve strožim restrikcijama ulova i uzgoja od strane Međunarodne organizacije za zaštitu i upravljanje tunama (ICCAT), koje je RH redovna članica, sa obavezom uvrštavanja svih odluka ovog tijela u nacionalnu legislativu. Ove restrikcije rezultirale su određenim promjenama na tržištu, koje su pogodile neke od uzgajivača, pa je tako došlo do preuzimanja pojedinih uzgajališta od strane KALI TUNA d.o.o. Uzgoj se i dalje odvija na svim lokacijama, ali umjesto nekadašnjih pet tvrtki danas ih je na području ZZ svega dvije. Za očekivati je stabilizaciju tržišta i porast cijena, a započete su i istraživanja u cilju zatvaranja potpunog ciklusa uzgoja tuna (mrijest). Obzirom da su vidljivi ohrabrujući rezultati primjene restriktivnih mjera ribolova, također je za očekivati postepeno ukidanje ribolovnih ograničenja.

4.2.3. Obalna infrastruktura u akvakulturi Zadarske županije – stanje i potrebe

Uzgoj morskih organizama ne može se odvijati bez korištenja plovila za pristup uzgajalištu, kao i korištenja dijelova obale. Za plovila koja se koriste u uzgoju potrebno je osigurati luke i privezišta, dok je za obavljanje ukrcaja i iskrcaja djelatnika, repromaterijala, opreme i proizvoda potrebno predvidjeti korištenje dijela obale. Na samoj lokaciji uzgajališta potrebno je osigurati uvjete za boravak djelatnika uzgajališta. Dio poslova vezanih za uzgoj moguće je obavljati u industrijskoj zoni u blizini uzgajališta, dok se neki poslovi moraju odvijati u obalnom području unutar same zone uzgoja, ili u neposrednoj blizini. Ukoliko je ekonomski opravdano, tehnički prilagođena teglenica (barža) može se koristiti za smještaj nekih tehnoloških sadržaja koji inače moraju biti smješteni na kopnu.

Na području Zadarske županije izgrađeno je nekoliko građevina i nekoliko operativnih obala koje isključivo služe za marikulturu. Obzirom na ograničenja važećeg **Županijskog prostornog plana (ŽPP)**, koji nije predvidio izgradnju ovih objekata na lokacijama uzgoja, neke od ovih građevina, kao i luke (privezišta) izgrađene su u skladu sa propisima, dok neke nisu. Obzirom da je sva postojeća infrastruktura koja je u funkciji marikulture apsolutno neophodna, potrebno je evidentirati i uvesti u ŽPP u skladu sa važećim propisima, a privezišta i lučice sukladno propisima upisati kao postojeće luke posebne namjene.

Za lokaciju uzgoja bijele ribe **Košara**, koja jedina na području Zadarske županije ima status zone u kojoj marikultura predstavlja apsolutno dominantnu djelatnost, izrađen je **Program korištenja zone** koji utvrđuje obalne sadržaje i suprastrukturu. Za ostale zone potrebno je utvrditi mogućnost izdvajanja dijela obale u postojećim lukama, ili predvidjeti izgradnju novih privezišta za potrebe marikulture.

U svrhu stvaranja uvjeta za pravilno i potpuno korištenje zona za marikulturu pokazuje se posebno potrebnim planirati i luku posebne namjene ili luku lokalnog značaja s ribarskim sadržajem.

4.2.4 Razvojne potrebe i ograničenja sektora

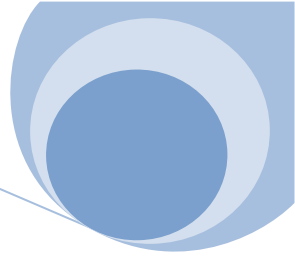
Zadarska županija predvidjela je županijskim prostornim planom područja za marikulturu, koja su u potpunosti iskorištena. Obzirom da postoje inicijative za otvaranjem novih uzgajališta, potrebno je u postupku izmjena i dopuna ŽPP predvidjeti nova područja za uzgoj. Međutim, činjenica je da su prostorni kapaciteti županije ograničeni, te da je preostalo svega nekoliko područja koja temeljem svojih bio-fizičkih karakteristika mogu biti pogodna za marikulturu. Stoga je daljnji razvoj sektora potrebno usmjeriti prema diversifikaciji i poboljšanju kvalitete konačnog proizvoda, odnosno uvođenju novih vrsta u uzgoj i dodavanju novih vrijednosti. U tu svrhu potrebno je osigurati prostor na kopnu gdje će se odvijati sve aktivnosti nakon izlova, a prije plasiranja na tržište – prihvat, skladištenje, sortiranje, prerada. U svrhu očuvanja kvalitete uzgojnog okoliša, također je potrebno razmišljati o primjeni tehnologija koje su ekološki orijentirane. Važno je napomenuti da su sva uzgajališta na području ZZ postavljena u skladu sa svim važećim propisima o zaštiti okoliša.

Organiziranje kadra koji djeluje na području ZZ u Instituciju Centra kompetencije ribarstva predstavljao bi stalnu podršku ovoj djelatnosti.

Također je kao razvojno ograničenje potrebno naglasiti nedovoljnu organiziranost unutar samog sektora. Ulaskom u EU manji uzgajivači moći će zadržati kompetitivnost jedino u slučaju zajedničkog istupanja na tržištu. Za pravilni plasman ovih proizvoda najbolji put je jedinstveno brendiranje proizvoda na način formiranja „hrvatskog proizvoda“, što između ostalog podrazumijeva i određivanje minimalnih standarda kvalitete proizvoda na razini samih uzgajivača. Općenito se u hrvatskoj marikulturi, pa tako i na području ZZ uočava nedostatak ekonomski i marketinški orijentirane razvoje strategije, odnosno još uvijek se planira isključivo na razini povećanja proizvodnje. CROMARIS d.d. je jedina tvrtka koja provodi organizirani marketinški pristup tržištu, ali i tu nedostaje utemeljeno istraživanje stavova potrošača. Dakle, neophodno je potrebna dugoročna razvojna strategija, utemeljena prvenstveno na potrebama i zahtjevima tržišta. Obzirom na izraziti značaj ove djelatnosti na području ZZ, te na potrebe niza znanstvenih istraživanja koja bi doprinijela kako uvođenju novih vrsta u uzgoj, tako i stalnom unaprjeđenju proizvodnih tehnologija, nameće se potreba osnivanja **razvojno istraživačkog centra (centra kompetencije)** koji bi se bavio ovom problematikom, kako je već navedeno u poglavlju 4.1.7. Znanstvene institucije koje djeluju na području RH ne bave se na pravi način akvakulturom, tako da bi organiziranje već postojećeg kadra koji djeluje na području ZZ u jednu takvu instituciju predstavljao stalnu podršku ovoj djelatnosti. Ovakav centar također bi mogao pomoći obuci potrebnog stručnog kadra.

Temeljno razvojno ograničenje sektora predstavlja nedostatak prostora za daljnji razvoj.

Ograničenje razvoja predstavlja i nedostatan kapacitet postojećeg mrjestilišta, tako da se još uvijek veliki dio mlađi bijele ribe uvozi. U tu svrhu potrebno je predvidjeti mogućnost izgradnje novih mrjestilišta. Nedostatak obalne infrastrukture, koji također predstavlja razvojno ograničenje već je spomenut u prethodnom poglavlju.

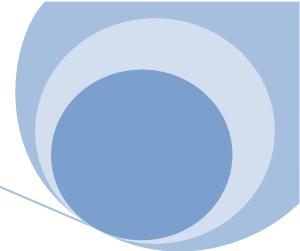
Ukratko, razvojna ograničenja i potrebe sektora su:

Ograničenja:

- Nedostatak prostora na pomorskom dobru za potrebe razvoja akvakulture
- Nedostatak prostora na kopnu za potrebe razvoja akvakulture
- Nedostatak obalne infrastrukture za potrebe akvakulture
- Nedostatna organiziranost unutar sektora
- Nedostatak ekonomski i marketinški orijentirane razvojne strategije
- Nedostatna razvojno - istraživačka djelatnost za potrebe akvakulture

Potrebe:

- Izmjene i dopune ŽPP sukladno potrebama akvakulture
- Povećanje kapaciteta postojećih mrjestilišta i izgradnja novih
- Osnivanje Centra kompetencije Sektora u ZŽ
- Ekonomski i marketinški orijentirana strategija razvoja akvakulture
- Dodavanje novih vrijednosti i diversifikacija proizvoda.
- Poticanje interesnog udruživanja.

4.3 Prerada

4.3.1 Prerada ribe u Zadarskoj županiji

Prerade ribe u Zadarskoj županiji se počinje razvijati početkom 20. stoljeća, a bila je temeljena na preradi srdele soljenjem i konzerviranjem, tj. proizvodnji ribljih konzervi. Vodeći zadarski riboprerađivači kroz 20. stoljeće su bili Adria Zadar i Saljski Mardešić. Adria i Mardešić su bili sinonim kvalitete kad je u pitanju proizvodnja ribljih konzervi, a tijekom 60-ih i 70-ih godina prošlog stoljeća Adria je bila jedna od najvećih, ali i najmodernijih prerađivača slane ribe na Mediteranu. Tijekom 20. stoljeća, tvornice su bile u društvenom vlasništvu, a posjedovale su i veliku plivaričarsku flotu.

Tijekom domovinskog rata i u godinama nakon njega prerada ribe u Zadarskoj županiji je zapala u velike poteškoće. Tvornice Adria i Mardešić su prodale svoju plivaričarsku flotu, a krajem 20. stoljeća krenulo se sa privatizacijom. Unatoč teškoj poratnoj situaciji tijekom 90-tih izgrađen je Tankerkomercov pogon za preradu ribe u Gaženici, čija je prvenstvena namjena bila veletržnica ribe, ali je kasnijim investicijama pretvoren u pogon specijaliziran za proizvodnju smrznutog ribljeg programa.

Na samom početku 21. stoljeća "Adria" Zadar i benkovački "Pape&Sons" (današnja "Ostrea"), zajedno s partnerskim ulagačima revitaliziraju soljenje inćuna i pokreću nagli rast ove gospodarske grane u RH, a uskoro im se pridružuje Mardešić. U 1998. hrvatski ulov inćuna je iznosio 800 tona. U slijedećih 9 godina ulov je narastao za više od 15 puta, te je 2007. prešao 13000 tona.

U Zadarskoj županiji, koja je sredinom prošlog desetljeća postala vodeća u Europi po preradi slanih inćuna, u 2007. godini posoljeno je preko **8000 tona**, a bilježi se dnevna prerada i do 200 tona inćuna. Od četiri velika zadarska riboprerađivača slanih inćuna najveća je "Ostrea". S godišnjom preradom koja je dostizala preko 3500 tona, te dnevnom do 100 tona inćuna, **"Ostrea" je postala vodeći europski prerađivač slane ribe.** Osim benkovačke "Ostree" (danas u Stankovcima), inćuni se sole i u gračačkom "Gavrosu" (danas „Noclerius“), zadarskoj "Adriji" i saljskom "Mardešiću".

Od 2000. – 2010., preko 2/3 Hrvatske prerade inćuna se obavljalo u Zadarskoj županiji.

Zadnjih godina otvoreno je nekoliko manjih soliona među kojima je najveći „Tajer“ na Novom Bokanjcu. Treba istaknuti i Virski „Feral“, „Ribarsku slogu“ iz Kali, te među manjim objektima i kaljski „ŠIŠ - Mar“ i ribarski obrt „Balk“. Osim preradbenih pogona u Zadarskoj županiji treba navesti i tvrtku Arbacommerce, koja je registrirana u Zadru ali je svoje proizvodne pogone izgradila u Labinu.

Značaj prerade inćuna u slani proizvod najbolje pokazuje podatak da se od 2005. godine, na zadarskom području više solilo inćuna nego što se konzervirano srdela. Procjenjuje se da je u godinama najintenzivnije prerade inćuna (2005-2008), tijekom sezone soljenja, u Zadarskoj županiji preko 1500 radnika bilo direktno zaposleno na poslovima vezanim uz soljenje. Bitno je napomenuti da se gotovo cjelokupna proizvodnja usoljenih inćuna (a koja se najvećim dijelom odvija na PPDS-u), izvozi u Italiju i Španjolsku.

Nakon velikog porasta i brojnih investicija u pogone za soljenje (Ostrea, Nuclerius, Tajer, Feral, Ribarska sloga, Šišmar, Balk) prerada slanih inćuna u Zadarskoj županiji, zadnjih nekoliko godina bilježi značajni pad. Procjenjuje se da se tijekom 2012. u Zadarskoj županiji posolilo manje od **3000 tona** slanih inćuna. Razlog tome jesu pad ulova i pecature inćuna kao i izgradnja brojnih konkurentskih soliona diljem Hrvatske.

Početkom 21. stoljeća i sektor proizvodnje ribljih konzervi bilježi veliki rast. Adrija nakon obavljene privatizacije, već tijekom 2002. podiže proizvodnju konzervi na preko 200.000 dnevno, tj. na rekordne prijeratne brojke. Nakon Adrije, događa se i privatizacija Mardešića koja je osigurala održavanje i

kontinuitet prerade ribe na Dugom otoku. Adria, Ostrea., Mardešić i Nuclerios su tijekom prošlog desetljeća potvrdili Zadarsku županiju kao centar Hrvatske riboprerađivačke industrije.

Zadarska županija, u posljednjih nekoliko godina počinje gubiti apsolutni primat u preradi ribe jer se diljem Hrvatske grade novi pogoni za preradu ribe, a četiri vodeća zadarska riboprerađivača nisu pokrenula veliki investicijski ciklus koji je trenutačno prisutan u Hrvatskoj riboprerađivačkoj industriji.

Zadarska županija, u posljednjih nekoliko godina počinje gubiti apsolutni primat u preradi ribe.

Slika 3: Eva – vodeći Regionalni riblji brand Adria je prodala Podravci

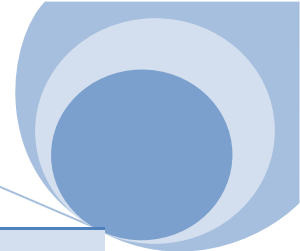

Manji Zadarski riboprerađivači sudjeluju na domaćem tržištu s malim tržišnim udjelom, te uglavnom obogaćuju domaću gastronomsku ponudu i to prije svega slanim i mariniranim incunima. Ukupno, Zadarski riboprerađivači zapošljavaju oko 700 djelatnika, s tim da u sezoni prerade incuna ukupni broj djelatnika raste na oko 1200.

U tablici 15 dan je prikaz investicija koje su se dogodile tijekom 2012. i kao i onih u planu.

Tablica 15: : Investicije u 2012. godini i investicije u pripremi

. Riboprerađivač	Lokacija	Godina završetka	Namjena
Realizirane investicije i investicije u realizaciji			
RZ „Omega 3“	Poslovna zona Šopot	2012	Smrzavanje IQF, sortiranje i čišćenje male plave ribe
Cromaris d.d.	Gaženica	2012	Sortiranje, smrzavanje IQF, čišćenje, dimljenje, mariniranje ribe i pakiranje ribe iz vlastitog uzgoja
Marikomerc d.o.o.	Poslovna zona Grabi	2012	Uskladištenja, dorada, smrzavanje i distribucija smrznutog programa (uglavnom uvoz)
Teši Tunolov d.o.o.	Poslovna zona Grabi	2013	Smrzavanje IQF, soljenje, mariniranje, filetiranje i sortiranje male plave ribe
RZ „Ribarska Sloga“	Lamjana - Kali	2013	Smrzavanje IQF, soljenje, mariniranje, filetiranje i sortiranje male plave ribe, distribucija gotovih proizvoda
Mišlov d.o.o.	Poslovna zona	2013	Smrzavanje IQF, soljenje, mariniranje, filetiranje i

	Grabi		sortiranje male plave ribe
Jadran tuna d.o.o.	Poslovna zona Biograd	2012	Povećanje kapaciteta uskladištenja smrznute ribe i smrzavanja
Kali tuna d.o.o.	Lamjana – Kali, Gaženica	2012	Povećanje kapaciteta uskladištenja smrznute ribe i smrzavanja

Investicije u pripremi

Ostrea d.o.o.	Gaženica	2012	Preuzimanje Adrie Zadar
Dalmacija ribolov d.o.o.	?	2013 ?	Prerada proizvoda ribarstva

Investicije koje su već duže u pripremi i čija je realizacija neizvjesna

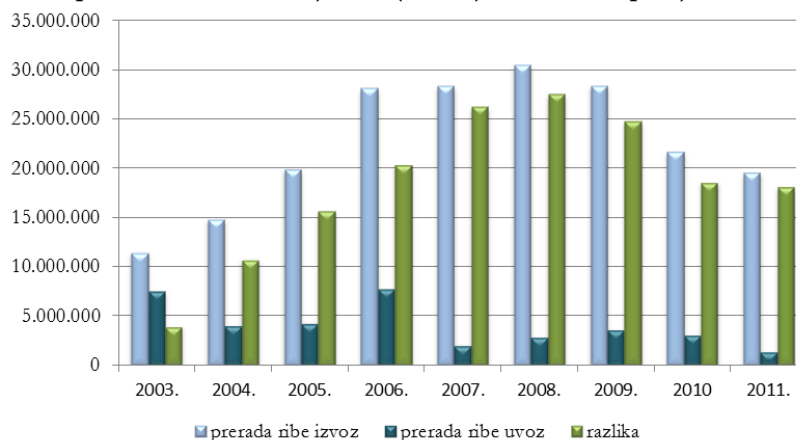
RZ „Murter“	Poslovna zona Novi Stankovci	?	Smrzavanje IQF, soljenje, mariniranje, filetiranje i sortiranje male plave ribe
Dalmar d.o.o.	Poslovna zona Grabi	?	Prerada ribe iz vlastitog uzgoja
Arbacommerce d.o.o.	Poslovna zona Novi Stankovci	?	Prerada proizvoda ribarstva
Okus mora d.o.o.	Poslovna zona Grabi	?	Smrzavanje IQF, soljenje, mariniranje, filetiranje i sortiranje male plave ribe,
Žuvela d.o.o.	Poslovna zona Šopot	?	Smrzavanje i soljenje male plave ribe
Ribarski obrt Dešpoja	Poslovna zona Novi Stankovci	?	Smrzavanje IQF, soljenje, mariniranje, filetiranje i sortiranje male plave ribe
Šangulin d.o.o.	Poslovna zona Novi Stankovci	?	Smrzavanje IQF, soljenje, mariniranje, filetiranje i sortiranje male plave ribe

Izvor: Riba projekt d.o.o.

4.3.2 Proizvodna statistika

Kod djelatnosti Prerada i konzerviranje ribe (NKD – C1020) u najveći izvoz djelatnosti zabilježen je 2008. i iznosio je 30,4 mil. USD. Od te godine primjetno je smanjenje izvoza, uvoza i pozitivne razlike. Djelatnost prerade ribe je izrazito izvozna djelatnost jer izvoz značajno nadmašuje uvoz (Tablice, 16 i 17), međutim iako izvoz još uvijek nadmašuje uvoz i djelatnost ima pozitivnu bilancu, zabrinjavajući je trend smanjenja obujma proizvodnje. (Graf 10).

Graf 10.: Uvoz izvoz prerade i konzerviranja ribe (C 1020) Zadarske županije u razdoblju 2003. - 2011.

Izvor: DZS obrada: HGK ŽK Zadar

Tablica 16.: Uvoz izvoz ribarstva i prerade ribe Zadarske županije u 2011.

	IZVOZ (USD)			UVOZ (USD)		
	2010.	2011.	INDEKS	2010.	2011.	INDEKS
Ukupno	192.686.410	241.794.834	125,5	185.379.714	201.373.857	108,6
A 03 Ribarstvo i akvakultura	41.266.465	63.727.792	154,4	27.309.350	34.879.221	127,7
C 1020 Prerada i konzerviranje ribe	21.775.612	19.535.905	89,7	3.146.886	1.386.058	44,0

Izvor: DZS obrada: HGK ŽK Zadar

Tablica 17.: Uvoz izvoz ribarstva i prerade ribe Zadarske županije u razdoblju I - VIII 2012.

	IZVOZ (USD)			UVOZ (USD)		
	01-08. 2011	01-08. 2012	INDEKS	01-08. 2011	01-08. 2012	INDEKS
Ukupno	162.523.971	156.846.513	96,5	142.962.305	122.961.284	86,0
A 03 Ribarstvo i akvakultura	44.109.984	53.413.432	121,1	21.864.418	22.591.007	103,3
C 1020 Prerada i konzerviranje ribe	13.470.370	5.546.488	41,2	962.755	1.503.955	156,2

Izvor: DZS obrada: HGK ŽK Zadar

4.3.3. Kapaciteti prerade po oblicima prerade

U tablicama koje slijede je prikazana procjena proizvodnog kapaciteta riboprerađivača u Zadarskoj županiji kao i ekvivalenta količina ribe koja je potrebna za realizaciju procijenjenog kapaciteta prerade:

Tablica 18.: Proizvodnja ribljih konzervi

Riboprerađivač	Dnevni kapacitet proizvodnje konzervi (kom)	Dnevna potrebna količina ribe (tona)
ADRIA	100 000	18
MARDEŠIĆ	45 000	8
UKUPNO	145 000	26

Napomena: Brojke su dane za jednu proizvodnu smjenu

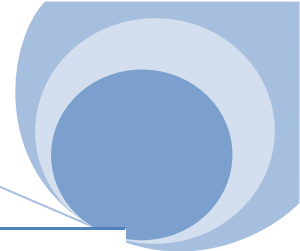
Tablica 19.: Proizvodnja ribljeg brašna

Riboprerađivač	Dnevna prosječna količina brašna (tona)
ADRIA	1,5
MARDEŠIĆ	0,6
UKUPNO	2,1

Napomena: Najveća vrijednost proizvodnje ribljeg brašna je ušteda koja se ostvaruje zbrinjavanjem i oplemenjivanjem ribljeg otpada u svojoj režiji, a ne plaćanjem visokih troškova transporta i zbrinjavanja firmi Agroproteinka iz Sessvetskog Kraljevca.

Tablica 20.: Soljenje incuna

Riboprerađivač	Dnevni kapacitet prerade (svježa riba - tona)	Dnevna količina proizvoda (slana riba - tona)
OSTREA	80	56
NOCLERIUS	40	28
ADRIA	40	28
MARDEŠIĆ	10	7
TAJER	8	5,6
FERAL	8	5,6
RIBARSKA SLOGA	2	1,4
BALK	1	0,7
ŠIŠ - MAR	0,5	0,35

UKUPNO	189,5	132,65
---------------	--------------	---------------

Napomena: Dnevni kapacitet u mnogome ovisi o veličini ulovljene ribe (pecature) i načinu soljenja, te su primjerice Ostrea, Nucletus i Adria, tijekom proteklih godina bilježili i veću dnevnu proizvodnju.

Tablica 21.: Mariniranje

Riboprerađivač	Dnevni kapacitet prerade (svježa riba - tona)	Dnevna količina proizvoda (marinirana riba - tona)
Ostrea	4	1,8
Cromaris	1	0,3
Adria	1	0,45
Mardešić	1	0,45
Tajer	0,5	0,225
Ribarska sloga	0,3	0,135
Balk	0,2	0,09
Šiš - Mar	0,1	0,045
UKUPNO	8,1	3,495

Napomena: Za mariniranje su dane prosječne dnevne količine prerade koje tvornice postižu ili su postizale kada su marinirale ribu u jednoj proizvodnoj smjeni. Cromaris isključivo, te Tajer povremeno, mariniraju bijelu ribu, dok Balk marinira i rakove (repovi kozjica i škampa). Ostale tvornice uglavnom mariniraju filete incuna. Kako mariniranje ribe prvenstveno ovisi o broju djelatnika i mogućnosti ispiranja/izbjeljivanja ribe, većina tvornica ima znatno veći teoretski dnevni kapacitet prerade.

Tablica 22.: Dimljenje

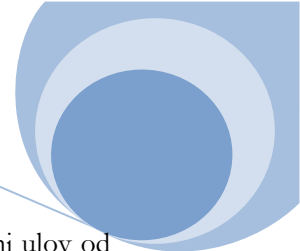
Riboprerađivač	Dnevni kapacitet proizvodnje (dimljena riba - tona)
CROMARIS	1
UKUPNO	1

Napomena: Cromaris isključivo dimi bijelu ribu iz vlastitog uzgoja (fileti brancina i orade)

Tablica 23.: Smrzavanje i uskladištenje

Riboprerađivač	Dnevni kapacitet smrzavanja (svježa riba - tona)	Kapacitet uskladištenja (smrznuta riba - tona)
Adria	100	3000
Jadran tuna	60	3000
Omega 3	60	2000
Kali tuna	60	1700
Mardešić	50	1000
Ostrea	15	200
Cromaris	10	150
Tajer	7	40
Marikomerc	1	500
Ribarska sloga	1	5
Balk	0,4	8
UKUPNO	364,4	11603

Napomena: Omega 3, Cromaris i Kali tuna imaju, ili će do kraja godine imati, linije za pojedinačno smrzavanje male plave i bijele ribe (IQF). Kapacitet uskladištenja u mnogome ovisi o načinu smrzavanja ribe, te su dane okvirne brojke. Iako nije objekt registriran za preradu ribe, riba se smrzava i u Regionalnoj veletržnici u Benkovcu. Njen trenutni dnevni kapacitet smrzavanja je oko 30 tona i uskladištenja oko 3000 tona. U kapacitetima su uračunate linije i kapaciteti koji će biti instalirani do kraja 2012. Kali Tuni nije uračunato povećanje kapaciteta uskladištenja smrznute ribe kupnjom novih rashladnih kapaciteta u Zadru.

Iz navedenih brojki procjenjujemo da su zadarski riboprerađivači u mogućnosti prihvatiti dnevni ulov od **200-250 tona inćuna**. Najveći dio ulova inćuna se može preraditi soljenjem, dok dio smržavanjem, te prodajom smrznutog inćuna ili kasnijim mariniranjem.

Dnevnu mogućnost prihvata srdele treba uvećati za količinu koja se plasira u svježem stanju, preradi u proizvodnji ribljih konzervi, te za potrebe uzgoja tuna. Zadarski riboprerađivači i uzgajivači tune mogu prihvatiti dnevni ulov do oko 500 tona srdele, tj. srdele zajedno s ostalom plavom ribom.

Kod miješane male plave ribe situacija je znatno drugačija. Naime, za razliku od uzgajivača tune, riboprerađivači nemaju interes smržavanja miješane ribe, te njeno zbrinjavanje i prihvati isključivo diktiraju tvrtke Kali tuna i Jadran tuna.

Dnevni kapaciteti prihvata male plave ribe se dijelom mogu i zbrajati (srdela, inćun i miješana riba), iako to ponajviše ovisi o dnevnoj strukturi ulovljene ribe.

Tablica 24.: Prikaz procjene maksimalnih dnevnih i optimalnih godišnjih kapaciteta i rezultata prerade za prerađivače u ZŽ.

OBLIK PRERADE	dan/proizvoda	prihod Eur	ribe/dan tona	god. proizvoda	god./ribe tona
Konzerve	145000 kom	87000	26	35000000 kom	6200
Brašno	2,1 tona	1400	10,5	500 tona	2500
Soljenje	132,65 tona	318360	189,5	5300 tona	7500
Mariniranje	3,495 tona	20970	8,1	140 tona	400
Dimljenje	1 tona	25000	3,0	100 tona	300
Smržavanje	364,4 tona	182200	364,4	36440 tona	36440
Ukupno		634930			

Napomena: U pregledu dnevnih brojki dan je maksimalni mogući dnevni kapacitet u jednoj proizvodnoj smjeni (osim smržavanja gdje je računani kapacitet u 24 sata). U pregledu godišnjih brojki dani su optimalni kapaciteti Zadarskih riboprerađivača, tj. brojke koje opravdavaju postojanje instaliranih kapaciteta. Teoretski godišnji kapacitet prerade je značajno veći ali on zbog nejednačnog i nekontinuiranog godišnjeg ulova male plave ribe, te zbog specifičnih tržišnih potreba nije mjerodavan. Kod analize ukupnog prihoda treba voditi računa da se dio prihoda ne javlja kroz plasman prerade već kroz plasman uzgajivača (Tuna Kali i Jadran tuna, Cromaris).

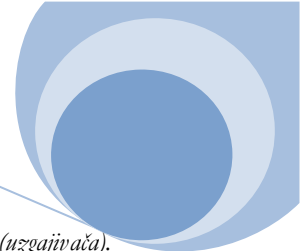
Tablica 25.: Potrebna količina i struktura ribe za optimalno iskorištenje procijenjenih preradbenih kapaciteta u Zadarskoj županiji.

Vrsta	Tona	Prosječna cijena/kg	Eur
INĆUN	7800	0,6	4680000
SRDELA	34940	0,4	13976000
VELIKA PLAVA RIBA*	1500	1,5	2250000
BIJELA RIBA	400	5	2000000
UKUPNO	44640		22906000

*Napomena: Pod velikom plavom ribom prvenstveno smatramo tunu i lokardu (skušu) za potrebe proizvodnji ribljih konzervi. Najveći dio velike plave ribe se osigurava iz uvoza. *Bez tune ulovljene za potrebe uzgoja*

Tablica 26.: Prosječna otkupna cijena srdela u 2012. ovisno o veličini (pecaturi)

Pecatura	EUR/kg
do 36	0,45
36-40	0,4
41+	0,35

Napomena: Prosječna otkupna cijena može značajnije oscilirati tijekom sezone prerade i od preradivača do preradivača (uzgajivača). Dane su procijenjene prosječne brojke.

Tablica 27.: Prosječna otkupna cijena inćuna u 2012. Ovisno o veličinskoj strukturi (pecaturi)

Pecatura	EUR/kg
31-33	2,3
34-35	2,0
36-40	1,4
41-45	1,3
46-50	1,0
51-55	0,5
56-60	0,4
61+	0,3

Napomena: Prosječna otkupna cijena može značajnije oscilirati tijekom sezone prerade i od preradivača do preradivača (uzgajivača). Dane su procijenjene prosječne brojke. Napomena: Slične tablice uglavnom ne postoje kod domaćih ribopreradivača te se otkupna cijena ribe uglavnom ne ocjenjuje na ovaj način. Navedene brojke predstavljaju iskustvenu procjenu.

4.3.3 Obalna infrastruktura u preradi ribe Zadarske županije – stanje i potrebe

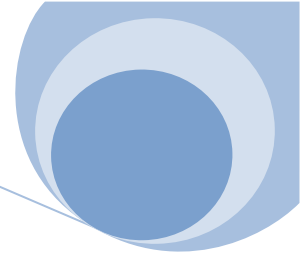
Potrebe obalne infrastrukture u preradi ribe u Zadarskoj županiji, prije svega odnose se na potrebe plivaričarske flote. Naime kočarska flota iskrcava količinski znatno manje ulove nego plivaričarska. Plivaričarska flota je znatno veća, a problem predstavlja činjenica da se sav ulov iskrcava gotovo istovremeno, tj. od jutra od oko 8-9 sati, pa ovisno o iskrcajnim mogućnostima (dostupnosti obale) do 12-14 sati (rjeđe i duže).

Plivaričari ostvaruju vrlo velike ulove male plave ribe, koji nerijetko (pogotovo u jesenskim ribolovnim mrakovima) prelaze **10.000 kg** na dan. Srdela, a osobito inćun vrlo su osjetljivi na kvarenje. U održanje kvalitete ulovljene ribe postoje dva temeljna problema:

1. Porast količine histamina u tkivima
2. Organoleptička neprihvatljivost

Porastu količine histamina u tkivima pogoduju neadekvatni uvjeti uskladištenja plivaričarskog ulova tijekom transporta na krmu broda, te spora manipulacija ribom (od lovišta do potrošača/ribopreradivača). Plivaričarska flota, svoj ulov skladišti u PVC ribarskim kašetama koje su neadekvatne po pitanju očuvanja svježine.

Organoleptička neprihvatljivost - krvarenje u škržnom dijelu ili oštećenje trbušne šupljine, nastaje zbog lošeg uskladištenja, kada riba prokrvari za manje od 12 sati od trena ulova. U slučaju prokrvavljenosti ribe u škržnom dijelu, gubi se na kvaliteti sirovine i ta riba nije optimalna za mariniranje (ne postiže se bjelina fileta), niti za pojedinačno brzo smrzavanje (IQF – lošiji vizualni izgled), što za posljedicu ima smanjenu mogućnost plasmana.

Slika 4: Uskladištenje ribe u ribarskim kašetama

Iz navedenog vidi se nužnost brzog iskrcaja i manipulacije ulovom male plave ribe, od mjesta ulova do mjesta prerade. To se pogotovo odnosi na ljetni dio godine kada se lovi inćun, koji je u otkupu najskuplja mala plava riba, ali koji je znatno manji od srdele, te je nemastan/mršav i vrlo brzo se kvari. Većina ulova male plave ribe se počinje iskrcevati između 9-10 sati (ovisi o dijelu godine – kada sviće i udaljenosti lovišta). Procjenjuje se da je za iskrcaj oko 10 000 kg ribe u prosjeku potrebno oko 2 sata. Ukoliko se riba ne iskrca do 12 sati, tj. ne smjesti u kamion hladnjaču, njezina kvaliteta znatno pada, bez obzira na potrošenu količinu hladne vode ili leda. To znači da bi se morali osigurati uvjeti da se sva ulovljena plivaričarska riba iskrca do 12 sati odnosno ukrca u kamion hladnjaču).

Polazeći od procjene da je za iskrcaj 10 000 kg ribe potrebno oko 2 sata, a da je potrebna dužina operativne obale za jednog plivaričara minimalno 30 metara, znači da je za adekvatni iskrcaj sve ribe za potrebe prerade ribe ili uzgoja tune potrebno minimalno 750 metara operativne obale tj. da 25 plivaričara istovremeno mogu obavljati iskrcaj.

Pri analizi ove brojke treba uračunati da se dio ribe iskrca direktno na uzgajalištu tuna, ali treba uračunati da često na zadarskom području svoje ulove prihvaćaju i prerađivači iz drugih županija. Zbog svega navedenog evidentno je da je 750 metara minimalna dužina operativne obale za adekvatan iskrcaj male plave ribe.

Osim uzgajališta tuna koja imaju mogućnost iskrcaja ribe direktno na uzgajalištu, svoj vlastitu operativnu obalu imaju tvrtke Mardešić, Cromaris i Kali tuna, te dijelom Ribarska sloga iz Kali i Adria koja je u neposrednoj blizini ribarske luke (Slika 5).

Slika 5: Moderna ribarska luka u Lamjani – Kali.

4.3.4 Razvojne potrebe i ograničenja sektora

Zadarski riboprerađivački sektor nalazi se u vrlo osjetljivom razdoblju. S jedne strane nalazi se gradnja nekoliko novih i modernih pogona za preradu proizvoda ribarstva, a sa druge **pad proizvodnje u četiri vodeća domaća riboprerađivača**, koji ako žele zadržati i eventualno ojačati svoju tržišnu poziciju, u vrlo kratkom roku moraju pokrenuti velike investicije.

Ipak, trenutačna ulovna situacija je takva da će ukupan ulov male plave ribe u 2012. godini zabilježiti pad, a značajno pada i prosječna ulovna veličina male plave ribe, tako da su ulovljene srdele i inćuni na granici prihvatljivosti za preradu (po svojoj veličini). Ulazak u EU donosi neizvjesnost glede novih propisa o dopuštenoj visini mreža plivarica u ribolovu. Ukoliko se ulaskom u EU počnu primjenjivati ispregovarane odredbe o maksimalnoj dopuštenoj visini mreže plivarice, to će dovesti do velikog pada ukupnog ulova male plave ribe, te se značajan dio ribarskih brodova neće moći prilagoditi novonastaloj situaciji. Daljnje smanjenje ulova moglo bi utjecati na povećanje otkupnih cijena male plave ribe, što dio riboprerađivača neće moći pratiti.

Ulov male plave ribe i prosječna ulovna veličina bilježi pad!

Ulaskom u EU će se prestati direktno poticati prerada male plave ribe kroz IV skupine proizvoda. Izostanak tih poticaja najviše će ugroziti riboprerađivače orijentirane na proizvodnju poluproizvoda, te riboprerađivače u teškoćama.

Slika 6: Najznačajnije investicije u preradi ribe u ZZ u 2012. - novi proizvodni pogoni Cromarisa i Omega 3.

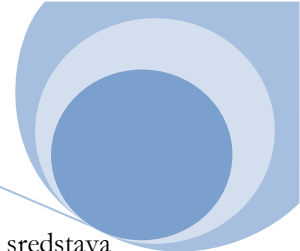

S obzirom da je u tijeku najveći investicijski ciklus u Hrvatskoj preradi ribe, vrijedan preko 500.000.000,00 Kn, a da sa druge strane ukupan ulov ribe bilježi pad (kao i struktura ulova) sigurno je da će se samo najjači riboprerađivači, koji imaju dobro pozicioniran finalan proizvod, moći prilagoditi novoj tržišnoj situaciji u kojoj neće biti direktnih poticaja, ukupan ulov ribe će bilježiti pad i biti će prisutna velika kompeticija u nabavi ribe.

Unatoč svim tim ograničenjima, tržište ribljih prerađevina bilježi veliki rast potražnje i otkupnih cijena, s tim da tržište traži prvenstveno proizvod visoke kvalitete.

Zbog navedenog vodeći Zadarski riboprerađivači nalaze se pred odlukom da krenu u modernizaciju i diversifikaciju proizvodnje koja povlači velike investicije i tako se uključe u tržišnu utakmicu s drugima velikim hrvatskim riboprerađivačima koji su započeli ili završavaju velike investicijske cikluse. Činjenica je da trenutačno nije povoljno vrijeme za velike investicije, ali prerađivači nemaju druge mogućnosti ukoliko žele zadržati svoju tržišnu poziciju. Treba napomenuti da su riboprerađivačima na raspolaganju sredstva programa IPARD. IPARD -om (Mjera 103) se potiču ulaganja u preradu i trženje poljoprivrednih i ribljih proizvoda u svrhu

restrukturiranja tih aktivnosti i dostizanja standarda Zajednice. Međutim problem leži u činjenici da

IPARD značajno vremenski odužuje investiciju, te iznos od 1.500.000,00 EUR (maksimalni udio sredstava koji se može povući), je velikim riboprerađivačima nedovoljan.

Kupnja i modernizacija riboprerađivačke opreme mimo IPARD programa je preskupa, a ostali programi subvencioniranja su još uvijek nedovoljni, te zbog navedenog modernizacija ne ide dovoljno brzo. Riboprerađivačima (i ribarima) je nužna jasna situacija i informacija o očekivanju u kretanju biozaliha male plave ribe, kako se na kraju investicijskog ciklusa ne bi našli u poziciji da nemaju dovoljne količine ribe s kojima bi vraćali investiciju. Sadašnji znanstveni i stručni kapaciteti ne daju dovoljno informacija o stanju biozaliha sitne plave ribe pa je to i opravdana prilika za osnivanje laboratorija za pelagijal koji bi sudjelovao u praćenju i nadziranju stanje biozaliha u pelagijalu Jadranskog mora. Zadarska županija ima kadar koji je u stanju iznijeti taj laboratorij, a s obzirom na snagu Zadarskog ribarstva, domaće ribarstvo takvu instituciju zaslužuje.

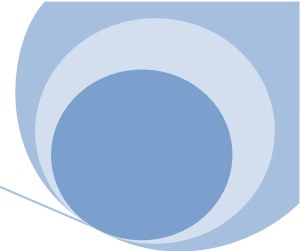
U proizvodnim poslovnim zonama nisu riješene otpadne vode, koje su veliki limitator razvoja ove proizvodne grane. Smatra se da bi trebalo usmjeravati gradnju riboprerađivačkih pogona u 4 glavne poslovne zone u Županiji: Grabi, Šopot, Novi Stankovci i Biograd n/M u kojima bi se tvornicama morala osigurati potrebna komunalna infrastruktura, sa naglaskom na zbrinjavanje otpadnih voda.

Veliki problem tvornicama predstavlja brzina manipulacije ribom i degradacija kvalitete ribe od ulova do dolaska u tvornicu. Moderna riboprerađivačka oprema gubi svaki smisao ako riba u tvornice dolazi prokrvavljena i ako je općenito organoleptičko stanje ribe neprihvatljivo. U zadnjih nekoliko godina u ulovnom ali i u prerađivačkom sektoru napravljen je veliki iskorak u kvaliteti ribe i finalnog proizvoda te predstoji tri koraka u daljnjem unapređenju svježine ribe koje ribarski sektor ZZ nije u stanju sam iznijeti:

1. Osigurati dovoljan broj iskrcajnih mjesta
 2. Osiguravanje prioriteta kamionima hladnjačama u transportu ribe trajektima
 3. Zamjena postojeće ribarske kašete
- 1) Osiguravanje dovoljnog broja iskrcajnih mjesta je nužno kako bi se riba sa ribarskog broda brzo prekrčala u kamione hladnjače i ne bi gubila kvalitetu tijekom uskladištenja na brodu.
 - 2) Osiguravanje prioriteta kamionima hladnjačama u transportu ribe trajektima ima osobit značaj u ljetnim mjesecima. Kamion koji prevozi, primjerice 10 000 kg ribe, prevozi oko 30 000 ribljih obroka. U ljetnim mjesecima kamioni sa svježom ribom čekaju u trajektnim pristaništima što za posljedicu ima degradaciju kvalitete ribe.
 - 3) Nužna je i zamjena postojeće plastične ribarske kašete koja značajno degradira kvalitetu ribe i nije u stanju odgovoriti stalnim potrebama za povećanjem kvalitete/svježine ribe. Jedno od prihvatljivih rješenja bi mogla biti plastificirana stiroporska kašeta, koja će stvoriti efekt male komore i čuvati ribu na ribarskim brodovima izoliranu od sunca. Tu promjenu ribarski sektor nije u stanju sam iznijeti, te nadilazi stratešku razinu Županije. Za navedenu promjenu nužna je tehnička ali i financijska potpora Ministarstva i fondova.

U svrhu podizanje kvalitete ribe ali i općenitom podizanju ulovno-prerađivačkog sektora, nužnim se smatra pokretanje srednjoškolskog obrazovanja za zvanje ribarsko-nautičkog tehničara u okviru Zadarske pomorske škole. Program za ribarsko-nautičkog tehničara je izrađen pred nekoliko godina od strane širokog kruga domaćih ribarskih i nautičko-strojarskih stručnjaka i objedinjuje znanja iz nautičko/strojarskog i ribarsko/tehnološkog dijela-

Potrošnja ribe i ribljih prerađevina je vrlo mala i u Hrvatskoj i na području nekadašnje države. Ključno je razvijanje vlastitog tržišta finalnih ribljih prerađevina i svježe ribe, te poticanje potrošnje ribe u Hrvatskoj ali i u susjednim državama. Trenutačno Hrvatsko ribarstvo dobrim dijelom ovisi o plasmanu prerađevina na tržišta Italije i Španjolske gdje je u inferiornom položaju u odnosu na domaće riboprerađivače, te na ta tržišta ide prvenstveno s poluproizvodom. Povećanjem potrošnje ribe na lokalnim tržištima, mogu se postići značajno bolje prodajne cijene i podići finalizaciju proizvodnje. Time se sektoru daje stabilnost jer ne ovisi o ulovima ribe na ostalim Europskim ali i svjetskim lovištima (problem plasmana na strana tržišta).

Da bi se povećala potrošnja ribe u Hrvatskoj potrebno je pokrenuti edukativnu kampanja o nutritivnoj vrijednosti ribe i potrebi za njenom konzumacijom. Također jedan od prijedloga je i uvođenje dodatnog ribljeg obroka u vrtićima, ali i školama gdje postoji mogućnost pripreme ribe. Ta se mjera pokazala vrlo dobra u nekoliko Europskih država te stvara naviku potrošnje ribe kod najmlađih konzumenata, te edukaciju budućih roditelja, a Zadarska županija bi bila idealna za pokretanje takvog pilot projekta.

Nužno je osigurati veliki broj prodajnih mjesta gdje će se pod strogim nadzorom prodavati domaća riba. Trenutačno je prodajna mreža svježe i smrznute ribe u Hrvatskoj nerazvijena, te potrošači ili ne mogu doći do ribe, ili se prodaje riba koja je nerijetko vizualno neprivlačna, a asortiman oskudan. Nužno je na svakih 5000 stanovnika diljem Hrvatske osigurati prodajno mjesto gdje se može kupiti riba iz domaćeg ulova, a svako prodajno mjesto mora biti opskrbljeno širokim asortimanom (svježe, smrznuto i prerađevine) i zadovoljavati visoke higijensko-sanitarne uvjete, uz jaki inspekcijski nadzor. Iako ova mjera nadilazi razinu Županije, ona je izuzetno važna za Zadarsku županiju, jer i na zadarskom području (osobito u zaleđu) prodaja svježe i smrznute ribe nije adekvatno riješena.

Ukoliko se izgrade svi planirani riboprerađivački kapaciteti, ulovni sektor neće biti u stanju dati dovoljne količine ribe za optimalno iskorištenje izgrađenih kapaciteta prerade. S obzirom da se očekuje pad ukupnog ulova male plave ribe, realno je za očekivati da će to investitore koji kvalitetno ne riješe otkup ribe, dovesti u poteškoće s poslovanjem. Kako je domaća riboprerađivačka industrija prvenstveno orijentirana na preradu domaćeg ulova, ne može očekivati uvoz sirovine za potrebe prerade. Jaki raskorak između ulovnih i riboprerađivačkih kapaciteta može očekivati već tijekom 2014.

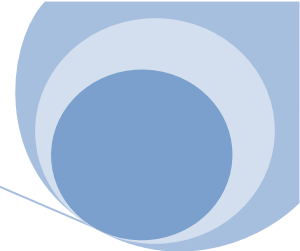
Ukratko, razvojna ograničenja i potrebe sektora su:

Ograničenja:

- Očekivani pad ukupnog ulova male plave ribe
- Pad prosječne ulovne veličine male plave ribe
- Degradacija kvalitete ribe zbog lošeg transporta i skladištenja, neprofesionalne manipulacije i nepravovremenog iskrcaja
- Prestanak direktnog poticanja prerade male plave ribe ulaskom RH u EU
- Neriješen tretman otpadnih voda u poslovnim zonama
- Mala potrošnja ribe per capita u RH
- Očekivani nesrazmjer broja riboprerađivača i ukupnog ulova male plave ribe

Potrebe:

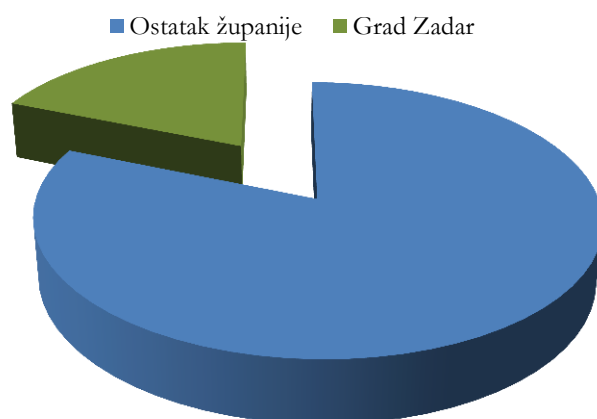
- Modernizacija i diversifikacija proizvodnje
- Razrađen sustav informiranja ribara i riboprerađivača o kretanju biozaliha
- Osnivanje laboratorija za pelagijal u sklopu Centra kompetencije Sektora
- Osiguravanje dovoljnog broja iskrcajnih mjesta
- Jaka koordinacija i povezivanje prerađivačkog i ulovnog sektora u Županiji
- Zamjena postojećih PVC ribarskih kašeta, plastificiranim stiroporskim

4.4. Gospodarska analiza sektora Ribarstva

Na području Zadarske županije trenutno je aktivno 330 subjekata MSP - a koji za osnovnu djelatnost po NKD 2007. –u imaju Ribarstvo i uzgoj riba ili usluge povezane s njima. Bitno je naznačiti da od tih 330 subjekata, njih 62 imaju sjedište u samom Gradu Zadru dok ostali (njih 268) imaju sjedište na ruralnom području Zadarske županije. Prema tome, može se donijeti zaključak da su ruralna područja nositelji sektora Ribarstva, a i veliki generatori zapošljavanja i samozapošljavanja u ruralnim dijelovima Zadarske županije, što je i u skladu s hrvatskim prosjekom. U Hrvatskoj se gotovo 70% ribolova, uzgoja i prerade odvija se u ruralnim područjima i na otocima gdje su drugi izvori zarade ograničeni.

Graf 11: Podjela MSP s primarnom djelatnošću Ribarstvo i uzgoj riba, po sjedištu u Zadarskoj županiji u 2013. godini

Izvor: *www. Poslovna.br*, 2013, obrada ZADRA

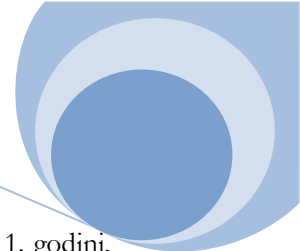
4.4.1. Prihodi u Sektoru

Analiza sektora ribarstva (NKD Morski ribolov) po prihodima na razini RH u 2011. godini, ukazuje na činjenicu da u su deset poduzeća koja su najviše uprihodovala u djelatnosti morski ribolov, čak četiri poduzeća sa sjedištem u Zadarskoj županiji (Tablica 28).

Tablica 28: Prvih pet poduzeća, NK djelatnosti Morski ribolov po prihodima, u 2011. godini

	Naziv	Sjedište	Prihod u EUR
1	CONEX TRADE d.o.o.	Solin	6.721.100,00
2	R.Z. OMEGA 3	Kali	6.226.600,00
3	UGOR d.o.o.	Rijeka	4.202.000,00
4	PETER PAN d.o.o.	Opatija	3.749.200,00
5	JADRAN-TUNA d.o.o.	Biograd N/m	3.458.800,00
6	MARIKOMERC d.o.o.	Poličnik	3.417.400,00
7	MB LUBIN d.o.o.	Kali	2.466.400,00
8	RZ LANTERNA	Pula	2.292.300,00
9	MIRNA d.d.	Rovinj	1.996.900,00
10	R.Z ISTRRA	Poreč	1.779.300,00

Izvor: *www. Poslovna.br*, 2013, obrada ZADRA

Nadalje, analiza sektora ribarstva (NKD Morska akvakultura) po prihodima na razini RH u 2011. godini, ukazuje na činjenicu da u su u pet poduzeća koja su najviše uprihodovila u djelatnosti morske akvakulture, čak četiri poduzeća sa sjedištem u Zadarskoj županiji (Tablica 29).

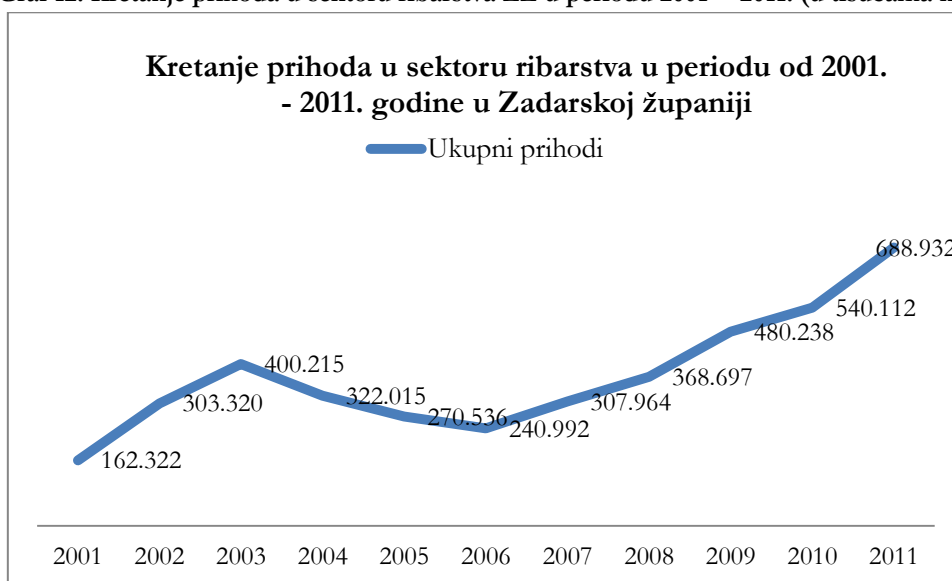
Tablica 29: Prvih pet poduzeća, NK djelatnosti Morska akvakultura po prihodima, u 2011. godini

	Naziv	Sjedište	Prihod u EUR
1	KALI TUNA d.o.o.	Kali	31.607.500,00
2	CROMARIS d.d.	Zadar	16.067.700,00
3	DALMAR d.o.o.	Pakoštane	6.795.000,00
4	ZADAR-TUNA d.o.o.	Kali	3.070.600,00
5	RIBARSTVO F d.o.o.	Cres	1.703.600,00

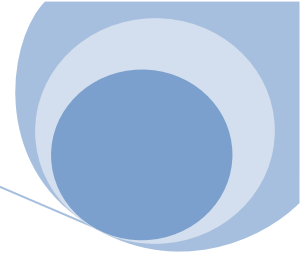
Izvor: *www. Poslovna.br*, 2013, obrada ZADRA

Analiza prihoda u Sektoru u razdoblju od 2001. – 2011. godine u ZŽ, ukazuje na činjenicu da su ukupni prihodi porasli više nego četverostruko (za 347%) u 2011. godini u odnosu na 2001. Godinu (Graf 12). Na razini RH ukupni prihodi u istom periodu porasli su za 88,81 %. Ovaj podatak ukazuje na izuzetno jak razvoj Sektora u ZŽ u odnosu na prosjek RH (Fina, 2013).

Graf 12: Kretanje prihoda u sektoru ribarstva ZŽ u periodu 2001- - 2011. (u tisućama kn)

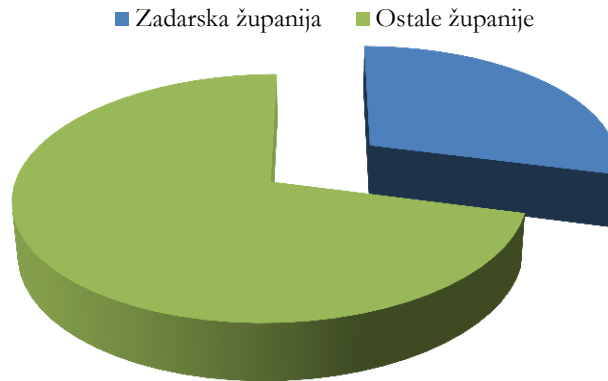
Izvor: FINA, 2013, obrada: ZADRA

4.4.2. Zaposlenost u sektoru

Analiza ukupnog broja zaposlenih u sektoru ribarstva 2011. godine u RH ukazuje na činjenicu da 29% (FINA, 2013.) od ukupnog broja zaposlenih u pravnim osobama je zaposleno u Zadarskoj županiji (Graf 13).

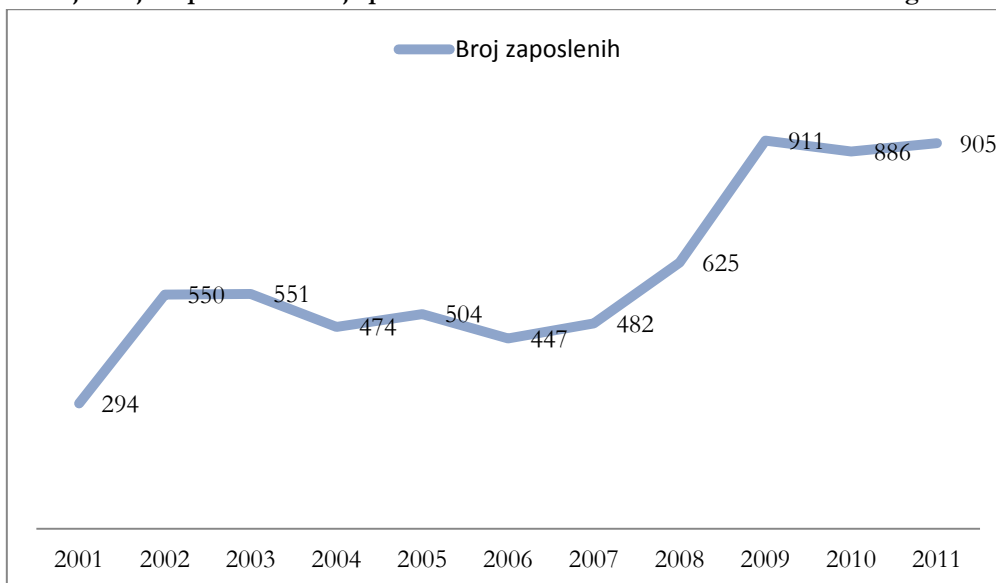
Graf 13: Udio zaposlenih u pravnim osobama 2008. godine u sektoru ribarstva u RH

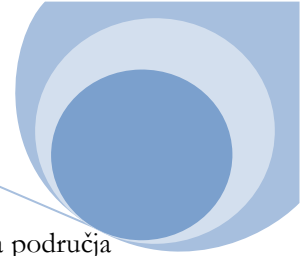
Izvor: *www. DZS, 2013, obrada ZADRA*

Nadalje kako je vidljivo iz grafa 14 **broj zaposlenih** u sektoru se utrostručio (porast od 208%) u periodu 2001.-2011. Na razini RH broj poduzetnika u istom periodu porastao za 62%, a broj zaposlenih u sektoru za 49%.

Graf 14: Kretanje broja zaposlenih i broja poduzetnika u sektoru ribarstva od 2001. - 2011. godine u ZŽ

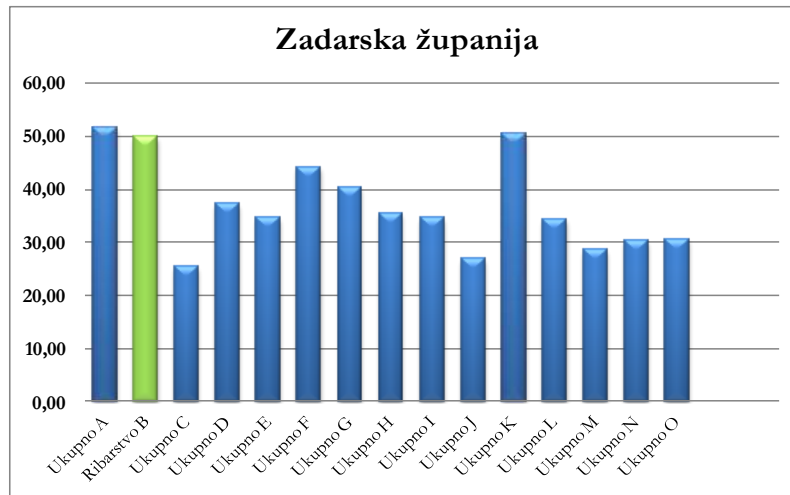

Izvor: FINA, 2013, Obrada: ZADRA

Analiza Sektora (po NKD 2002. spada u područje B – Ribarstvo) pokazuje najveći rast plaća, iza područja A i K⁷ u ZŽ, u periodu od 2001. – 2008. godine (Graf 15). Međutim bez obzira na kontinuirano povećanje prosječne plaće u Sektoru i na činjenicu da je prosječna plaća u ZŽ bila veća od prosjeka RH za Sektor, ipak je još uvijek manja, od prosječne neto plaće u Republici Hrvatskoj (Tablica 30).

Graf 15: Rast plaća po područjima od 2001. – 2008. godine u Zadarskoj županiji

Izvor: FINA, 2013, Obrada: ZADRA

Tablica 30. : Usporedba prosječne neto plaće RH/ZŽ

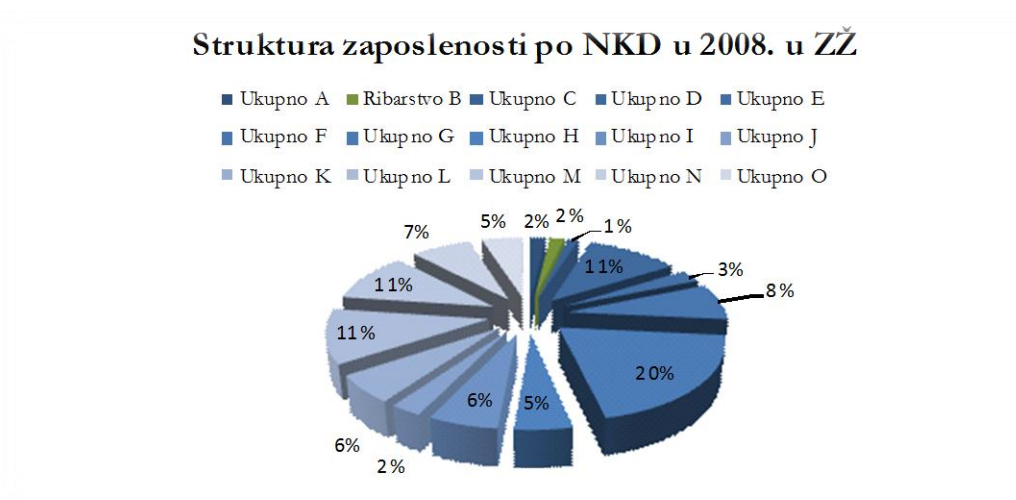
Prosječna neto plaća u Sektoru ribarstva u ZŽ	4.520 kn
Prosječna neto plaća u Sektoru ribarstva RH	3.892kn
Prosječna neto plaća u RH	5.493 kn

Izvor: FINA, 2013, Obrada: ZADRA

⁷. A područje je Poljoprivreda, lov i šumarstvo, a K područje je Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (NKD 2002)

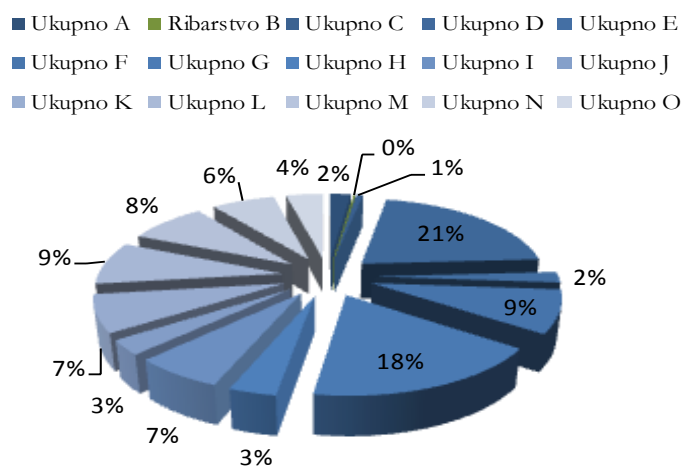
Analiza strukture zaposlenosti po NKD –u 2008. godini⁸ ukazuje na činjenicu da 2% zaposlenih u pravnim osobama u Zadarskoj županiji radi u sektoru ribarstva (NKD oznaka B), što je više od prosjeka RH – 0,14% (Graf 16 i 17).

Graf 16: Struktura zaposlenosti po NKD⁹ u 2008. u Zadarskoj županiji

Graf 17: Struktura zaposlenosti po NKD u 2008. u RH

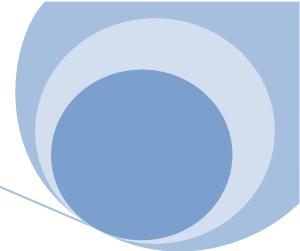
Struktura zaposlenosti po NKD -u 2008. u RH

Izvor: *www. Poslovna.hr*, 2013, obrada ZADRA

⁸ Za analizu odabrana je godina 2008. jer je u 2007. godini napravljena promjena u NKD klasifikaciji pri kojoj je sektor ribarstva (do 2007. po NKD zasebno područje B), pripojen području A (poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo). Tako da nakon 2008. godine većina dostupnih statističkih podataka i daje skupni prikaz za čitavo područje A (Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo), dok je za potrebe ove analize bitan podatak koliki je udio zaposlenih u isključivo sektoru ribarstva.

⁹ Slova su oznake područja NKD.

4.4.3. Investicije

Ukupne investicije u RH u Sektoru u 2011. godini su iznosile 130.942.000,00 kn, od toga 55.316.000,00 kn (42 %) iznose investicije u Zadarskoj županiji (Tablica 31).

Tablica 31: Investicije u dugotrajnu imovinu u Sektoru (u tisućama) u ZŽ

Opis	2008	2009	2010	2011
Investicije u novu dugotrajnu imovinu u ZŽ	55.158	34.144	23.456	55.316

Izvor: FINA, 2013, Obrada: ZADRA

4.4.4. Tržište

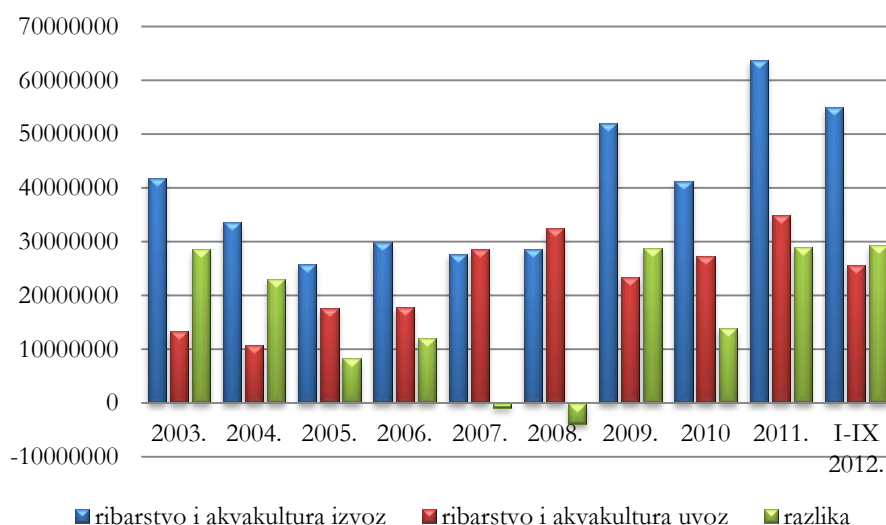
4.4.4.1. Međunarodno tržište

Ribarstvo predstavlja značajan segment u ukupnom izvozu poljoprivrednih proizvoda RH. Ukupna vrijednost izvezenih proizvoda ribarstva u 2010. iznosi 135.395.280 USD (33.950 tona), od čega svježi, smrznuti i soljeni proizvodi 113.119.244 USD (29.375 tona) i prerađeni proizvodi 22.276.036 USD (4.575 tona). U istom razdoblju Zadarska županija sudjeluje u ukupnom izvozu proizvoda ribarstva sa 41.266.465 USD – 30,47% (11.073 tona – 32,61%).

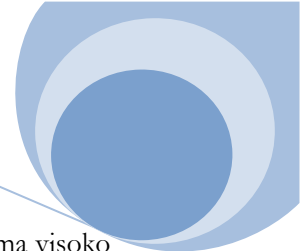
Zadarska županija sudjeluje u ukupnom RH izvozu proizvoda ribarstva sa 30,47%

Djelatnost ribarstva i akvakulture suficitarna je izvozna djelatnost u Zadarskoj županiji sa iznimkama u 2007. i 2008. Godini kada je uvoz bio veći od izvoza. Promatrajući robnu bilancu djelatnost Ribarstvo i marikultura vidljiv je rast izvoza u razdoblju od 2009. do 2011., dok je razina uvoza ostala na sličnoj razini. To sigurno pridonosi boljoj ekonomskoj efikasnosti ove djelatnosti. Izvoz je u razdoblju od I-IX 2012. Već premašio izvoz i prethodnih godina, osim u 2011. Zbog velikog porasta izvoza u 2011. i 2012. porasla je i pozitivna razlika ove djelatnosti.

Graf 18: Kretanje robne razmjene djelatnosti A 03 Ribarstvo i akvakultura u razdoblju 2003.-2011.

Izvor: DZS, obrada HGK – Zadarska županija

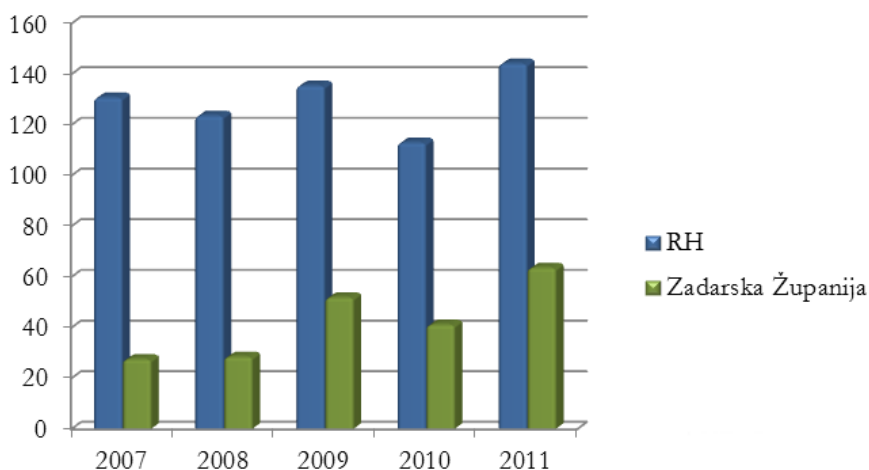

Najznačajniji izvozni proizvod je plavoperajna tuna iz uzgoja koja se izvozi u Japan, i koja zauzima visoko peto mjesto u ukupnom izvozu poljoprivrednih proizvoda i to s vrijednošću od 42.775.405 USD. Svježa riba koja se izvozi uglavnom na tržište EU - Italije uključuje najvećim dijelom glavonošce i rakove iz ulova, kao i lubina i komarču porijeklom iz uzgoja. U ukupnom izvozu važno je spomenuti i konzerviranu ribu (tuna i sitna plava riba). Najvažnije tržište za soljenu ribu je Italija.

Vrijednost uvezenih proizvoda ribarstva u istom razdoblju je znatno niža od izvoza i iznosi 78.433.000 USD (34.865 tona). Najvažniji uvozni proizvod je smrznuta haringa koja se koristi kao hrana za tune u uzgoju, i to u ukupnoj vrijednosti od 23.967.654 USD (6.346 tona). Najviše se uvoze proizvodi s područja Španjolske, Falklandskih otoka, Norveške, Švedske i Italije. U ukupnom uvozu proizvoda ribarstva Zadarska županija sudjeluje sa 27.309.350 USD – 34,81% (11.619 tona – 33,32%).

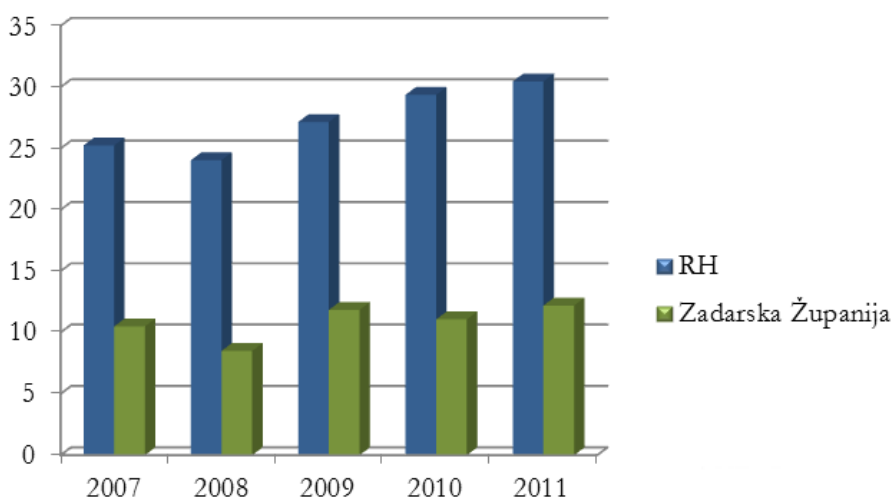
Ukupni volumen uvezenih proizvoda na razini RH veći je od izvoza, prvenstveno zahvaljujući niskoj vrijednosti uvezenih proizvoda, kao i uvozu već spomenute haringe za potrebe ishrane tuna u uzgoju.

Graf 19.: Izvoz proizvoda ribarstva RH i ZŽ za razdoblje 2006–2010 (USD)

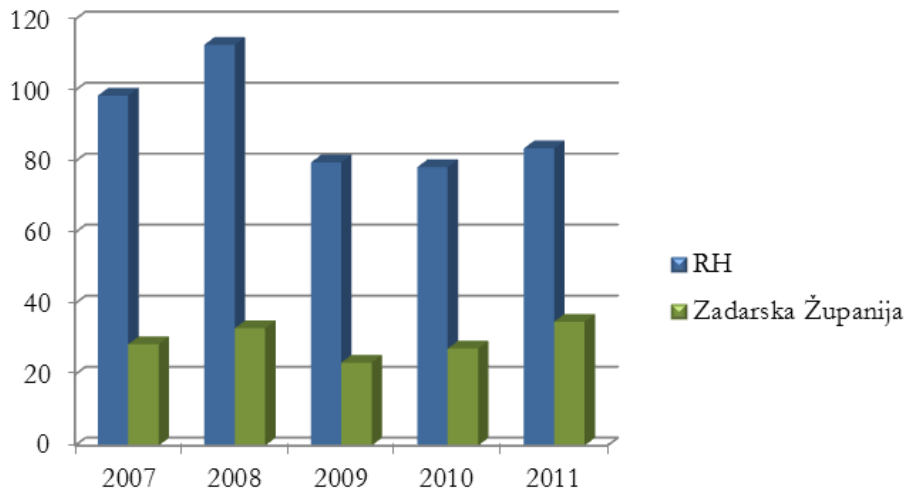
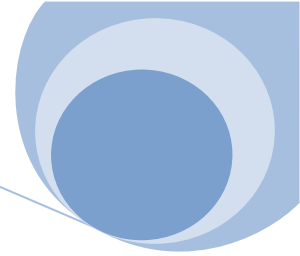
Izvor: HGK

Graf 20.: Izvoz proizvoda ribarstva RH i ZŽ za razdoblje 2006–2011 (tone)

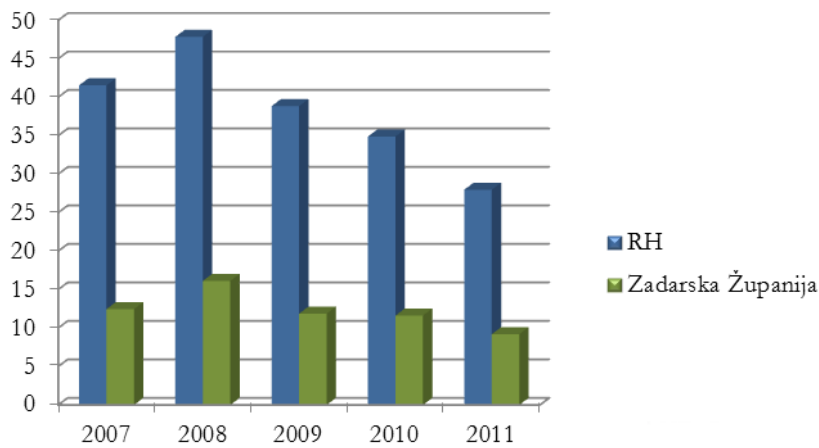
Izvor: HGK

Graf 21.: Uvoz proizvoda ribarstva RH i ZŽ za razdoblje 2006–2011 (USD)

Izvor: HGK

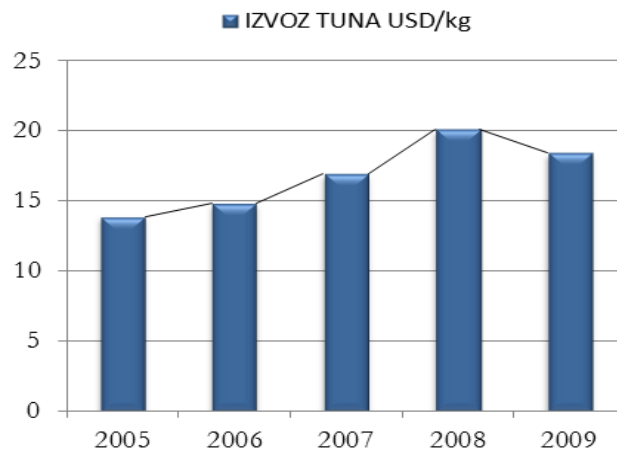
Graf 22.: Uvoz proizvoda ribarstva RH i ZŽ za razdoblje 2006–2010 (tone)

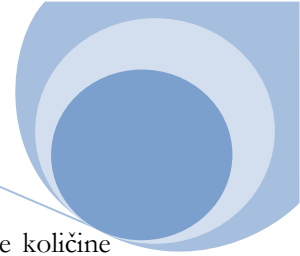
Izvor: HGK

S obzirom da se uzgoj tuna temelji na ulovu, proizvodnja kroz proteklo razdoblje pada, kao posljedica sve većih restriktivnih mjera ulova. Maksimum je dosegnut 2006. godine kada je iznosio 6087 tona, dok se nakon toga izvoz kreće oko 3-4.000 tona godišnje. Primjećuje se pad cijena uslijed krize na Japanskom tržištu. Međutim, vidljivi su znaci oporavka ovog specifičnog tržišta, tako da je za očekivati porast cijena.

Graf 23.: Izvozne cijene tune iz uzgoja 2005-2009 u USD,

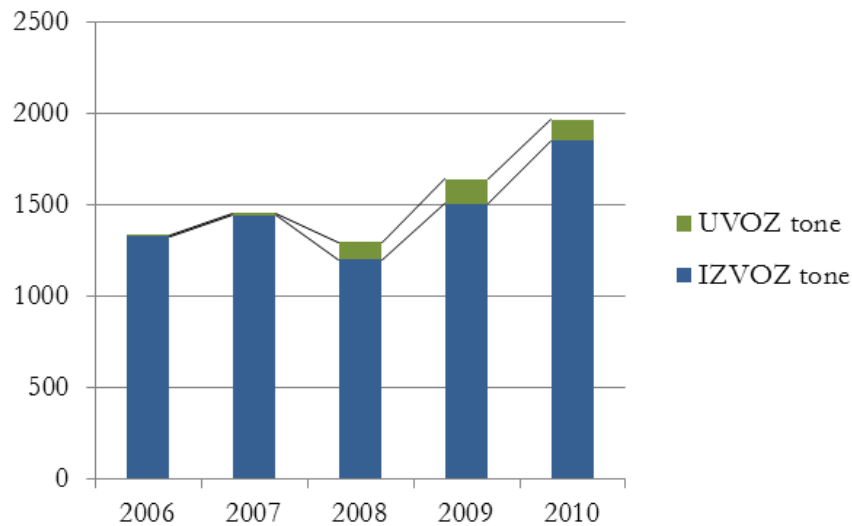

Izvor: HGK

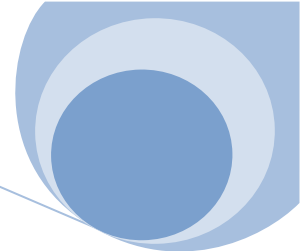

Izvoz lubina i komarče porijeklom iz uzgoja raste, i u 2010. godini iznosi 1850 tona. Izvozne količine ograničene su malim bescarinskim kvotama. Primjetan je i porast uvoza ovih proizvoda, međutim u beznačajnim količinama u odnosu na izvoz. Iako je tržište za ove proizvode znatno poraslo tijekom posljednjih dvadesetak godina, najznačajnije tržište i dalje ostaje Italija. Nova potencijalna tržišta su Slovenija, Poljska, Njemačka, Rusija. Nedostatak organizirane marketinške strategije za ove proizvode doprinosi poteškoćama u pronalaženju novih tržišta, kao i teškom održavanju stabilnih cijena.

Graf 24. Uvoz i izvoz lubina i komarče iz uzgoja 2006-2010 (tone),

Izvor: HGK

4.4.4.2. Domaće tržište

Organizacija domaćeg tržišta proizvodima ribarstva u RH temelji se na ribarskim zadrugama, otkupnim stanicama i registriranim prvim kupcima. Organizacija tržišta različita je za demerzalne i pelagične vrste. Najveći postotak visoko kvalitetnih demerzalne vrste izvozi se nakon prve prodaje, dok se male pelagične vrste plasiraju prema domaćoj preradi, ili prema uzgajalištima tuna.

Potrošači sa obalnih područja na kojima postoji duga tradicija uzgoja ribe u moru (Zadarska županija) imaju manje predrasuda prema ribi iz uzgoja.

U skladu sa ZMR (NN 56/10, 55/11) prvu prodaju mogu obavljati samo registrirani prvi kupci. Proizvodi ribarstva mogu se staviti prvi put na tržište jedino ako udovoljavaju standardima propisanim Zakonom o strukturnim potporama i organizaciji tržišta u ribarstvu (NN 153/09, 127/10, 50/12). Ovi standardi uključuju veličinske kategorije i kategorije svježine. RH je u procesu uspostave proizvođačkih organizacije (PO) u ribarstvu, na način kako je to predviđeno u EU, gdje su PO osnovni preduvjet uspostave potrebnih mehanizama organiziranog tržišta proizvoda ribarstva. U međuvremenu RH koristi dugogodišnju tradiciju organiziranja u zadruge, koje, pod uvjetom da su priznate u skladu s važećim

propisima, mogu koristiti uspostavljene mehanizme strukturnih potpora marketinškim organizacijama.

Ne postoje statistički podaci koji upućuju na način na koji se segmentira prodaja, odnosno kolike se količine proizvoda ribarstva plasiraju prema supermarketima, maloprodaji, hotelima ili restoranima. Segmentacija je sezonskog karaktera i mijenja se u odnosu na trenutnu potražnju.

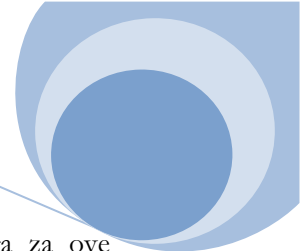
Nameće se potreba izrade marketinške strategije u svrhu veće valorizacije proizvoda marikulture.

Što se tiče proizvoda ribarstva porijeklom iz uzgoja, na domaćem tržištu najzastupljeniji su lubin i komarča. Manje od 40 % ove proizvodnje odlazi u izvoz, kako zbog niskih bescarinskih izvoznih kvota, tako i zbog sve većeg interesa domaćeg tržišta. Ova riba se uglavnom (oko 90%) nudi kao svježa, cijela, veličinske kategorije 300-400 g. Tek manji dio dolazi na tržište očišćenih škruga i utrobe, filetiran ili dodatno obrađen (mariniranje, smrzavanje i dimljenje). Također je važno napomenuti da lubin i komarča postižu znatno bolju cijenu na domaćem tržištu u odnosu na tržištu EU. Evidentno je da se tijekom nekoliko proteklih godine mijenjaju distributivni lanci za ove proizvode, tako da dolazi do značajnog porasta prodaje putem supermarketa. Domaće tržište za ove proizvode još uvijek je ozbiljno podcijenjeno i nameće se potreba izrade marketinške strategije koja će se bazirati na prethodno provedenim istraživanjima.

Školjkaši koji se plasiraju na domaćem tržištu porijeklom iz uzgoja su daganje i kamenice. Prodaja školjkaša podliježe čitavom nizu higijensko sanitarnih propisa, uključujući i obavezu prodaje kroz distributivne centre. Školjkaši se uglavnom prodaju direktno hotelima i restoranima, međutim plasiraju se i na klasičnim ribarnicama, kao i u supermarketima.

Sagledavajući domaće tržište važno je uzeti u obzir podatak DZS koji navodi da godišnja potrošnja proizvoda ribarstva iznosi manje od 9 kg per capita, što je znatno manje u usporedbi sa ostalim zemljama sa područja Sredozemlja. Najvažniji razlog ovako male potrošnje je svakako visoka cijena proizvoda ribarstva, kao i nedovoljna edukacija potrošača o važnosti ovih proizvoda u zdravoj prehrani.

MP pokrenulo je u suradnji s HGK dugoročni projekt promocije proizvoda ribarstva na domaćem tržištu. U razvijanju nacionalne marketinške strategije proizvoda ribarstva važno je uzeti u obzir preferencije potrošača. Provedena istraživanja pokazuju da domaći potrošači preferiraju svježiju ribu u odnosu na smrznutu, domaću u odnosu na uvoznu, cijelu ribu u odnosu na dodatno obrađenu. Manje od 10% ukupne potrošnje predstavlja dodatno obrađena riba, i to uglavnom ona iz konzerve. Najviše se nabavlja riba nižih cjenovnih kategorija, kao oslić i srdela. Riba se najčešće konzumira jednom tjedno, i to kod kuće. Potrošači radije nabavljaju ribu na malim ribarnicama, nego u supermarketima i smatraju da je ponuda ribe dobra. Potrošnja ribe je direktno povezana s tradicijom, i veća je u obalnim područjima u odnosu na

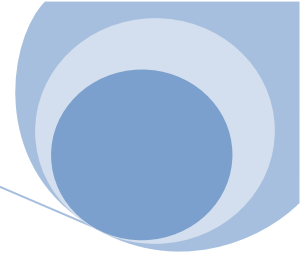
kontinent. Zemljopisna pripadnost potrošača izuzetno je važna u osmišljavanju marketinga za ove proizvode.

Domaći potrošači konzumiraju ribu iz uzgoja (lubin, komarča) u količini od jedva 0,5kg godišnje. Glavni razlog ovako male potrošnje je nepoznavanje karakteristika ribe iz uzgoja, kao i postojeće predrasude potrošača prema ovim proizvodima. Tako potrošači smatraju da je ova riba masnija i slabijeg okusa od one porijeklom iz ulova. Potrošači iz kontinentalnih područja imaju znatno manje predrasuda prema ovim proizvodima, obzirom na dugu tradiciju uzgoja ribe u slatkim vodama (pastrva, šaran), koji su gotovo u potpunosti zamijenili ribu iz ulova. Također je primjetno da manje predrasuda imaju i potrošači sa obalnih područja na kojima postoji duga tradicija uzgoja ribe u moru (Zadarska županija). U svrhu povećanja potrošnje ribe iz uzgoja, koja već sada predstavlja jedinu alternativu nedostatnoj količini proizvoda iz ulova, nameće se izrazita potreba donošenja marketinške strategije za ove proizvode. S obzirom da kvaliteta ribe iz uzgoja nije ujednačena, izuzetno je važno da sami uzgajivači na razini svoje grupacije, usvoje obvezujuće minimalne standarde kvalitete, kao temelj svih marketinških aktivnosti. Dobro organizirane promotivne aktivnosti potrebno je provoditi počevši edukacijom djece u školama i vrtićima, preko oglasa, promocija, besplatnih ponuda, pa do održavanja popularnih radionica za odrasle. Također je potrebno raditi na diversifikaciji proizvoda, tako da se riba ponudi u onom obliku koji najbolje odgovara novoj radnoj generaciji koja traži proizvod koji je lako pripremiti i koji se uklapa u trend „zdravog življenja“, kao i sve većem broju samačkih domaćinstava (mladih i starih), koji također traže proizvod koji je spreman za upotrebu.

Istovremeno, restorani i hoteli već su prepoznali sve prednosti ribe iz uzgoja, i uglavnom su orijentirani upravo na ove proizvode. Naime, ovi proizvodi su uvijek dostupni, uvijek dolaze u istoj prezentaciji, poznatog su porijekla, i što je najvažnije, uvijek su sveži.

Sažetak

- 81 % gospodarskih subjekata Sektora u ZZ ima sjedište na ruralnom području.
- Od 10 poduzeća s najvišim prihodima u RH (2011.g), registriranih za djelatnost morskog ribolova, 4 su u ZZ
- Od 5 poduzeća s najvišim prihodima u RH (2011.g), registriranih za djelatnost morske akvakulture, 4 je u ZZ.
- Ukupni prihodi u Sektoru u ZZ četverostruko su porasli u periodu od 2001. – 2011.
- Broj zaposlenih u Sektoru u ZZ trostruko je porasao u periodu od 2001.-2011.
- Prosječna neto plaća u sektoru, manja je od prosječne plaće u RH.
- 29% od ukupnog broja zaposlenih u RH u pravnim osobama u Sektoru, zaposleno je u ZZ.
- 42% ukupnih investicija u Sektoru u 2011. godini otpada na ZZ.
- Djelatnost ribarstva i akvakulture je suficitarna izvozna djelatnost u Zadarskoj županiji.

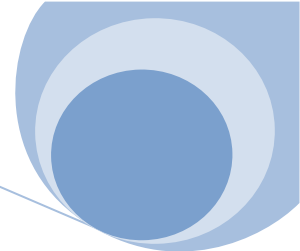

5) SWOT analiza sektora ribarstva Zadarske županije

SWOT analiza predstavlja metodu pomoću koje se ocjenjuje strategija sektora i uključuje četiri ključna faktora: snage (**strengths**), slabosti (**weakness**), šanse (**opportunities**) i prijetnje (**threats**). Snage i slabosti predstavljaju unutrašnje (dobre i loše) karakteristike Sektora, dok šanse i prijetnje dolaze iz okruženja. Pomoću SWOT analize identificiramo i uzimamo u obzir ključne čimbenike u trenutku strateškog određenja pravca u kojem će se razvijati Sektor.

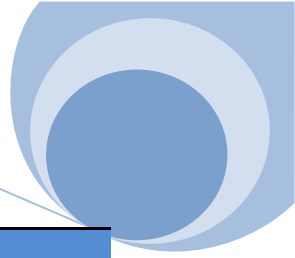
SWOT analiza je napravljena na temelju provedene analize stanja, zaključaka radnih skupina, stručne literature, razvojnih dokumenata te ekspertnog znanja. Pomoću svega navedenog dobivena je lista, snaga, slabosti, prilika i prijetnji.

Razmatranjem matrice SWOT – dobivamo sažeti pregled stanja Sektora u Zadarskoj županiji. Tako izrađena SWOT analiza, uz izrađenu Analizu stanja predstavlja temelj za određivanje vizije, te ciljeva i prioriteta.

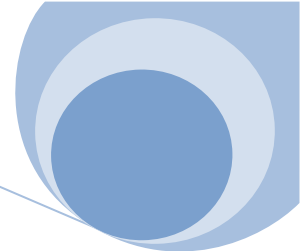

SWOT ANALIZA

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Tradicija u ribolovu, akvakulturi i preradi • Jaki ljudski potencijali u sektoru ribolova i akvakulture • Dobra prometna povezanost (kopnena) • Cjenovna konkurentnost • Turističko tržište • Postojeća jaka proizvođačka industrija u sektoru akvakulture • Novo izgrađeni kapaciteti u sektoru prerade • Najveći udio ulova plave ribe se odvija u zoni B koju većinski pokriva Zadarska županija • Blizina ribolovnog područja • Veliki broj ribarskih profesionalaca • Dugotrajna prisutnost na EU i svjetskom tržištu • Izvozna orijentiranost • Rast svih ekonomskih pokazatelja u sektoru • Djelovanje na PPDS – u (zapošljavanje na područjima gdje je zapošljivost otežana) • Zapošljavanje teže zapošljivih radnih skupina (po dobu, spolu, obrazovanosti) • Bogato ribolovno područje • Velika tradicija u sportskom i rekreacijskom ribolovu • Dovoljan broj poduzetničkih zona • Primjena integralnog upravljanja obalnim područjem (kroz ŽPP, sustav koncesioniranja, registar koncesija) • Financijska stabilnost i značaj sektora za lokalnu zajednicu • Velika bioraznolikost ekonomski značajnih vrsta i raznolikost ribolova • Povoljni okolišni uvjeti, kakvoća mora i velika raznolikost morskog staništa koja utječe na iznimnu kvalitetu proizvoda ribarstva • Postojanje sustava praćenja stanja resursa (znanstveni monitoring) • Uspostavljen informacijski sustav u ribarstvu i sustav nadzora ribolovne flote • Postojeće ribarske zadruge • Sve lokacije za akvakulturu u sustavu procjene utjecaja na okoliš 	<ul style="list-style-type: none"> • Neadekvatna logistička podrška za opskrbu ribarskih plovila gorivom • Problem nedostatka ribarske infrastrukture – manjak vezova • Neusklađenost dimenzija kapaciteta flote s kapacitetom namjenski uređene obale i količinom ulova • Nedostatak remontnih brodogradilišta • Niska kapacitiranost iskrcajnih mjesta • Nedovoljna povezanost proizvođača i niska razina organizacije proizvođača za nastup na EU i svjetskom tržištu • Diskrepancija sektora turizma i sektora ribarstva • Iskrcajna mjesta neusklađena sa EU standardima • Nedostatna zastupljenost županijskih predstavnika lokalnog ribarskog sektora u nacionalnim strukovnim tijelima • Problemi sa plasmanom ribe (nedovoljna prometna povezanost morskim putem - ukidanje trajekta prema Anconi) • Nepostojanje brenda • Niska razina educiranosti i neadekvatna euduciranost kadra u sektoru ribolova i prerade • Nebriga za održanje tradicijskih obrta u ribarstvu • Postojanje sivog tržišta • Neravnomjerno iskorištavanja priobalnih ribolovnih resursa u unutarnjem ribolovnom moru RH • Nedovoljna tržišna valorizacija određenih vrsta morskih organizama – posljedično, nemogućnost plasmana • Tradicija prodaje samo određenih vrsta u restoranima • Nerazvijeno domaće tržište • Slaba povezanost znanosti i struke • Nedostatni administrativni kapaciteti u UR na županijskoj razini • Nedostatak obalne infrastrukture za funkcioniranje postojeće marikulture • Onečišćenje morskog dna krupnim otpadom • Zastarjelost dijela prerađivačkih kapaciteta za preradu sitne plave ribe • Problem zbrinjavanja otpadnih voda riboprerađivačke industrije u poslovnim zonama

PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Osnivanje organizacija proizvođača • Ulaskom u EU smanjuju se trgovinske barijere • Predpristupni, strukturni, kohezijski fondovi EU • Jačanje funkcije i uloge zadruga • Rastući trendovi u povezivanju ribarstva i turizma • Niska potrošnja ribe – mogućnost povećanja • Izgradnja Luka Gaženica i Lamjane • Rastući interes tržišta za proizvodima akvakulture, • Rastući interes za selektivnim oblicima turizma (ribolovni turizam) • Osnivanje FLAG-ova i mogućnosti korištenja poticajnih sredstava za ruralni razvoj i EFF-a • Razvoj novih tržišnih brandova • Rastući interes za stvaranje centara izvrsnosti i korištenje novih tehnologija • Nacionalna potpora umrežavanju i povezivanju proizvođača i prerađivača u zadruge i klastere • Nacionalna sredstva za ujednačeni regionalni razvoj • Dovođenje projektne dokumentacije za izgradnju ribarske luke sa iskrcajnim mjestom Tkon – Biograd • Rast svijesti potrošača o važnosti ribe u zdravoj prehrani • Rastući interes sektora za školovanjem stručnog kadra 	<ul style="list-style-type: none"> • Ukupan pad ulova (količine i vrijednosti) u koćarskom i priobalnom ribolovu pridnenih vrsta • Pad prosječne ulovne veličine (pecature) male plave ribe • Nedovoljna kontrola bioresursa • Pad vrijednosti ulova (kn po kg) male plave ribe zbog pada veličine ulovljenih jedinki • Neinformiranost sektora o prilikama i prijetnjama prilikom ulaska u EU • Neusklađenost ulovnih i prerađivačkih kapaciteta • Klimatske promjene - Globalno zatopljenje • Upliv invazivnih vrsta • Ekološke katastrofe • Nepostojanje plana intervencija za cijeli Jadran, • Utjecaj gospodarske krize u nacionalnom i međunarodnom okruženju • Koćarski ulov - Zakonska odredba o minimalnom broju članova posade - prevelik za ekonomsku održivost koćarskog ribolova

6) Program razvoja ribarstva Zadarske županije

6.1 Vizija, strateški ciljevi i prioriteti razvoja ribarstva

Rezultati **SWOT** analize osiguravaju temelje za definiciju ciljeva i prioriteta razvoja sektora ribarstva Zadarske županije. Prilikom definiranja ciljeva i prioriteta vodilo se računa da se ciljevi budu definirani po **5 C¹⁰** kriteriju, odnosno da budu jasni, međusobno povezani, mjerljivi, dostižni i ostvarivi na lokalnoj razini.

6.1.1 Vizija

Vizija Programa razvoja sektora ribarstva Zadarske županije određena je za razdoblje koje je duže od razdoblja trajanja ovoga programa. Određena je za razdoblje od 2013. – 2020. i glasi:

Sektor ribarstva u Zadarskoj županiji je održiv, ekonomski stabilan, razvijene infrastrukture, jakih ljudskih potencijala i uređenog tržišta. Potrošnja ribe i tehnološka razvijenost sektora su na razini zemalja EU.

Skraćena verzija:

„ZADARSKA ŽUPANIJA JE CENTAR RIBARSTVA JADRANSKE REGIJE.“

6.1.2. Ciljevi i prioriteti

Tablica 32: Pregled ciljeva i prioriteta Sektora

PROGRAM RAZVOJA SEKTORA RIBARSTVA ZADARSKE ŽUPANIJE	
CILJ 1	RAZVOJ INFRASTRUKTURE ZA POTREBE SEKTORA RIBARSTVA SUKLADNO SA EU STANDARDIMA
Prioritet 1.1	Usklađivanje Županijskog prostornog plana sa potrebama sektora ribarstva
Prioritet 1.2	Poticanje projekata izgradnje i/ili rekonstrukcije ribarske infrastrukture (ribolov, uzgoj i prerada)
Prioritet 1.3	Poticanje projekata izgradnje i/ili rekonstrukcije skladišnih, uzgojnih i prerađivačkih kapaciteta u Sektoru ribarstva
Prioritet 1.4	Osiguravanje komunalne infrastrukture za potrebe Sektora
CILJ 2	JACANJE LJUDSKIH POTENCIJALA U SEKTORU RIBARSTVA
Prioritet 2.1	Planiranje razvoja centra kompetencije u sektoru ribarstva
Prioritet 2.2	Osnivanje Županijskog savjeta za ribarstvo
Prioritet 2.3	Poticanje očuvanja tradicijskih vještina i znanja u ribarstvu
Prioritet 2.4	Organiziranje specijalističkih edukacija i informiranje u sektoru ribarstva
CILJ 3	UREĐENJE TRŽIŠTA U SEKTORU RIBARSTVA SUKLADNO SA EU STANDARDIMA

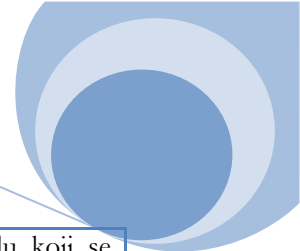
¹⁰5C kriterij - Jedan od najpoznatijih kriterija za postavljanje ciljeva, po kojem ciljevi moraju biti: svima jasni, svaki cilj treba biti konzistentan s drugim ciljevima čime se osigurava njihova povezanost mjerljivi kako bi se moglo kontrolirati njegovo ostvarenje, izazovni, ali ne i nedostižni i trebaju biti ostvarivi da bi imali smisla.

Prioritet 3.1	Brendiranje gradske ribarnice
Prioritet 3.2	Učinkovito provođenje mjera kontrole i nadzora
Prioritet 3.3	Poticanje udruživanja u sektoru ribarstva (udruge, zadruge, organizacija proizvođača, klasteri) i organizacija FLAG-a
Prioritet 3.4	Unaprijeđenje marketinga, certificiranja, označavanje i brendiranje proizvoda ribarstva
Prioritet 3.5	Poticanje Jedinica lokalne samouprave (JLS) u osiguravanju minimalnih uvjeta za prodaju ribe
CILJ 4	EKONOMSKI RAST SEKTORA UZ PRIMJENU NAČELA ODRŽIVOSTI
Prioritet 4.1	Poticanje smanjivanja troškova u svrhu prilagođavanja ribolovnih kapaciteta stanju resursa
Prioritet 4.2	Potpota uvođenju novih tehnologija
Prioritet 4.3	Potpota diversifikaciji i dodavanju novih vrijednosti proizvodima ribarstva
Prioritet 4.4	Poticanje tržišno orijentiranog rasta uzgoja ribe i školjkaša
Prioritet 4.5	Poticanje ribolovnog turizma
Prioritet 4.6	Unaprijeđenje suradnje sektora ribarstva sa znanstvenim i stručnim institucijama
CILJ 5	POVEĆANJE POTROŠNJE RIBE
Prioritet 5.1	Edukacija potrošača
Prioritet 5.2	Povećanje broja ribljih obroka u školama i vrtićima
Prioritet 5.3	Poticanje promocije konzumacije lokalnih ribarskih proizvoda
Prioritet 5.4	Ispitivanje tržišta i stavova potrošača

1. Opis cilja: Razvoj infrastrukture za potrebe sektora ribarstva sukladno sa EU standardima

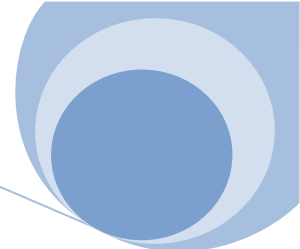
Velike investicije koje su u planu u sektoru ribarstva biti će ugrožene ne osigura li se ribarskim subjektima osnovna infrastruktura za normalno poslovanje. Proizvodni subjekti često svoju proizvodnju i investicije prilagođavaju nedostatcima komunalne mreže, što onemogućava normalni razvoj, a znatno i povećava troškove poslovanja. Nadalje, troškovi ribolova i održavanja ribarskih brodova postavljaju veliku stavku u ribolovu, koja često dovodi u pitanje ekonomsku održivost samog ribolova. Dioničar Sektora je nužno upoznat sa regulativom koja ih očekuje ulaskom u EU. Važno je i redovito upoznavanje ribara sa stanjem biozaliha i očekivanjem njihovog kretanja. Uvođenje novih tehnologija je važno u cjelokupnom ribarskom sektoru. Nove tehnologije su prvenstveno značajne za dodavanje vrijednosti proizvodu ali i za prilagodbu ribarske industrije novim prehrambenim navikama i potrebama potrošača.

PRIORITET	Usklađivanje Županijskog prostornog plana sa potrebama sektora ribarstva
Opis prioriteta	Izgradnja, dogradnja ili značajna rekonstrukcija infrastrukture koja je potrebna i/li koju je potrebno uskladiti sa EU standardima podrazumijeva gradnju koja se provodi sukladno propisima iz područja gradnje i prostornog uređenja te zaštite okoliša. Županijski prostorni plan prethodi planovima nižeg reda, a ima i vrlo određenu ulogu u definiranju građevina na pomorskom dobru kao što su to luke, privezišta, građevine u Zaštićenom obalnom pojasu (ZOP) koje su nužno vezane uz samu obalu i izlazak na more. Zato je prvenstvena potreba uskladiti trendove razvoja ribarstva s primjerenim korištenjem prostora neophodnim za razvoj ove djelatnosti. Također je potrebno planski razgraničiti infrastrukturne objekte po kapacitetu i uložiti u razvoju ribarstva kako bi se ostvario kriteriji cjelovitosti, koji je nužan za postizanje usklađenog razvoja ovog sektora u ŽŽ.
CILJ	Prostorni plan Zadarske županije prilagođen potrebama sektora ribarstva.
AKTIVNOSTI	U okviru ove mjere će se financirati izrada stručnih podloga, potrebnih za unošenje

	potrebnih izmjena i dopuna prostornog plana Zadarske županije, u dijelu koji se odnosi na namjenu prostora i korištenje pomorskog dobra prema razvojnim potrebama ribarstva u Zadarskoj županiji.
NOSITELJI	ZŽ, Zavod za prostorno uređenje
KORISNICI	ZŽ, Državna lučka uprava, Županijska lučka uprava, Gospodarski subjekti na području ZŽ.
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Izrađen program razvoja ribarske infrastrukture u ZŽ; • Izrađena predinvesticijska studija izgradnje suprastrukture u ribarskoj luci Gaženica; • Izmijenjen prostorni plan ZŽ sukladno razvojnim potrebama sektora ribarstva u ZŽ.

PRIORITET	Izgradnja infrastrukture i suprastukture u ribarskim lukama Gaženica, Lamjana i Biograd n/m - Tkon
Opis prioriteta	Izgradnja lučke infrastrukture i suprastrukture u ribarskim lukama od vitalnog je značenja za daljnji razvoj ribarstva u Zadarskoj županiji. Ovim bi se uredio najveći dio iskrcaja ribe koji se obavlja u ovim lukama koje su u nadležnosti državne i županijske lučke uprave. Izgradnja objekata na kopnu koji su u funkciji logističke potpore ribarima nužan je preduvjet za postizanje EU standarda koji se odnose na manipulaciju, kontrolu i kvalitetu ribe. Sukladno tome potrebno je izraditi projektnu dokumentaciju potrebnu za aplikaciju za različite izvore financiranja kako bi se pomoću tih sredstava izgradila planirana infrastruktura i suprastruktura.
CILJ	Izgradnja lučke infrastrukture i suprastrukture u ribarskim lukama Gaženica, Lamjana i Biograd n/m – Tkon.
AKTIVNOSTI	U okviru ove mjere će se financirati izrada projektne dokumentacije za izgradnju infrastrukture i suprastrukture u ribarskim lukama Gaženica, Lamjana i Biograd n/m – Tkon.
NOSITELJI	ZŽ, JLS, ribarske zadruge, nadležna ministarstva, organizacije proizvođača
KORISNICI	Ribari RH, uzgajivači ribe i drugih morskih organizama koji obavljaju iskrcaj na području Zadarske županije.
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Izrađena projektna dokumentacija za izgradnju; • Izrađena aplikacija za sredstava EU fondova.

PRIORITET	Poticanje projekata izgradnje i/ili rekonstrukcije skladišnih, uzgojnih i prerađivačkih kapaciteta u Sektoru ribarstva
Opis prioriteta	Razvojem infrastrukture za potrebe sektora ribarstva, te razvojem usluga za potporu potaknut će se daljnji razvoj poduzetništva u sektoru ribarstva kao u jednom od nositelja gospodarskog razvoja Zadarske županije. Pod poticanje izgradnje i/ili rekonstrukcije ribarske infrastrukture podrazumijeva se poticanje izgradnje i/ili rekonstrukcije pogona za uzgoj i preradu riba, rakova, mekušaca i drugih vodenih beskralješnjaka, uključujući i mrjestilišta na kopnu, prostora za instalaciju opreme za ventilaciju i klimatizaciju, pogona za hlađenje, skladištenje, pakiranje i otpremu proizvoda ribarstva, popratnih energetske objekata, izgradnje i/ili rekonstrukcije vodovodne, plinske, električne i kanalizacijske mreže, uključujući postrojenja za obradu otpadnih voda i sprječavanje onečišćenja zraka i sve ostale potrebne infrastrukture.
CILJ	Povećavanje konkurentnosti sektora ribarstva.
AKTIVNOSTI	U okviru ove mjere će se financirati aktivnosti: izrade projektne dokumentacije, pružanje savjetodavnih i konzultantskih usluga (priprema dokumentacije i apliciranje) vezano za potencijalne izvore financiranja (npr. IPARD 103, 302).
NOSITELJI	Uzgajivači i prerađivači ribe i drugih morskih organizama na području Zadarske županije, Razvojne agencije, HGK, HOK i Zadarska županija..
KORISNICI	Gospodarski subjekti u ribarstvu
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Broj novih ili rekonstruiranih objekata u sektoru ribarstva; • Broj prijavljenih projekata na različite izvore financiranja.

PRIORITET	Osiguravanje komunalne infrastrukture za potrebe Sektora
Opis prioriteta	Pogoni za preradu ribe su u pravilu veliki potrošači električne energije i vode, sa specifičnim potrebama u zbrinjavanju većih količina otpadne vode. U dijelu poslovnih zona javlja se problem osiguravanja dovoljne angažirane snage električne energije, što je osobito značajno za pogone koji ribu prerađuju smrzanjem. Također većim djelom nije riješeno odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda. Zbog navedenog tvornice uglavnom nisu spojene na sustav javne odvodnje što znatno otežava normalno poslovanje i podiže trošak prerade.
CILJ	Daljnji razvoj ribarstva, uzgoja i prerade ribljih proizvoda.
AKTIVNOSTI	U okviru ove mjere će se financirati slijedeće aktivnosti: izrada projektne dokumentacije za rješavanje komunalne infrastrukture i izgradnja i uređenje uređaja za zbrinjavanje otpadnih voda.
NOSITELJI	ZŽ, JLS, županijske razvojne agencije, HGK, HOK i Poljoprivredna savjetodavna služba.
KORISNICI	Gospodarski subjekti u ribarstvu.
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Broj izrađenih projekata u području komunalne infrastrukture za potrebe Sektora.

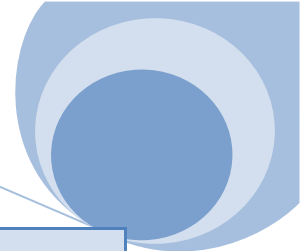

2. Jačanje ljudskih potencijala u sektoru ribarstva

Od svih priobalnih županija, ribarstvo je najrazvijenije u Zadarskoj županiji. Zadarska županija je kroz povijest značajno doprinijela razvoju ribarstva u Hrvatskoj ali i šire. S obzirom da se zadnjih godina bilježi veliki rast ribarskog sektora, intenzivira se potreba za kvalitetnim kadrovima u svim njegovim segmentima. Paralelno, dolaskom novih tehnologija, dolazi do odumiranja dijela znanja, vještina i tradicija, koja predstavljaju kulturno povijesnu baštinu, a čiji segmenti su i dalje važni primjerice u ribolovu (krpanje ribarskih mreža). S obzirom na veličinu i značaj ribarskog sektora u ukupnom gospodarstvu Zadarske županije, nužna je organiziranost i povezanost samog sektora, koji bi putem organiziranog djelovanja trebao koordinirati i usmjeravati razvoj Zadarskog ribarskog sektora.

PRIORITET 2.1	Planiranje razvoja centra kompetencije u sektoru ribarstva
Opis prioriteta	Udio ribarstva u gospodarstvu ZZ kao i udio ribarstva ZZ u cjelokupnom hrvatskom ribarstvu ukazuje na to da se radi o prioritetnoj gospodarskoj grani u županiji. Razvoj ribarstva, osim kroz izravna ulaganja, ovisi i o ukupnom okruženju stručnoj i znanstvenoj potpori, o razvojnim projektima i stručnom kadru koji daje podršku realnom sektoru. U zadarskoj županiji ne postoji niti jedna županijska institucija kojoj je prvenstveni cilj ekonomski i tehnološki razvoj sektora ribarstva. U takvom okruženju ribari i uzgajivači su često okrenuti državnim institucijama i znanstvenim ustanovama koje nisu na teritoriju županije i koje nemaju razvijen regionalni senzibilitet prema razvoju ribarstva. Istovremeno velik broj stručnjaka za ribarstvo u ZZ djeluje kroz realni sektor kao i kroz državne institucije, međutim njihov rad nije institucionalno objedinjen u smjeru održivog i odgovornog razvoja županije.
CILJ	Osigurati stručno-znanstvenu potporu sektoru ribarstva na razini županije.
AKTIVNOSTI	U okviru ove mjere će se financirati slijedeće aktivnosti: izrada potrebne dokumentacije i izrada koncepta centra kompetencije.
NOSITELJI	Zadarska županija i razvojne agencije.
KORISNICI	Ukupni sektor ribarstva
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Definiranje lokacije centra; • Definiranje financiranja centra; • Definiranje ustroja centra.

PRIORITET 2.2	Osnivanje Županijskog savjeta za ribarstvo
Opis prioriteta	Ribari i uzgajivači ribe i školjkaša ZZ su organizirani kroz Gospodarsku komoru, Obrtničku komoru i kroz tri ribarske zadruge. U ZZ djeluju uredi Uprave ribarstva MP, Poljoprivredne savjetodavne službe kao i nedavno uspostavljeni odjeli Sveučilišta vezani za pomorstvo, poljoprivredu i biologiju mora. Ribarstvo ZZ ima potrebu objedinjavanja svih inicijativa, razvojnih aktivnosti i ostalih aspekata sa jednog mjesta, i to na razini županije. Kvalitetnim i sveobuhvatnim artikuliranjem potreba i smjernica razvoja kroz Županijski savjet za ribarstvo omogućava se kvalitetnije, odnosno potpunije oblikovati interes sektora i time lakše ostvarivanje održivosti u okviru sve veće dinamike promjena u sektoru općenito.
CILJ	Osigurati stalno praćenje sektora sa jednog mjesta na razini županije.
AKTIVNOSTI	U okviru ove mjere će se provoditi će slijedeće aktivnosti. uspostava županijskog savjeta i donošenje plana rada Savjeta.
NOSITELJI	Zadarska županija.

KORISNICI	Ukupni sektor ribarstva.
INDIKATORI	Osnovan Županijski savjet.

PRIORITET 2.3	Poticanje očuvanja tradicijskih vještina i znanja u ribarstvu
Opis prioriteta	Dolaskom novih tehnologija ulova i prerade ribe gube se brojna tradicionalna znanja i vještine, a važne su za funkcioniranje ribarskog sektora (npr. krpanje ribarskih mreža i popravak drvenih brodova) kao i vještine i znanja koje imaju kulturološku i tradicionalnu vrijednost (npr. pojedine ribolovne tehnike ili alati). U svrhu očuvanja starih znanja i vještina potrebno je organiziranje obuke gdje će se podučavati tradicionalne vještine, te evidentirati, popisati i opisati tradicionalne ribarske vještine, znanja i običaje.
CILJ	Očuvanje tradicijskih znanja i vještina u ribarstvu.
AKTIVNOSTI	U okviru ove mjere će se financirati slijedeće aktivnosti: organiziranje tečajeva i radionica gdje bi se podučavale tradicionalne ribarske vještine, izrada publikacija kojim bi se popisale i opisale tradicionalne ribarske vještine, znanja i običaji koji se koriste i koji su se koristili u našem ribarstvu.
NOSITELJI	ZŽ, JLS, županijske razvojne agencije, HGK, HOK i HPK.
KORISNICI	Gospodarski subjekti u ribarstvu
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Broj održanih tečajeva i radionica; • Broj izdanih publikacija.

PRIORITET 2.4	Organiziranje specijalističkih edukacija i informiranje u sektoru ribarstva
Opis prioriteta	Samo informirani i educirani sudionici u ribarstvu mogu zadržati korak s promjenama u okruženju. Osim zakonom propisanog obrazovanja, ulaskom RH u EU hrvatsko ribarstvo treba slijediti razvojne smjernice koje se donose na razini EU. Također, ključni dionici sektora ribarstva imati će priliku sudjelovati u donošenju mjera upravljanja u ribarstvu, na razini Sredozemlja i to kroz regionalna savjetodavna tijela (MedRAC). To predstavlja priliku za hrvatske ribare, ali i prijetnju ukoliko ne budu primjereno educirani i informirani. Ribarstvo obuhvaća proizvodnju hrane, korištenje pomorskog dobra, plovidbu i korištenje različitih postrojenja iz čega proizlazi potreba poznavanja svih odgovarajućih standarda. Kriteriji se u tom smislu stalno usklađuju s novim spoznajama i postaju nove sastavnice standarda i propisa.
CILJ	Postizanje potrebne razine znanja i informiranosti unutar sektora.
AKTIVNOSTI	U okviru ove mjere će se financirati slijedeće aktivnosti: održavanje radionica, seminara, tečajeva i stjecanje obaveznih uvjerenja i isprava.
NOSITELJI	HGK, HOK, Razvojna agencija, Županija i PSS.
KORISNICI	Gospodarski subjekti u sektoru ribarstva
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Broj održanih radionica; • Broj održanih seminara; • Broj održanih tečajeva.

3. Uređenje tržišta u sektoru ribarstva sukladno sa EU standardima

Tržište u sektoru ribarstva na području Zadarske županije nije uređeno na zadovoljavajući način. Za uređenje tržišta nužne su mjere kontrole i nadzora koje moraju provoditi sve nadležne institucije. Kontrola i nadzor o uvjetima i načinu stavljanja u promet riba i drugih morskih organizama mora se osigurati od mjesta ulova do mjesta krajnje prodaje. Kontrola kvalitete i adekvatni higijenski standardi samo su djelomično osigurani. Iako se prodaja sitne plave ribe odvija na legalnom tržištu, potrebno je osigurati bolje uvjete za očuvanje kvalitete ulova, prvenstveno u ljetnim mjesecima (hladni lanac) od mjesta iskrcaja do mjesta prerade. Prodaja ribe i drugih morskih organizama odvija se velikim dijelom na ilegalnom tržištu. Razlog ovakve prodaje je veliki broj iskrcajnih mjesta i mjesta prve prodaje koja nisu precizno definirana, što otežava nadzor i kontrolu. Za osiguranje potrebne kontrole i nadzora moraju se uložiti dodatni naponi kako na nacionalnoj tako i na lokalnoj razini. Problem predstavlja i nedovoljna organiziranost ribara, samostalni izlazak na tržište, mali broj inovacija, te zaostajanje u primjeni novih tehnologija. Otklanjanje ovih ograničenja su pretpostavke za uređenje tržišta u sektoru ribarstva na području Županije.

PRIORITET 3.1	Brendiranje gradske ribarnice
Opis prioriteta	Na području ZŽ veliki je broj gospodarskih ribara koji obavljaju ribolov ribe visoko kvalitetne ribe malim ribolovnim alatima i koji se suočavaju s problemom zajedničkog izlaska na tržište. Uređenjem trženja na komunalnim ribarnicama a posebno gradske ribarnice u Zadru značajno bi se doprinijelo rješavanju ovog problema. Imajući u vidu da je Zadar mediteranski grad sa sve dužom turističkom sezonom i sve većim brojem gostiju koji traže prepoznatljiv i kvalitetan lokalni proizvod, potrebno je prezentirati ribu i druge morske organizme kao posebnost grada Zadra. Brendiranjem gradske ribarnice na najbolji način prezentirala bi se riba lokalnih ribara svojom kvalitetom, svježinom i cijenom. Prioritet grada Zadra kao „najribarskijeg“ treba biti promocija ribe i ribljih proizvoda kao osnova zdrave prehrane kroz modernu i prepoznatljivu gradsku ribarnicu prilagođenu zahtjevima današnjeg potrošača. Zajednička ribarstvena politika EU podupire koncentraciju ponude, njeno usklađivanje sa zahtjevima tržišta, smanjenje troškova proizvodnje i stabilizaciju proizvođačkih cijena.
CILJ	Promicanje i povećanje prodaje ribe lokalnih ribara kroz prepoznatljivu gradsku ribarnicu
AKTIVNOSTI	U okviru ove mjere će se provoditi će slijedeće aktivnosti: izrada projektne dokumentacije, izgradnja, uređenje i opremanje gradske ribarnice, brendiranje.
NOSITELJI	Grad Zadar, ZŽ, županijske razvojne agencije
KORISNICI	Ribari Zadarske županije, lokalna zajednica, potrošači
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Brendirana Gradska ribarnica; • Izrađena projektna dokumentacija; • Standardizirana prodaja ribe na Gradskoj ribarnici.

PRIORITET 3.2	Učinkovito provođenje mjera kontrole i nadzora
Opis prioriteta	Mjere kontrole u ribarstvu predstavljaju ključni faktor uspostave održivog ribarstva. Nadležne institucije dužne su osigurati primjerenu kontrolu i nadzor uvjeta i načina stavljanja u promet riba i drugih morskih organizama. Uspješno provođenje kontrole značajno ovisi o preciznom određivanju mjesta za iskrcaj ribe, kao i mjesta za stavljanje ribe u prvu prodaju. Potrebno je spriječiti nelegalnu prodaju ili prodaju ribe na nedozvoljenim mjestima uspostavom javnog reda na lokalnoj razini i što podrazumijeva i dodatne napore komunalnih službi i lokalne samouprave.
CILJ	Precizno utvrđivanje i definiranje mjesta za iskrcaj ribe u okviru propisanih iskrcajnih mjesta i mjesta prve prodaje (ribarnica) u nadležnosti komunalnih službi na području

	ZŽ.
AKTIVNOSTI	U okviru ove mjere će se provoditi slijedeće aktivnosti: koordinirani rad jedinica lokalne samouprave i Županijske lučke uprave (ŽLU) s ciljem utvrđivanja i evidentiranja mjesta iskrcaja ¹¹ ribe.
NOSITELJI	ZŽ, JLS, ŽLU
KORISNICI	Gospodarski subjekti u ribarstvu i kupci
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Broj službeno utvrđenih mjesta za iskrcaj ribe • Broj definiranih mjesta prve prodaje u nadležnosti komunalnih službi (komunalne ribarnice).

PRIORITET 3.3	Poticanje udruživanja u sektoru ribarstva (udruge, zadruge, organizacija proizvođača, klasteri) i organizacija FLAG-a
Opis prioriteta	Udruživanje ribara daje ribarima bolju pregovaračku poziciju kako na tržištu tako i u korištenju javnih dobara. Jedna od pet cjelina koju čini Zajednička organizacija tržišta u EU odnosi se na organizacije proizvođača. Organizacije proizvođača (OP) su najčešće zadruge koje su nužna pretpostavka za ravnopravan položaj ribara na tržištu. Opsežnijim povezivanjem sektora ribarstva kroz jedinice lokalne samouprave u FLAG-ove omogućava se korištenje sredstava iz fondova ruralnog razvitka za ruralne zajednice koje značajno ovise o ribarstvu. Razvijanjem FLAG -a omogućiti će se usklađeni razvoj sadržaja od zajedničkog interesa same ruralne zajednice i ribarstva kao značajne sastavnice očuvanja prihoda i same gospodarske tradicije na pojedinom ruralnom području.
CILJ	Jačanje sektora ribarstva kroz različite oblike udruživanja.
AKTIVNOSTI	U okviru ove mjere će se provoditi će slijedeće aktivnosti: poticanje osnivanje ribarskih zadruga, organizacija proizvođača u ribarstvu, udruga sudionika u ribarstvu u ZŽ kao i osnivanje FLAG-a na području ZŽ.
NOSITELJI	Gospodarski subjekti u ribarstvu ZŽ i Razvojne agencije.
KORISNICI	Gospodarski subjekti u ribarstvu
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Broj osnovanih OP u ribarstvu; • Broj novoosnovanih ribarskih zadruga, udruga i klastera; • Osnovan FLAG-a.

PRIORITET 3.4	Unaprijeđenije marketinga, certificiranja, označavanje i brendiranje proizvoda ribarstva
Opis prioriteta	Kako bi se omogućio daljnji razvoj i konkurentnost sektora na domaćem i međunarodnom tržištu, potrebno je proizvode prilagoditi novim tržišnim uvjetima, povećati njihovu kvalitetu i standard proizvodnje, zaštititi tradicionalne proizvode te stvarati nove brandove. Razvojem marketinga, certificiranjem, označavanjem i brendiranjem ribarskih proizvoda osigurava se prepoznatljivost regionalnih proizvoda i njihovo pozicioniranje na tržištu te dostizanje standarda EU.
CILJ	Dodavanje novih vrijednosti i povećanje prepoznatljivosti ribarskih proizvoda.
AKTIVNOSTI	U okviru ovog prioriteta će se provoditi aktivnosti: Informiranje, edukacija i poticanje, marketinških aktivnosti, certificiranja proizvoda označavanja i brendiranja proizvoda

¹¹ Mjesto iskrcaja je poblje određeni dio luke koja je na popisu iskrcajnih mjesta prema Odluci o popisu iskrcajnih mjesta za ribarska plovila koja obavljaju gospodarski ribolov na moru („NN“ 154/08).

	ribarstva.
NOSITELJI	ZŽ, JLS, županijske razvojne agencije, HGK, HOK, PSS i turističke zajednice.
KORISNICI	Gospodarski subjekti u ribarstvu ZŽ
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Broj zaštićenih, certificiranih i brendiranih proizvoda.

PRIORITET 3.5	Poticanje Jedinica lokalne samouprave (JLS) u osiguravanju minimalnih uvjeta za prodaju ribe
Opis prioriteta	Ribari Zadarske županije koji ostvaruju manje ulove, a prvenstveno oni kojima je matična luka na otocima nemaju mogućnost plasmana ribe u skladu sa važećim zakonskim propisima. Riba se prodaje na mjestima koja nemaju osigurane minimalne higijenske uvjete ili se uopće ne prodaje u maloprodaji. Zbog ovakve situacije često je nemoguće kupiti svježiu ribu u manjim mjestima, a lokalni ribari ne mogu ostvariti prihod. Za ribare koji žive na otocima ili u manjim mjestima Zadarske županije nužno je osigurati uvjete za prodaju ribe sa što manje troškova i u skladu sa propisanim minimalnim higijenskim uvjetima. U JLS potrebno je osigurati potrebnu administrativnu i savjetodavnu pomoć u cilju povećavanja prodajnih mjesta koja ne zahtijevaju velika financijska ulaganja, ali osiguravaju kontrolu i kvalitetu proizvoda potrošačima. Na taj način povećava se ponuda svježe i kvalitetne ribe lokalnom stanovništvu kao i prodaja tijekom turističke sezone te osigurava smanjenje troškova i veći prihod ribarima.
CILJ	Organizirana prodaja svježe ribe u ruralnim područjima.
AKTIVNOSTI	U okviru ove mjere će se provoditi slijedeće aktivnosti: utvrđivanje lokacija u JLS na kojima se može organizirati prodaja ribe, uređenje, izgradnja i dogradnja komunalne infrastrukture potrebne za održavanje prodajnih mjesta potrebnih za održavanje mjesta prve prodaje, kontrola u okviru nadležnosti.
NOSITELJI	Zadarska županija i JLS.
KORISNICI	Gospodarski subjekti u ribarstvu ZŽ, kupci
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Broj novih prodajnih mjesta u JLS.

4. Ekonomski rast sektora uz primjenu načela održivosti

Ekonomski rast sektora ribarstva je pretpostavka gospodarske stabilnosti i konkurentnosti sektora na tržištu prehrambenih proizvoda općenito, a posebno na tržištu proizvoda od ribe i drugih organizama koji potječu iz ribolova i akvakulture. Stanje resursa u ribolovu predstavlja važan ograničavajući uvjet za gospodarski rast temeljen na povećanju količine ulova, a natjecanje u korištenju obalnog područja značajno ograničava razvoj akvakulture. U takvim uvjetima ekonomski rast sektora ovisi o održivom iskorištavanju resursa koje je nužno za stabilnost poslovanja i daljnji razvoj sektora. Potrebno je zato premjestiti težište gospodarskog rasta s fizičkog povećanja proizvodnje na nove razvojne programe kojima se gospodarski rast temelji na povećanju vrijednosti iskorištenih resursa. To je moguće samo uz primjenu novih znanja i tehnologija što može rezultirati i novim uvjetima za fizički porast proizvodnje, pogotovo kada je riječ o akvakulturi. Ovaj se cilj planira ostvariti kroz: poticanje smanjivanja troškova u svrhu prilagođavanja ribolovnih kapaciteta stanju resursa, poticanje u uvođenju novih tehnologija, poticanje diversifikacije i dodavanje novih vrijednosti proizvodima ribarstva, poticanje tržišno orijentiranog rasta uzgoja ribe i školjkaša, poticanje ribolovnog turizma i kroz unaprjeđenje suradnje sektora ribarstva sa znanstvenim i stručnim institucijama.

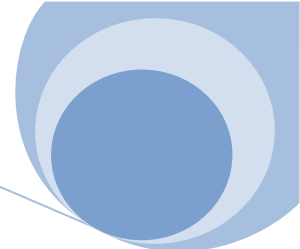
PRIORITET 4.1	Poticanje smanjivanja troškova ribolova u svrhu prilagođavanja ribolovnih kapaciteta stanju resursa
Opis prioriteta	Hrvatsko ribarstvo bilježi trend povećanja kapaciteta ribolovne flote kroz porast broja plovila, povećanje njihove prosječne veličine i snage pogonskih strojeva te kroz povećanje dimenzija ribolovnih alata. Zbog ograničenog potencijala resursa postavlja se pitanje gospodarske i ekološke opravdanosti nastalog povećanja kapaciteta ribolovne flote. Povećanje ribolovnog napora u pravilu rezultira padom prihoda po jedinici troška. Jedno od mogućih rješenja je racionalizacija troškova na ribolovnoj jedinici. Racionalizacija troškova kroz primjenu novih tehnoloških rješenja omogućiti će ostvarivanje ekonomske opstojnosti sektora.
CILJ	Povećanje konkurentnosti ribarske flote
AKTIVNOSTI	U okviru ove mjere će se provoditi slijedeće aktivnosti: Poticanje uvođenja novih tehnologija koje donose racionalizaciju u proizvodnji. Organizacija edukativnih radionica na kojima bi se ribare upoznalo sa novom EU regulativom, stanjem ribljih populacija u Jadranu, tehničko-tehnološkim rješenjima koje primjenjuju ribari drugih EU država.
NOSITELJI	ZŽ, JLS, razvojne agencije, HGK, HOK i PSS
KORISNICI	Gospodarski subjekti
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Broj održanih radionica; • Broj primijenjenih novih tehnologija; • Broj dodijeljenih subvencija.

PRIORITET 4.2	Potpora uvođenju novih tehnologija
Opis prioriteta	Tradicijsko ribarstvo polako gubi korak sa modernim tehnologijama prerade i ulova koje znatno povećavaju kapacitete proizvodnje, kvalitetu samog proizvoda, snižavaju proizvodne troškove i omogućavaju diversifikaciju proizvodnje. Proizvođači koji ne uvode nove proizvodne tehnologije polako će izgubiti tržišnu utakmicu. Osim toga zastarjela proizvodna postrojenja sa godinama postaju neuvjetna, te ne udovoljavaju dobroj higijensko-sanitarnoj praksi. U svrhu opstanka na tržištu i postizanja neophodne konkurentnosti izuzetno je važno uvođenje novih tehnologija.
CILJ	Daljnji razvoj konkurentnosti sektora ribarstva.

AKTIVNOSTI	U okviru ove mjere će se provoditi slijedeće aktivnosti: poticanje uvođenja novih tehnologija, nabavke ribarske i riboprerađivačke opreme, te opreme koja se koristi u marikulturi.
NOSITELJI	ZŽ, JLS, županijske razvojne agencije, HGK, HOK i PSS.
KORISNICI	Gospodarski subjekti
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Broj ostvarenih projekata; • Broj dodijeljenih subvencija.

PRIORITET 4.3	Potporna diversifikaciji i dodavanju novih vrijednosti proizvodima ribarstva
Opis prioriteta	Obzirom na sve veće zahtjeve tržišta ponudu ribarstva Zadarske županije potrebno je nadopuniti novim proizvodima. To podrazumijeva dodavanje novih vrijednosti ribi i školjkašima iz ulova i uzgoja (filetiranje, dimljenje, sušenje, konfekcioniranje, gotovi i polugotovi proizvodi i slično), kao i uvođenje novih vrsta u uzgoj.
CILJ	Povećanje konkurentnosti proizvoda ribarstva.
AKTIVNOSTI	U okviru ovog prioriteta će se provoditi slijedeće aktivnosti: izrada projektne dokumentacije, izgradnja, uređenje i opremanje pogona za skladištenje, preradu i distribuciju proizvoda ribarstva.
NOSITELJI	HGK, HOK, JLS, gospodarski subjekti u ribarstvu i županija.
KORISNICI	Gospodarski subjekti
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Broj novih proizvoda; • Broj novih vrsta u uzgoju.

PRIORITET 4.4	Poticanje tržišno orijentiranog rasta uzgoja ribe i školjkaša
Opis prioriteta	Zadarska županija pokazuje stalni porast uzgoja bijele ribe i školjkaša. U nedostatku stalne raspoloživosti kvalitetne ribe iz ulova, uzgoj pruža jedinu moguću alternativu u zadovoljavanju potreba tržišta. Međutim, samo povećanje proizvodnje u volumenu, bez poznavanja potreba tržišta, vrlo lako može dovesti do ekonomske neopravdanosti porasta proizvodnje. Stoga je izuzetno važno postići „market-driven“ način planiranja, što do sada nije bilo prisutno u ovoj djelatnosti, i što je i dovelo do značajnog pada cijena na europskom tržištu. U tu svrhu svako planiranje povećanja proizvodnje osim obaveze poštivanja uvjeta okoliša i prirode treba pokazati i poznavanje uvjeta koje postavlja tržište, odnosno mora imati jasnu projekciju mogućnosti ekonomski isplativog plasmana povećane proizvodnje.
CILJ	Daljnji održivi razvoj marikulture.
AKTIVNOSTI	U okviru ovog prioriteta će se provoditi slijedeće aktivnosti: poticanje istraživanja tržišta, organiziranje edukativnih radionica i seminara, pronalaženje novih rješenja za dodjelu koncesija na pomorskom dobru za obavljanje uzgoja koristeći principe IUOP-a, poticanje primjene „eco-based“ tehnologija.
NOSITELJI	HGK, HOK, Županija, Razvojne agencije i PSS.
KORISNICI	Uzgajivači ribe i školjkaša
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Broj održanih seminara i radionica; • Broj novih tržišta; • Broj novih uzgajališta (koncesija); • Broj novih mrjestilišta; • Stupanj povećanja proizvodnje na postojećim uzgajalištima.

PRIORITET 4.5	Poticanje ribolovnog turizma
Opis prioriteta	Gospodarski ribolov je djelatnost obavljanja ribolova s ciljem stjecanja dobiti. Da bi se spriječilo prekomjerno iskorištavanje živih bogatstava mora potrebno je provoditi mjere reguliranja ribolova. Ukoliko se troškovi ribolova povećaju toliko da nema dobiti ribolov postaje neisplativ i ribari trebaju prestati s radom. Kao jedna od mjera za smanjenje ribolovnog napora i pružanja mogućnosti zarade kod neisplativosti ribolova jest obavljanje ribolovnog turizma. Ovaj oblik gospodarskog ribolova smanjuje ribolovni napor te tako način doprinosi očuvanju živih organizama mora. Uz smanjenje ribolovnog napora ribolovni turizam pruža i dodatnu turističku ponudu.
CILJ	Smanjenje ribolovnog napora i omogućavanje alternativnih načina zarade za ribare.
AKTIVNOSTI	Provoditi će se sljedeće aktivnosti: administrativna i savjetodavna pomoć zainteresiranim ribarima, poticanje pripreme i izrade potrebne dokumentacije, promocija ovog načina gospodarskog ribolova.
NOSITELJI	Zadarska županija, županijske razvojne agencije, HOK, HGK i PSS.
KORISNICI	Gospodarski ribari
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Broj „novih“ ribara koji obavljaju ribolovni turizam.

PRIORITET 4.6	Unaprjeđenje suradnje sektora ribarstva sa znanstvenim i stručnim institucijama
Opis prioriteta	Suradnja znanstveno-istraživačkih institucija sa sektorom ribarstva nije zadovoljavajuća i ne doprinosi ukupnoj opstojnosti i povećanju konkurentnosti sektora. Istraživanja je potrebno prilagoditi potrebama sektora, dok je znanstvene rezultate potrebno približiti krajnjim korisnicima.
CILJ	Povećati konkurentnost sektora ribarstva korištenjem rezultata primijenjenih istraživanja.
AKTIVNOSTI	U okviru ovog prioriteta će se provoditi sljedeće aktivnosti: poticanje znanstvenih i stručnih istraživanja u skladu s potrebama sektora ribarstva, poticanje razvojnih projekata i procesa stvaranja inovativnih proizvoda i usluga, zaštite intelektualnog vlasništva, komercijalizacije inovacija, promocije i primjene inovacija, informiranja i edukacije korisnika inovacija.
NOSITELJI	ZŽ, JLS, županijske razvojne agencije, HOK i HGK-ZŽ .
KORISNICI	Znanstvene i stručne ustanove, inovatori, gospodarski subjekti, udruge, proizvođačke grupe i proizvođačke organizacije i FLAG-ovi.
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Broj radionica i edukacija o primjeni inovativnih proizvoda i usluga; • Broj znanstvenih i stručnih istraživanja; • Broj razvojnih projekata; • Broj inovativnih proizvoda i usluga; • Broj subjekata koji koriste inovativne proizvode i usluge.

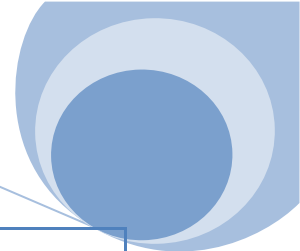

5. Povećanje potrošnje ribe

Potrošnja ribe u RH značajno je ispod prosjeka potrošnje u zemljama EU. Obzirom na važnost ribe u zdravoj prehrani, kao i na očito neiskorištene potencijale domaćeg tržišta, potrebno je educirati potrošače i približiti im ribu kao namirnicu. U RH je provedeno vrlo malo aktivnosti ispitivanja tržišta i stavova potrošača prema proizvodima ribarstva. Također je važno naglasiti da domaći potrošači nisu upoznati sa ukupnim sadržajem ponude lokalnih ribarskih proizvoda. Posebnu pozornost potrebno je posvetiti upoznavanju potrošača sa prednostima konzumacije ribe iz uzgoja, obzirom na postojeće predrasude prema ovim proizvodima. Ovaj se cilj planira ostvariti kroz edukaciju potrošača, i to svih dobnih skupina, posebno djece školske i predškolske dobi, stalno praćenje i ispitivanje stavova potrošača, kao i poticanje promocije konzumacije lokalnih ribarskih proizvoda.

PRIORITET 5.1	Edukacija potrošača
Opis prioriteta	Statistički podaci pokazuju da je potrošnja ribe u RH značajno ispod prosjeka potrošnje u zemljama EU. Obzirom na važnost ribe u zdravoj prehrani, i preporuku zdravstvenih organizacija o konzumaciji ribe dva puta tjedno, kao i na očito neiskorištene potencijale domaćeg tržišta, potrebno je educirati potrošače i približiti im ribu kao namirnicu. Posebnu pozornost potrebno je posvetiti upoznavanju potrošača sa prednostima konzumacije ribe iz uzgoja, obzirom na postojeće predrasude prema ovim proizvodima. Edukaciju je potrebno provesti na svim dobnim skupinama, a posebno na djeci školske i predškolske dobi.
CILJ	Povećanje potrošnje ribe domaćih potrošača.
AKTIVNOSTI	U okviru ovog prioriteta će se provoditi slijedeće aktivnosti: edukacijske radionice, edukacijske igraonice, izrada tiskanih i elektronskih edukativnih materijala, edukacijske aktivnosti na uzgajalištima ribe, školjkaša i pogonima za preradu.
NOSITELJI	HGK, HOK, ZŽ, JLS, Županijska razvojna agencija, škole, vrtići i ŽZJZ.
KORISNICI	Potrošači
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Broj održanih radionica; • Broj održanih igraonica; • Broj održanih akcija na uzgajalištima; • Broj ostvarenih edukativnih materijala.

PRIORITET 5.2	Povećanje broja ribljih obroka u školama i vrtićima
Opis prioriteta	U svrhu povećanja potrošnje ribe i ribljih proizvoda nužno je stvoriti prehrambenu naviku. Poznato je da se prehrambene navike stvaraju u najranijoj dobi i stoga je važno potaknuti konzumaciju ribe upravo kod najmlađe populacije. Potrebno je sustavno raditi na edukaciji djece u predškolskim i školskim ustanovama o važnosti ribe u zdravoj prehrani. U cilju povećanja potrošnje ribe kod najmlađe populacije potrebno je uvesti dodatni riblji obrok u sklopu organizirane prehrane, što znači osigurati i financirati dodatne količine svježe ribe iz ulova i/ili uzgoja. Potrebne količine trebaju biti osigurane u suradnji s ribarima i uzgajivačima Zadarske županije.
CILJ	Povećanje potrošnje ribe i ribljih proizvoda kod djece predškolskog i školskog uzrasta.
AKTIVNOSTI	Provoditi će se slijedeće aktivnosti: osiguravanje redovne opskrbe predškolskih i školskih ustanova potrebnim količinama svježe ribe, poticanje suradnje s ribarskim zadrugama i uzgajivačima.
NOSITELJI	Zadarska županija, JLS, HOK, HGK, županijske razvojne agencije, sportska društva i

	ribarske zadruge.
KORISNICI	Djeca školske i predškolske dobi
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Broj povećanih tjednih obroka ribe u predškolskim i školskim ustanovama.

PRIORITET 5.3	Poticanje promocije konzumacije lokalnih ribarskih proizvoda
Opis prioriteta	Domaći potrošači nisu upoznati s ukupnim sadržajem ponude lokalnih ribarskih proizvoda. S obzirom da potrošači uvijek daju prednost domaćem i lokalnom proizvodu, potrebno je redovito provoditi promotivne aktivnosti kojima će se potrošačima približiti lokalni proizvodi i kojima će se potrošači naučiti pripremi i načinu konzumacije pojedinih proizvoda.
CILJ	Povećanje potrošnje ribe kroz Približavanje lokalnih ribarskih proizvoda domaćim potrošačima.
AKTIVNOSTI	U okviru ovog prioriteta će se provoditi sljedeće aktivnosti: izrada promotivnih materijala, održavanje promotivnih događanja kao što su izložbe, kreativne radionice, sajmovi, i slično, promocija putem tiskanih i elektronskih medija.
NOSITELJI	HGK, HOK, ZŽ i Županijske razvojne agencije.
KORISNICI	Potrošači
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Broj održanih promotivnih događaja; • Broj ostvarenih promotivnih materijala; • Broj korištenih medija.

PRIORITET 5.4	Ispitivanje domaćeg tržišta i stavova potrošača
Opis prioriteta	U RH je provedeno vrlo malo aktivnosti koje imaju za cilj ispitivanje tržišta i stavova potrošača prema proizvodima ribarstva. Konkurencija na tržištu hrane je u stalnom porastu pa ponudeni proizvodi trebaju kvalitativno i cjenovno ispuniti očekivanja potrošača. Ukoliko proizvodi ribarstva ne udovolje očekivanjima potrošača vrlo je vjerojatno da će se potrošači okrenuti proizvodima mesnog porijekla, slične nutritivne kategorije. U tu svrhu potrebno je stalno pratiti i ispitivati stavove potrošača i prilagoditi se kvalitetom, cijenom i vrstom proizvoda.
CILJ	Povećanje potrošnje ribe ponudom proizvoda u skladu sa očekivanjima tržišta i potrošača.
AKTIVNOSTI	U okviru ovog prioriteta će se provoditi sljedeće aktivnosti: provođenje anketa i intervjua, izrada i osmišljavanje anketnih upitnika i protokola intervjua, aktivnosti istraživanja domaćeg tržišta.
NOSITELJI	HGK, HOK, Sveučilište, ZŽ i Županijska razvojna agencija.
KORISNICI	Gospodarski subjekti
INDIKATORI	<ul style="list-style-type: none"> • Broj provedenih anketa i intervjua; • Broj provedenih istraživanja tržišta.

6.2 Usklađenost operativnog programa razvoja sektora ribarstva sa dokumentima više razine

6.2.1 Usklađenost sa strateškim dokumentima nacionalne razine

Program razvoja sektora ribarstva Zadarske županije je usklađen sa **Strategijom regionalnog razvoja RH (2011. – 2013.)** kao ključnim dokumentom za strateško usmjeravanje regionalnog razvoja RH. (Tablica 33) Također, je usklađen sa ciljevima **Strategije ruralnog razvoja RH (2008. – 2013.)** kao ključnim dokumentom za usmjeravanje i koordinaciju ruralnog razvoja (Tablica 34). Nadalje, Program je u skladu i sa **Strategijom poljoprivrede i ribarstva (NN 89/02)** (Tablica 35.). Navedeni dokumenti su u skladu sa svim zakonima RH i ostalim relevantnim nacionalnim dokumentima, te je tako osigurana usklađenost **Programa sektora ribarstva Zadarske županije** sa strateškim dokumentima na nacionalnoj razini.

Tablica 33: Prioriteti Strategije regionalnog razvoja RH 2011.-2013.

Unutar Strategije regionalnog razvoja RH za razdoblje 2011. – 2013. utvrđeni su slijedeći razvojni prioriteti za Jadransku Hrvatsku:

- Održivo gospodarenje prirodnim i kulturnim vrijednostima u svrhu jačanja konkurentnosti regije.
- Razvoj regionalne infrastrukture.
- Jačanje konkurentnosti poslovnog sektora.
- Zaštita okoliša.

Tablica 34: Prioriteti Strategije ruralnog razvoja RH 2008.-2013.

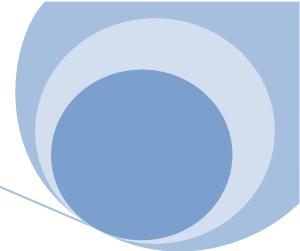
Unutar Strategije ruralnog razvoja RH za razdoblje 2008. – 2013. utvrđeni su slijedeći razvojni prioriteti:

- Pобољшanje konkurentnosti poljoprivrednog i šumarskog sektora
- Očuvanje, zaštita i održiva uporaba okoliša, krajolika, prirodnog i kulturnog naslijeđa
- Pобољшanje kvaliteta života u ruralnim područjima i proširenje gospodarskog programa ruralnog gospodarstva
- Pобољшanje učinkovitosti institucijskog okruženja.

Tablica 35: Ciljevi Strategije poljoprivrede i ribarstva

Unutar Strategije poljoprivrede i ribarstva navedeni su sljedeći ciljevi:

- **Ribolov** - Pravilna strategija morskog ribolova se treba temeljiti na planiranju takvog intenziteta ribolova koji će omogućiti uravnotežen i dugoročno održiv ulov, što podrazumijeva odgovoran i racionalan pristup gospodarenju biozalihamama mora, s udvostručenjem ukupnog ulova.
- **Marikultura** - Strateški cilj marikulture je povećati proizvodnju i asortiman uzgojene ribe u idućem desetljeću na 10.000 t/god. i školjkaša na 20.000 t u istom razdoblju, uz poboljšanje konkurentne sposobnosti nacionalne marikulture na europskom tržištu. Trajno strateško opredjeljenje je svrstavanje Hrvatske među vodeće zemlje u proizvodnji morske ribe i školjkaša s internacionalno prepoznatljivom kvalitetom i uz poštivanje najviših ekoloških standarda u proizvodnji.
- **Prerada ribe** - Temeljni cilj prerade je omogućiti potpunije korištenje srdele kao najvažnijeg obnovljivog bogatstva našega Jadrana, a koja je temelj pelagičnog ribolova te prema procijenjenim zalihama može osigurati trajnu sirovinu za riboprerađivačku industriju i kavezni uzgoj tuna.
- **Promet ribom** - Činjenica je da se proizvodnja ribe (ulov i uzgoj) ostvaruje kroz veliki broj usitnjenih jedinica, raspoređenih na razmjerno velikom prostoru, te da je njeno prometovanje neorganizirano. Temeljni strateški cilj prometa je brza i efikasna dostava, osobito svježe ribe i stvaranje nužnih pretpostavki za udvostručenje domaće potrošnje per capita i dvostruko povećanje izvoza.

6.2.2. Usklađenost sa strateškim dokumentima lokalne razine

Temeljni multisektorski, razvojni dokument Zadarske županije na lokalnoj razini je **Županijska razvojna strategija (2011.- 2013.)**. U **ŽRS** sektor ribarstva je prepoznat kao jedan od prioriteta sektora, te je direktno ili indirektno pokriven ciljevima:

- **Cilj 1:** Uspostava učinkovitog sustava upravljanja potencijalima i resursima.
- **Cilj 2:** Razvoj konkurentnog poduzetništva, turizma, poljoprivrede i ribarstva.
- **Cilj 3:** Prepoznatljivost i očuvanje kulturne i prirodne baštine.
- **Cilj 4:** Unaprijeđenije zaštite okoliša i kvalitete života.

Program ruralnog razvoja Zadarske županije 2012.-2014. (PRR). Program je planski dokument politike lokalnog razvoja kojim se određuju strateški ciljevi i prioriteti održivog društveno-gospodarskog razvoja ruralnih područja Zadarske županije. U **PRR-u** Sektor ribarstva je prepoznat kao jedan od nosioca ruralnog razvoja Zadarske županije¹², te je direktno ili indirektno pokriven ciljevima:

- **Cilj 1:** Osposobljavanje lokalne zajednice za ruralni razvoj.
- **Cilj 2:** Unaprjeđenje konkurentnosti poljoprivrede, ribarstva i akvakulture.
- **Cilj 3:** Diversifikacija gospodarskih djelatnosti u ruralnom prostoru županije.
- **Cilj 4:** Razvoj lokalne infrastrukture.
- **Cilj 5:** Očuvanje i zaštita okoliša, krajobraza te prirodnog, tradicijskog i kulturnog nasljeđa.

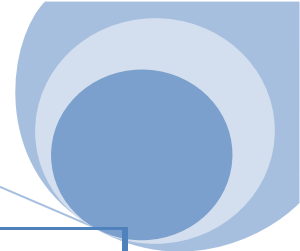
U tablici 36. Prikazan je odnos ciljeva i prioriteta Programa s prioritetima i mjerama ŽRS i PRR.

Tablica 36: Odnos ciljeva i prioriteta Programa s prioritetima i mjerama Županijske razvojne strategije ZŽ i Programa ruralnog razvoja ZŽ.

Ciljevi i prioriteti OPERATIVI PROGRAM RAZVOJA SEKTORA RIBARSTVA ZADARSKE ŽUPANIJE	Prioriteti (P)i mjere (M): ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA	Prioriteti (P)i mjere (M): PROGRAM RURALNOG RAZVOJA ZADARSKE ŽUPANIJE
C 1.: RAZVOJ INFRASTRUKTURE ZA POTREBE SEKTORA RIBARSTVA SUKLADNO SA EU STANDARDIMA	P. 4.1.: Razvoj konkurentne poljoprivrede, ribarstva i akvakulture. P. 4.1.: Razvoj komunalne infrastrukture i usluga.	P. 2.1. Stvaranje preduvjeta za konkurentnu poljoprivredu, ribarstvo i akvakulturu. P. 2.2. Povećanje vrijednosti poljoprivredne proizvodnje, ribarstva i akvakulture te unaprjeđenje trženja poljoprivrednih proizvoda. P.4.1. razvoj fizičke infrastrukture na otocima i udaljenim naseljima.
P.1.1.: Usklađivanje Županijskog prostornog plana s potrebama sektora ribarstva	M. 2.1.2. Razvoj infrastrukture za potrebe poljoprivrede, ribarstva i akvakulture	M. 2.2.2. Poticanje razvoja ribarstva i marikulture te prerade ribljih proizvoda.
P.1.2.: Poticanje projekata izgradnje i/ili rekonstrukcije ribarske infrastrukture (ribolov, uzgoj i prerada)	M. 2.1.2. Razvoj infrastrukture za potrebe poljoprivrede, ribarstva i akvakulture	M. 2.2.2. Poticanje razvoja ribarstva i marikulture te prerade ribljih proizvoda M. 4.1.5. Obnova, izgradnja i održavanje komunalnih privezišta i iskrajnih mjesta.

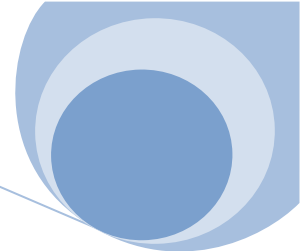
¹² Str. 95. Programa ruralnog razvoja ZŽ (2012. – 2014.)

P 1.3.: Osiguravanje komunalne infrastrukture za potrebe Sektora	M 2.1.2. Razvoj infrastrukture za potrebe poljoprivrede, ribarstva i akvakulture. M. 4.1.1.: Razvoj sustava vodoopskrbe. M 4.1.2.: Razvoj sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda.	M. 2.2.2. Poticanje razvoja ribarstva i marikulture te prerade ribljih proizvoda M. 4.1.1.: Razvoj vodoopskrbe M. 4.1.2.: Razvoj odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda
P 1.4.: Osiguravanje komunalne infrastrukture za potrebe Sektora	M 2.1.2. Razvoj infrastrukture za potrebe poljoprivrede, ribarstva i akvakulture.	P. 2.1.: Stvaranje preduvjeta za konkurentnu poljoprivredu, ribarstvo i akvakulturu. P.4.1. razvoj fizičke infrastrukture na otocima i udaljenim naseljima.
C. 2: JAČANJE LJUDSKIH POTENCIJALA U SEKTORU RIBARSTVA	P 1.3. Jačanje kapaciteta i učinkovitosti poduzetničkog sektora. P 2.1. Razvoj konkurentne poljoprivrede, ribarstva i akvakulture. P. 2.4. Uvođenje znanja, novih tehnologija i inovacija u gospodarstvo.	P.1.1. Povećanje znanja, motiviranosti i sposobnosti lokalne zajednice za ruralni razvoj. P.2.4. Primjena inovacije i primjena novih tehnologija u poljoprivredi, ribarstvu i akvakulturi.
P. 2.1.: Planiranje razvoja centra kompetencije u sektoru ribarstva	M. 2.4.1. Razvoj tehnologijske i razvojno-istraživačke infrastrukture i usluga. M. 2.4.2. Poticanje korištenja znanja, razvoja tehnologija i inovacija u gospodarstvu.	M. 2.4.1. Umrežavanje gospodarskih subjekata s znanstvenim i stručnim institucijama te stvaranje inovativnih proizvoda i usluga. M. 2.4.2. Potpora korištenju novih tehnologija.
P. 2.2: Osnivanje Županijskog savjeta za ribarstvo	Mjera 2.1.3. Razvoj konkurentne poljoprivrede, ribarstva i akvakulture uvođenjem novih tehnologija i poticanje razvoja regionalizacije poljoprivrede.	M.1.1.1: Informiranje i edukacija dionika ruralnog razvoja. M.2.2.2.: Poticanje razvoja ribarstva i marikulture te prerade ribljih proizvoda.
P.2.3.: Poticanje očuvanja tradicijskih vještina i znanja u ribarstvu	M 2.2.2. Razvoj ruralnog turizma i tradicijskih obrta u ruralnim područjima.	M. 2.2.5: Potpora tradicijskim i gospodarskim manifestacijama te potpora organizacijama koje se time bave. M. 2.3.2.: Razvoj proizvodnje i prodaje tradicijskih suvenira i očuvanje tradicijskih zanata.
P.2.4: Organiziranje specijalističkih edukacija i informiranje u sektoru ribarstva	Mjera 1.3.2. Usklađivanje razvoja ljudskih resursa sa potrebama gospodarstva.	M. 1.1.1. Informiranje i edukacija dionika ruralnog razvoja. Mjera 1.1.4. Razvoj novih programa osposobljavanja i obrazovanja u skladu s potrebama poljoprivrede i ribarstva.
CILJ 3: UREĐENJE TRŽIŠTA U SEKTORU RIBARSTVA SUKLADNO SA EU STANDARDIMA	P.1.3. Jačanje kapaciteta i učinkovitosti poduzetničkog sektora. P 2.1. Razvoj konkurentne poljoprivrede, ribarstva i akvakulture. P.2.3. Razvoj konkurentnog poduzetništva i turizma.	P. 2.2. Povećanje vrijednosti poljoprivredne proizvodnje, ribarstva i akvakulture te unapređenje trženja poljoprivrednih proizvoda.
P.3.1: Brendiranje gradske ribarnice	M 2.1.2. Razvoj infrastrukture za potrebe poljoprivrede, ribarstva i akvakulture. M 2.1.4. Unaprjeđenje marketinga, zaštite i certificiranja poljoprivrednih, ribarskih te proizvoda akvakulture.	M. 2.2.1. Poticanje prerade, trženja i promocije poljoprivrednih proizvoda. M.2.2.4. Zaštita, certificiranje i brendiranje proizvoda.
P.3.2: Učinkovito provođenje mjera kontrole i nadzora	M 2.1.3. Razvoj konkurentne poljoprivrede, ribarstva i akvakulture uvođenjem novih tehnologija i poticanje razvoja regionalizacije poljoprivrede.	M. 2.2.2. Poticanje razvoja ribarstva i marikulture te prerade ribljih proizvoda.

P.3.3: Poticanje udruživanja u sektoru ribarstva (udruge, zadruge, organizacija proizvođača, klasteri) i organizacija FLAG-a	M. 1.3.1. Poticanje formiranja zadruga i klastera.	M. 2.2.3. Formiranje i jačanje proizvođačkih grupa i organizacija.
P.3.4: Unaprijeđenje marketinga, certificiranja, označavanje i brendiranje proizvoda ribarstva	M. 2.1.4. Unaprijeđenje marketinga, zaštite i certificiranja poljoprivrednih, ribarskih te proizvoda akvakulture.	M. 2.2.4. Zaštita, certificiranje i brendiranje proizvoda.
P.3.5: Poticanje Jedinica lokalne samouprave (JLS) u osiguravanju minimalnih uvjeta za prodaju ribe	Mjera 2.1.2. Razvoj infrastrukture za potrebe poljoprivrede, ribarstva i akvakulture.	M. 2.2.1. Poticanje prerade, trženja i promocije poljoprivrednih proizvoda.
4. EKONOMSKI RAST SEKTORA UZ PRIMJENU NAČELA ODRŽIVOSTI	P 2.1. Razvoj konkurentne poljoprivrede, ribarstva i akvakulture. P.2.3. Razvoj konkurentnog poduzetništva i turizma. P.3.1. Očuvanje, zaštita i održiva uporaba okoliša, krajobraza, prirodne i kulturne baštine.	P: 5.2. Održiva uporaba prirodnih resursa, očuvanja i zaštita prirode i okoliša.
P.4.1: Poticanje smanjivanja troškova u svrhu prilagođavanja ribolovnih kapaciteta stanju resursa	M 2.1.3. Razvoj konkurentne poljoprivrede, ribarstva i akvakulture uvođenjem novih tehnologija i poticanje razvoja regionalizacije poljoprivrede. M. 3.1.1. Održivo korištenje i učinkovito upravljanje, valorizacija i interpretacija prirodne baštine, zaštićenih područja i područja ekološke mreže natura 2000.	M.2.2.2. Poticanje razvoja ribarstva i marikulture te prerade ribljih proizvoda. M.5.2.2. Očuvanje i održivo korištenje prirodnih dobara kroz druge sektore.
P.4.2: Potpora uvođenju novih tehnologija	M 2.4.1. Razvoj tehnološke i razvojno-istraživačke infrastrukture i usluga. M 2.4.2. Poticanje korištenja znanja, razvoja tehnologija i inovacija u gospodarstvu.	M. 2.4.2. Potpora korištenju novih tehnologija.
P.4.3: Potpora diversifikaciji i dodavanju novih vrijednosti proizvodima ribarstva	M. 2.1.3. Razvoj konkurentne poljoprivrede, ribarstva i akvakulture uvođenjem novih tehnologija i poticanje razvoja regionalizacije poljoprivrede.	M. 2.2.2. Poticanje razvoja ribarstva i marikulture te prerade ribljih proizvoda.
P.4.4: Poticanje tržišno orijentiranog rasta uzgoja ribe i školjkaša	M 2.1.3. Razvoj konkurentne poljoprivrede, ribarstva i akvakulture uvođenjem novih tehnologija i poticanje razvoja regionalizacije poljoprivrede.	M. 2.2.2. Poticanje razvoja ribarstva i marikulture te prerade ribljih proizvoda.
P.4.5: Poticanje ribolovnog turizma	M 2.3.2: Unaprijeđenje turističke ponude i razvoj selektivnih oblika turizma. M. 2.3.3. Razvoj oblika financijske podrške poduzetništvu.	M.3.1.3. Razvoj selektivnih oblika turizma.
P.4.6 Unaprijeđenje suradnje sektora ribarstva sa znanstvenim i stručnim	M 2.1.3. Razvoj konkurentne poljoprivrede, ribarstva i akvakulture uvođenjem novih tehnologija i poticanje razvoja regionalizacije.	M. 2.4.1. Umrežavanje gospodarskih subjekata s znanstvenim i stručnim institucijama te stvaranje inovativnih proizvoda i usluga.

institucijama	poljoprivrede.	
C.5.: POVEĆANJE POTROŠNJE RIBE	P 2.1. Razvoj konkurentne poljoprivrede, ribarstva i akvakulture.	P. 2.2. Povećanje vrijednosti poljoprivredne proizvodnje, ribarstva i akvakulture te unapređenje trženja poljoprivrednih proizvoda.
P.5.1: Edukacija potrošača	Mjera 2.1.4. Unaprjeđenje marketinga, zaštite i certificiranja poljoprivrednih, ribarskih te proizvoda akvakulture.	M. 2.2.2. Poticanje razvoja ribarstva i marikulture te prerade ribljih proizvoda.
P.5.2: Povećanje broja ribljih obroka u školama i vrtićima	Mjera 2.1.4. Unaprjeđenje marketinga, zaštite i certificiranja poljoprivrednih, ribarskih te proizvoda akvakulture.	M. 2.2.2. Poticanje razvoja ribarstva i marikulture te prerade ribljih proizvoda.
P.5.3: Poticanje promocije konzumacije lokalnih ribarskih proizvoda	Mjera 2.1.4. Unaprjeđenje marketinga, zaštite i certificiranja poljoprivrednih, ribarskih te proizvoda akvakulture.	M. 2.2.2. Poticanje razvoja ribarstva i marikulture te prerade ribljih proizvoda. M. 2.3.1. Razvoj proizvodnje i prodaje tradicijskih poljoprivredno – prehrambenih proizvoda i jela.
P.5.4: Ispitivanje tržišta i stavova potrošača	Mjera 2.1.4. Unaprjeđenje marketinga, zaštite i certificiranja poljoprivrednih, ribarskih te proizvoda akvakulture.	M. 2.2.2. Poticanje razvoja ribarstva i marikulture te prerade ribljih proizvoda.

6.3. Provedba i praćenje provedbe Programa

Odgovornost za provedbu Programa prije svega leži na **Zadarskoj županiji**, odnosno na Upravnom odjelu za poljoprivredu koja je ujedno i nosioc izrade Programa. Zadarska županija će organizirati, koordinirati i pratiti proces implementacije programa, te vlastitim projektima pokretati inicijativu u provedbi Programa razvoja sektora ribarstva. Međutim implementacija ovakvog strateško-razvojnog dokumenta je puno kompleksnija i uključuje cijeli niz faktora/ institucija koje mogu biti nositelji razvoja Sektora.

Na području županije djeluju brojna povjerenstva, nacionalne ispostave, zadruge, udruge te naročito brojni gospodarski subjekti, koji će svojim djelovanjem imati znatan utjecaj na provedbu Programa. Prilikom definiranja ciljeva i prioriteta definirani su nositelji svakog od njih (*Tablica xx*). Apsolutno je nužna koordinacija i zajedničko djelovanje svih ključnih dionika (nositelja), što je ovim programom, prioritetom i određeno **Prioritetom 2.2.: Osnivanje Županijskog savjeta za ribarstvo**. Kvalitetnim i sveobuhvatnim artikuliranjem potreba i smjernica razvoja kroz Županijski savjet za ribarstvo može se kvalitetnije, odnosno potpunije oblikovati interes sektora i time lakše ostvariti održivost u okviru sve veće dinamike promjena u sektoru općenito.

Nakon dvije godine, poželjno je da se provode ocjena provedbe Programa po dogovorenim indikatorima, nakon čega se može pristupiti ažuriranju postojećeg dokumenta, kako je planirano izradom ovog Programa.

Tablica 37: Nositelji provedbe i praćenja Programa i organizacije na nacionalnoj razini koje mogu doprinjeti provedbi

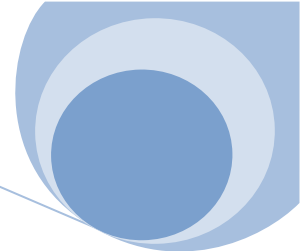
Nositelji provedbe i praćenja Programa ¹³	Organizacije koje sa nacionalne razine mogu doprinjeti provedbi programa:
Zadarska županija Razvojna agencija ZŽ Ribarske zadruge Poljoprivredna savjetodavna služba Organizacije proizvođača Jedinice lokalne samouprave Hrvatska obrtnička komora Hrvatska gospodarska komora Hrvatska poljoprivredna komora Županijski zavod za javno zdravstvo Zavod za prostorno uređenje Zadarsko sveučilište Odgojno obrazovne ustanove (škole, vrtići) LAG Mareta Gospodarski subjekti u ribarstvu Turistička zajednica Zadarske županije Obrti u ribarstvu LAG Laura LAG Bura	Ministarstvo poljoprivrede Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju Hrvatski centar za poljoprivredu, hranu i selo Agencija za zaštitu okoliša Druga relevantna ministarstva I drugi

¹³ Za detaljniji prikaz nositelja po pojedinim prioritetima, pogledati poglavlje 6.1.2. ciljevi i prioriteti ovoga Programa.

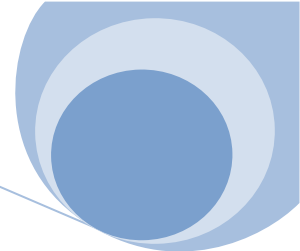
Dodatak 1: Popis članova Radne skupine za izradu Programa razvoja Sektora ribarstva Zadarske županije

	Ime i prezime	Organizacija
1	Claudia Kruschel	Cimmar
2	Ana Peroš	CROMARIS d.d.
3	Danijel Kanski	DALMAR d.o.o.
4	Ivica Plazonić	DALMAR d.o.o.
5	Vatroslav Karamarko	DALMAR d.o.o.
6	Nikolina Mičić	Grad Zadar
7	Petar Pedišić	HGK-ŽK Zadar
8	Edison Boško	HOK
9	George Željko Kolega	HOK
10	Neven Cinati	KALI TUNA d.o.o.
11	Željko Martinović	MARTINOVIĆ - FISH d.o.o.
12	Jurica Aunedi	Ministarstvo poljoprivrede
13	Valentina Andrić	Ministarstvo poljoprivrede
14	Vlasta Franičević	Ministarstvo poljoprivrede
15	Branimir Baždarić	PECTEN d.o.o.
16	Joško Pedišić	PEDIŠIĆ d.o.o.
17	Neven Bosnić	RIBA PROJEKT d.o.o.
18	Duško Vidov	Ribarska sloga
19	Božidar Blaslov	RZ OMEGA3
20	Šime Kosor	RZ OMEGA3
21	Ivan Župan	SVEUČILIŠTE U ZADRU
22	Jozo Rogošić	SVEUČILIŠTE U ZADRU
23	Joso Ivoš	TAJER d.o.o.
24	Karlo Magić	UDRUGA Naše more
25	Rajka Lesić	UPRAVA ZA VETERINARSTVO
26	Daniel Segarić	ZADARSKA ŽUPANIJA
27	Marin Milković	ZADARSKA ŽUPANIJA
28	Šime Erlić	ZADRA d.o.o.
29	Tihana Jurišić	ZADRA d.o.o.
30	Sanja Peričić	ZADRA d.o.o.
31	Lav Bavčević	PSS
32	Ivica Katić	Grad Zadar

Popis tablica

- Tablica 1.: Broj plovila, ukupni GT i kW u RH i Zadarskoj županiji
- Tablica 2.: Struktura ribarskih plovila u RH i Zadarskoj županiji prema duljini
- Tablica 3.: Broj plovila prema vrsti ribolovnog alata u Republici Hrvatskoj i Zadarskoj županiji
- Tablica 4.: Plovila prema luci upisa u Zadarskoj županiji
- Tablica 5.: Ukupan ulov u RH i Zadarskoj županiji
- Tablica 6.: Iskrcaj ribe i drugih morskih organizama u glavnim iskrcajnim mjestima RH
- Tablica 7.: Ukupan iskrcaj važnijih vrsta riba na području RH u 2009. godini
- Tablica 8.: Iskrcajna mjesta
- Tablica 9.: Popis uzgajališta morske ribe i školjkaša na području Zadarske županije
- Tablica 10.: Popis uzgajališta slatkovodne ribe na području Zadarske županije
- Tablica 11.: Proizvodnja u uzgoju morskih organizama u RH (u tonama) za razdoblje 2006.-2010.
- Tablica 12.: Proizvodnja bijele ribe i tuna u ZZ u razdoblju 2006. – 2010. (tone)
- Tablica 13.: Investicije u 2012. godini i investicije u planu.
- Tablica 14.: Uvoz izvoz ribarstva i prerade ribe Zadarske županije u 2011.
- Tablica 15.: Uvoz izvoz ribarstva i prerade ribe Zadarske županije u razdoblju I - VIII 2012.
- Tablica 16.: Proizvodnja ribljih konzervi
- Tablica 17.: Proizvodnja ribljeg brašna
- Tablica 18.: Soljenje inćuna
- Tablica 19.: Mariniranje
- Tablica 20.: Dimljenje
- Tablica 21.: Smrzavanje i uskladištenje
- Tablica 22.: Prikaz procjene maksimalnih dnevnih i optimalnih godišnjih kapaciteta i rezultata prerade za prerađivače u ZZ
- Tablica 23.: Potrebna količina i struktura ribe za optimalno iskorištenje procijenjenih preradbenih kapaciteta u Zadarskoj županiji.
- Tablica 24.: Prosječna otkupna cijena srdela u 2012. Ovisno o veličinskoj strukturi (pecaturi)
- Tablica 25.: Prosječna otkupna cijena inćuna u 2012. Ovisno o veličinskoj strukturi (pecaturi)
- Tablica 27.: Prvih deset poduzeća, NK djelatnosti Morsko ribarstvo po prihodima, u 2011. godini
- Tablica 28.: Prvih deset poduzeća, NK djelatnosti Morska akvakultura po prihodima, u 2011. godini
- Tablica 29.: Udio zaposlenih po NKD u 2008. u Zadarskoj županiji
- Tablica 30.: Struktura zaposlenosti po NKD u 2008. u RH
- Tablica 31.: Broj zaposlenih u pravnim osobama 2008. godine u sektoru ribarstva
- Tablica 32.: Pregled ciljeva i prioriteta Sektora
- Tablica 33.: Prioriteti Strategije regionalnog razvoja RH 2011.-2013.
- Tablica 34.: Prioriteti Strategije ruralnog razvoja RH 2008.-2013.
- Tablica 35.: Ciljevi Strategije poljoprivrede i ribarstva
- Tablica 36.: Odnos ciljeva i prioriteta Programa sa prioritetima i mjerama Županijske razvojne strategije ZZ i Programa ruralnog razvoja ZZ.
- Tablica 37.: Nositelji provedbe i praćenja Programa i organizacije na nacionalnoj razini koje mogu doprinjeti provedbi

Popis grafova

- Graf 1.: Udio pojedinih ribolovnih zona u ukupnoj površini teritorijalnih voda RH
Graf 2.: Ribarska flota Zadarske županije prema ribolovnim alatima
Graf 3.: Ukupan ulov ribe i drugih morskih organizama u RH
Graf 4.: Ulov male plave ribe po ribolovnim zonama
Graf 5.: Ulov srdele i incuna u RH po županijama
Graf 6.: Proizvodnja u uzgoju morskih organizama u RH i u ZŽ (tone) za razdoblje 2006.-2010.
Graf 7.: Udio Zadarske županije u proizvodnji bijele ribe RH u 2010. godini
Graf 8.: Udio Zadarske županije u proizvodnji tuna RH u 2010. godini
Graf 9.: Udio Zadarske županije u proizvodnji školjkaša RH u 2010. godini
Graf 10.: Uvoz izvoza prerade i konzerviranja ribe (C 1020) Zadarske županije u razdoblju 2003. - 2011.
Graf 11 Podjela MSP s primarnom djelatnošću Ribarstvo i uzgoj riba, po sjedištu u Zadarskoj županiji u 2013. godini
Graf 12: Kretanje prihoda u sektoru ribarstva ZŽ u periodu 2001- - 2011. (u tisućama kn)
Graf 13 Udio zaposlenih u pravnim osobama 2008. godine u sektoru ribarstva u RH
Graf 14: Kretanje broja zaposlenih i broja poduzetnika u sektoru ribarstva od 2001. - 2011. godine u ZŽ
Graf 15: Rast plaća po područjima od 2001. – 2008. godine u Zadarskoj županiji
Graf 16: Struktura zaposlenosti po NKD u 2008. u Zadarskoj županiji
Graf 17: Struktura zaposlenosti po NKD u 2008. u RH
Graf 18: Kretanje robne razmjene djelatnosti A 03 Ribarstvo i akvakultura u razdoblju 2003.-2011.
Graf 19.: Izvoz proizvoda ribarstva RH i ZŽ za razdoblje 2006–2010 (USD)
Graf 20.: Izvoz proizvoda ribarstva RH i ZŽ za razdoblje 2006–2011 (tone)
Graf 21.: Uvoz proizvoda ribarstva RH i ZŽ za razdoblje 2006–2011 (USD)
Graf 22.: Uvoz proizvoda ribarstva RH i ZŽ za razdoblje 2006–2010 (tone)
Graf 23.: Izvozne cijene tune iz uzgoja 2005-2009 u USD
Graf 24. Uvoz i izvoz lubina i komarče iz uzgoja 2006-2010 (tone)

Popis slika

- Slika 1: Shematski prikaz procesa izrade Programa
Slika 2 Ribolovne zone i podzone na području Republike Hrvatske
Slika 3: Eva – vodeći Regionalni riblji brand Adria je prodala Podravci
Slika 4: Uskladištenje ribe u ribarskim kašetama
Slika 5: Moderna ribarska luka u Lamjani – Kali
Slika 6: Najznačajnije investicije u preradi ribe u ZŽ u 2012. - novi proizvodni pogoni Cromarisa i Omega 3